

ՄԱՄԲՐԷ ՎԵՐԾԱՆՈՂ

ՃԱՌԲ

[ԴԱՏՈՒՄՆ ԶԵՐԴԱԾԱՅ...]

ՄԱՍԲՐԷ ՎԵՐԾԱՆՈՂՆ ՈՒ ՆՐԱ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ե դարի հայ եկեղեցական մատենագրութեան մէջ իր ուրոյն տեղն ու դերը ունի Մամբրէ Վերծանողը, որ, ըստ պատմագրական աղբիւրների, Մովսէս Խորենացու կրտսեր եղբայրն էր: Մամբրէ Վերծանողին նուիրուած իր շահեկան ուսումնասիրութեան մէջ Արամ վրդ. Քէչիչեանը (այժմ՝ Ն.Ս.Օ.ՏՏ. Արամ Ա կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ) հեղինակի ապրած ժամանակի վերաբերեալ զանազան կարծիքների համադրումից յետոյ գալիս է այն եզրակացութեան, որ՝ «Մամբրէ Վերծանող Ե դարուն 430-էն 500 թուականներուն միջև ապրած եւ գործած, թարգմանչաց Բ սերունդին պատկանող հեղինակ մըն է՝ «երկրորդ փիլիսոփայ»¹:

Դատելով Մամբրէի անուամբ յայտնի երկերից՝ նա եղել է խօսքարուեստի նրբութիւններին քաջատեղեակ մի հեղինակ եւ, ինչպէս երեւում է, իր կարեւոր մասնակցութիւնն է բերել հայ թարգմանական գործին: Ըստ մասնագէտների՝ նրա մատենագրութիւնը պատկանում է հայ վաղ միջնադարեան մշակոյթի մէջ նշանակալից դեր կատարած յունաբան դպրոցի առաջին փուլին (450-ականից 480-ական թթ.)²:

Մամբրէ Վերծանողի մատենագիտութիւնը բազմաժանր է. այն բաղկացած է ճառերից, իմաստասիրական, քերականական երկերից: Հեղինակի անունով յայտնի կամ նրան վերագրելի են հետեւեալ հինգ ճառերը՝

ա. Ի Ծնունդն Փրկչին ասացեալ եւ Ի Ծնունդն Գործն ութ աւուրն, այդ է՝ Մկրտութիւն (տպ. էջմիածին, 1992, թիւ Ա-Բ-Գ, էջ 90-98՝ ՄՄ թիւ 1798 (440ա-449ա) ձեռագրի հիման վրայ)։

բ. Ճառ ի յարութիւն Ղազարու։

գ. Վասն յարութեան Ղազարու յաւուր շաբաթի (նախորդի ընդարձակ տարբերակն է)։

դ. Նորին ի մեծի գալստեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի յերուսաղէմ։

ե. Նորին յաղագս եկաւորութեան Փրկչին յերուսաղէմ (բ.-ե. միաւորները տպ. Մատենագրութիւնն Գրքի հետեւեալ հատորում՝ Կորին վարդապետի, Մամբրէի Վերծանողի եւ Դաւիթ Անյաղթի մատենագրութիւնն, Վենետիկ-Ս. Ղազար, 1833, էջ 35-54, 55-75, 76-87, 88-93, իսկ բ., ե. միաւորները՝ առանձին գրքոյկով՝ Մամբրէ Վերծանողի Ճառն, Վենետիկ-Ս. Ղազար, 1832, Բ տպ., 1894: Սրանցից բ. միաւորը որոշ ձեռագրերում (ՄՄ ձեռ. թիւ 3782, ԺԲ դար) եւ Տարօնի Առաքելոց վանքի Տօնական (ԺԳ դար) յայտնի երանելոյն Եղիշայի հայոց վարդապետի անունով: Մինչդեռ ուսումնասիրութիւնը պարզում է, որ Ճառը վերագրելի է Մամբրէի գրչին³: Բացառուած չէ, որ այն մի հատուածը լինի հեղինակի այսօր անյայտ Յովհաննու Աւետարանի մեկնութեան, իսկ գ. միաւորը՝ դրա վերաբարձեալ ընդարձակ ճառային տարբերակը, որ շարադրուել է Մամբրէի իսկ ջանքերով:

Յայտնի են նաեւ նշխարներ Մամբրէի ճառերի հնագոյն ընդօրինակութիւններից: Այսպէս, ՄՄ թիւք 1921, 4997 ձեռագրերի պատառիկ-պահպանակները (Ժ-ԺԱ դդ.) պարունակում են առանձին հատուածներ բ., ե. միաւորներից:

¹ Տե՛ս «Հասկ» հայագիտական տարեգիրք, նոր շրջան, Թ՝ տարի, 1997-2001. Անթիլիաս-Լիբանան, 2001, էջ 35-36:

² С. С. Аревшатян. Формирование философской науки в древней Армении (V-VI вв.) Ереван, 1973, с. 154.

³ Մամբրէ Վերծանողի Ճառն, Վենետիկ-Ս. Ղազար, 1894

Մամբրէ Վերձանողի մեզ հասած իմաստասիրական միակ երկը Հարցմունք Մամբրէի, որ գիտակ էր արտ[աբն] փիլիսոփայութեան եւ պատասխանիք Դաւթի եռամեծի եւ Անյաղթ փիլիսոփայի խորագրով հարցուպատասխանին է, որ առկայ է ՄՄ թիւ 1555 ձեռագրում (285ա-290ա):

Մամբրէ Վերձանողի մեզ ամբողջապէս չհասած Մեկնութիւն ֆերականի երկի մի հատուածն է Դատումն ֆերղաձայ սկսուածքով հատուածը (ՄՄ ձեռ. թիւ 2382, տպ. Ն. Կպս. Պողարեան, Մայր ցուցակ ձեռագրաց Ս. Յակոբեանց, հտ. Դ, Երուսաղէմ, 1969, էջ 558), որ դրսեւորում է հեղինակի քերականագիտական կարողութիւնները:

Յակոբ Քեօսէեան

ՄԱՄԱՐԷԻ ՎԵՐԾԱՆՈՂԻ ՃԱՌՔ

Ա. ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՄԱՄԱՐԷԻ ՎԵՐԾԱՆՈՂԻ
ԱՍԱՑԵԱԼ Ի ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1 Ամենայն աստուածային նշանք¹ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ են որք կարեւորք են, եւ են որ եւս կարեւորք, որք մասնաւոր ունին զերկնային յուսոյն զմխիթարութիւնն: 2 Այլ յորժամ զյարութիւնն տեսանես, ի ձեռն մասնաւոր յարութեանն հաւատաստի՛ր զբոլոր մասունս զառ ի յԱզամայ մինչեւ ցգալուստն երկրորդ:

3 Է ինչ որ ըստ բնութեան լինելութեանս վարեցաւ Տէրն մեր, եւ է՝ ինչ որ ըստ տեսական արուեստից բնութեանս մերոյ. զի սկիզբն ի գլխոյ անտի առնու լինել մարդ: 4 Իսկ ստուերագիր նկարիչքն զպատկերս թագաւորաց նախ յոտիցն ձեռն արկանեն², եւ զբոլոր անդամս մարմնոյն ներքուստ ի վեր ձեւացուցանեն, եւ ապա ի ձեռն գլխոյն ճանաչի թէ ո՛վ իցէ: 5 Ըստ այսմ աւրինակի եւ Տէր մեր ի սկզբանն արար ի ջրոյ գինի եւ ապա զամենայն խեղութիւնս անդամոց Աստուած յառողջութիւն. ուր ոտիւք, ուր ձեռաւք, ուր ականջաւք, եւ զայլն ամենայն. եւ զղեւնս ընդ նմին հալածականս արար ի մարդկանէ: 6 Իսկ իբրեւ մերձեցաւ ժամանակ կատարման նորա, կատարումն նշանաց զյարութիւնն Ղազարու եցոյց ամենեցուն. որպէս եւ ըստ Յոհաննու աւետարանագրի յետ այլոց սքանչելեացն, այլ ինչ վասն նշանաց ոչ ճառեաց, այլ զՂազարուն՝ եւ անդէն ի ճառս խաչելութեանն մտանէ: 7 Ապա թէ գոտից նորա զաւծումն ասես ի Մարիամայ թողութիւն մեղաց շնորհէ եւ ոչ խեղութեան բժշկութիւն ասի: 8 Որում եւ յաւանակին ակնարկումն՝

արբութիւն հեթանոսաց եւ հնչումն տղայոցն՝ վկայութիւն մարգարէական տառիցն³, եւ բազում եւ այլ մեծամեծ իրք ի յարութենէն Ղազարու մինչեւ ի խաչելութիւնն եւ ի լուսաւոր յարութիւն Տեառն մերոյ: 9 Որպէս զբազումս Աստուած ընդ իւր ի մեռելոց եւ ցուցեալ բազմաց աւետիս տայր տիեզերաց վասն փրկական յարութեանն, իրագործութիւն ասի, այլ ի համար առաջին նշանացն ոչ մտանէ, թէպէտ եւ բարձրագոյն է ճոխութեամբ:

10 Արդ, ըստ Յոհաննու առ Ղազար սահմանեցաւ նշանագործութիւն, իբրեւ գլուխ ի վերայ կենդանոյ, իբրեւ զմարդ ի մարդու զթագաւորական պատիւ ի միութիւն կենդանոյ: 11 Էր անսահման եւ սահմանեցաւ, թուական ամաւք եկն ի կատարելութիւն, եւ մասնաւոր նշանագործութեամբ սահմանեաց առ ի յարութիւն սիրելոյն, եւ ապա զինքն տարաւ եհան յանբաւութիւն, եւ յուսով առյապա՝ զբոլոր աշխարհս:

12 Արդ էր, ասէ, հիւանդ մի Ղազար անուն ի Բեթանիա ի գեղջէ Մարեմայ եւ Մարթայի՞: 13 Յիսուս յայնկոյս Յորդանան գետոյ, ուր Յոհաննէս զմկրտութիւնն առնէր, զայն տեղեալքն փարէր՝ զբոլոր անապատն որսայր ի կենդանութիւն:

14 Առաքեցին առ նա Բորթն Գորա եւ ասեմ. ահաւասիկ զոր դուն սիրէիր հիւանդացեալ է՞: 15 Լուաւ զգոյժ հիւանդին, սահմանեաց զիշխանութիւն մահու, քարոզեաց վասն փառացն Աստուծոյ: 16 Այն հիւանդութիւն, ասէ, չէ ի մահ, այլ

1 Երկու օրին. շնորհք

2 Երկու օրին. ձեռնարկեմ

3 Երկու օրին. ճայնիցն

՞ Ե՛ւ. Գ. Ժ. Ե. 1

է Ե՛ւ. Գ. Ժ. Ե. 3

վասն փառացն Աստուծոյ, զի փառաւորեսցի Որդի Աստուծոյ ի նմա^ա:

17 Զտեղի կալաւ աւուրս երկուս, թոյլ ետ աւագակին մտանել ի տուն սիրելւոյն. եմուտ ապականագործն, եւ արար խռովութիւն ըստ կամաց իւրոց: 18 Արբանեկին Մարիամու ոչ արար պատասխանի՝ ոչ գերթալոյ եւ բժշկելոյ, եւ ոչ գչերթալոյ եւ անփոյթ առնելոյ. զանուն հիւանդին ասացին՝ եւ զփառաց անունն լուան եւ զնացին: 19 Տրտմութիւն ըստ տեսեան եւ խնդութիւն ոչ գոյր ի միջի. բազում աղերսանաւք յղարկեցին, եւ մեծաւ թախանձանաւք աղաչէին, եւ զաւր ըստ աւրէ ընդունելութիւն յիշէին. ոչ ի կարծ¹ կոչէին, եւ ոչ երկբայանաւք հաւատային ի յարուցիչն ամենեցուն. բայց մարդկաբար փութային մինչ չեւ հաւանդն վախճանեալ² էր ի կենաց իւրոց: 20 Քանզի մինչդեռ յախտալից մարմինս բնակեալ է ոգին, յաճախագոյն³ սայթաքէ քան թէ հաստատուն կայ. որպէս Հոգին Սուրբ ասէ ի բերանոյ Դաւթի. Հոգի որ ելանէ այլ ոչ եւս դառնայ⁴: 21 Ոչ Աստուած մոռանայ, այլ եւ զմոռացեալն դարձեալ յիշէ, այլ զբնութիւն բարուց նոցա երկրորդէ: 22 Որպէս Պաղոս առաքեալ զայլոց թերահաւատութիւն իւրով լեզուան երկրորդէ. Զիա⁵ ըրդ յառնեմ մեռեալի կամ որո՛վ մարմնով գայցեմ⁶: 23 Շարժող ոգին ելեալ զնացեալ, ամենայն մարմինն անկեալ է ընդ ապականութեամբ. ոչ միայն քակտումն յաւրից, այլ եւ գոյացութիւն մարմնոյն ի հող դարձեալ: 24 Հարկեցաւ առաքեալ առակաւք սերմանեացն. Որ մեռանի՝ կենդանանայ⁷, ածել զնոսա ի հաւանութիւն յարու-

թեանն: 25 Ըստ այսմ աւրինակի եւ քորքն Ղազարու ալէկոծէին ի սիրտս իւրեանց, եւ իբրեւ յԱստուած հաւատացին, իբրեւ զբժիշկ ճարտար առ հիւանդն կոչէին:

26 Յղեն առ նա բան միջնորդի⁴: 27 Յերկուց կողմանց զիմառութիւն ցուցանէ. ի հեռաստանէ կալաւ զերակս հիւանդին, մանր զննեաց եւ ճամարտիւ զպատմութիւնն արար. այն հիւանդութիւն, ասէ, չէ ի մահ. այլ ի քուն եւ յընդոստումն: 28 Քուն լինելովն մարդիկ առակաւ ոտնհար լինին, եթէ սիրելեաց իւրոց ոչ կարաց աւգնել. ընդոստմամբն Աստուած փառաւորի, եւ ի նմին փառս եւ Որդի ցնծացեալ բերկրի: 29 Եկին առաքեալն Մարիամու եւ ոչինչ կարացին պատմել զյայտնութիւն բանիցն Տեառն: 30 Գոռոզացաւ հպարտացաւ մահ եւ կատարեաց զկամս իւրոյ չարութեանն:

31 Ասէ Յիսուս ցաշակերտսն. եկայք երթամք ի Հրեաստանէ: 32 Եկն եւ անդ երկիւղ մահուն, եւ չարագոյն եւս տագնայեաց զնոսա քան զքոյրսն Ղազարու:

33 Տէր, ասեմ, այժմ խնդրեմ զքեզ հրեայքն սպանանել եւ դարձեալ⁵ երթաս: 34 Եբեր⁶ առաջի նոցա զճառս լուսոյն. Որ գնայ ասէ, լուսով՝ ոչ գայթակղի⁷. յայտ արար թէ որ երկնչի ի մահունէ, ո՛չ տեսանէ զնա: 35 Մի՛ ինչ այժմ զմարմնաւոր աչացդ զտեսիլ ասեր. այս տեսումն՝ վասն երկիւղի է մարդկան եւ ամենայն կենդանեաց, վասն զի տկարքն զգուշանան ի հզաւրագունիցն, հանապազ դաւղելով եւ սարսելով զդառնութեան զկեանս աշխարհիս կատարեն. զհաւատոցն զտեսաւորութիւն ասեմ, որ զակնկալեալն յակնարկելն ցուցանէ. եւ զառյապայսն առժամայն

^ա Յ՝ՎԸ. ԺԵ 4

1 Երկու օրին. ՚ի կարծիս

2 Մի օրին. խաբանեալ

3 Մի օրին. յառաջագոյն

4 Ս՝ՎԷ. ՀԷ 39

5 Ը Կ՝Գ. ԺԵ 35

6 ՏԷ՝ Յ՝ՎԸ. ԺԵ 25

4 Մի օրին. յղեն առ նոսա բան

5 Յ՝ՎԸ. ԺԵ 7

6 Յ՝ՎԸ. ԺԵ 8

7 Մի օրին. դնէր

8 Յ՝ՎԸ. ԺԵ 9

զուշակէ՛¹. Եթէ զայնպիսի տեսութիւն յոգիսն ոչ ստացեալ ունի, եթէ ի միջաւրէի զնայ՝ գայթակղի. եւ խաւարն ընդ նմա իսկ է հանապազ: ³⁶ Որպէս զառաքեալսն Մարիամու իբրեւ զգուժկանս² ունայն մտաւք արձակեաց անդրէն, նոյնպէս եւ զաշակերտսն այսր անդր երերեաց³, եւ ոչ կամեցաւ զյայտնութիւն խորհրդոյն ցուցանել նոցա: ³⁷ Վասն է՞ր. զի միանգամ եւ երկիցս տեսին նշան յարութեան եւ ոչ հաւատացին. փոխանակ զանձինս աներկիւղս ունելով, զնա եւս երկնչոտ ուսուցանէին:

³⁸ Այժմ, ասեմ, սպառնային հրեայքն սպանանել զքեզ՝ եւ դարձեա՞լ անդր երթաս: ³⁹ Սպանանիլն եւ մեռանելն նոյն է: ⁴⁰ Զերկոտասանամեայ դուստր քահանայապետին յարոյց, նոյնպէս եւ զմիամաւրն ի Նային քաղաքի կալաւ եւ կանգնեաց ի դազաղաց անտի. որ զմի մեռեալ կարէ կեցուցանել, նա եւ զբազումս. եւ եթէ զայլոց մահ հալածական արար, եւս առաւել զձերդ. զի՞ այդչափ զահի հարեալ էք եւ դողայք. ո՞չ ապաքէն ելանելոց էք ՚ի մարմնոյ այտի. ո՞չ հանապազ ընդ այդ բան կրթեցարուք, թէ՛ Մի՛ երկնչիք յայնցանէ, որ զմարմինն սպանանեմ, եւ զոգիմ ոչ կարեմ սպանանել⁴. դա միանգամայն զոգի եւ զմարմին թափէ ի մահուանէ առ հասարակ: ⁴¹ Եւ ի Թաբոր լերինն զդոյն բարբառ ի Հաւրէ լուարուք Դա է Որդի իմ սիրելի, դմա՛ լուարուի՞: ⁴² Դուք փոխանակ դմա լսելոյ՝ հրամանատու կամիք լինել. Մի՛ երթար, ասեմ, ի Հրէաստան, զի սպանանեմ զքեզ: ⁴³ Եւ եթէ զՂազարու յարու-

թեանն զխորհուրդն ի վեր հանեալ էր ձեզ, դուք ո՛չ հաւատայի՞՞:

⁴⁴ Վասն նոցա տկար մտացն՝ այսր անդր տարուբերեաց զգաւրութիւն բանիցն, զի սակաւիկ մի կրթեացէ զլսելիս նոցա. մերթ ասէ. Այն հիւանդութիւնն չէ ի մահ. եւ դարձեալ ասէ. Վասն փառացն Աստուծոյ է, զի փառաւորեսցի ի նմա Որդի Աստուծոյ: ⁴⁵ Հիւանդութիւնն անվրէպ ի մահ էր. եւ փառքն ի մահուանէն յորդեցին ի տեսարանս⁴ ամենայն թերահաւատ ժողովրդեանն:

⁴⁶ Յայնժամ զբանիւք արար զաշակերտսն, մինչեւ մեռեալն թաղմամբ գերեզմանին վճարեցաւ. ապա յետ այսորիկ ասէ ցնոսա.:

⁴⁷ Ղազար բարեկամ մեր ննջեաց, եւ ես երթամ զի զարթուցից զնա՞: ⁴⁸ Ո՛վ Տէր, իբրեւ ընդ մանկունս խաւսիս. իբրեւ տղայոց կաթն ջամբես. մայրաբար ծնանիս, եւ դայեկաբար սնուցանես. ե՞րբ էիր դու սենեկապետ Ղազարու, զի երթաս զարթուցանես զնա ի քնոյ. երկուց աւուրց գնացք է հեռաւորութիւն ճանապարհիդ, եւ մինչեւ դու երթաս Ղազարոս համակ ի քո՞ւն կայ. միթէ ի մանրագորաց թմբեալ իցէ. եւ կամ ի սաստիկ անապակա՞ց զմրեալ⁵ իցէ. եւ կամ ո՞ք ի մարդկանէ զչորս տիւ եւ զչորս գիշեր անհատ⁶ ի քուն լինիցի: ⁴⁹ Եւ արդ, դո՞ւ երթաս զարթուցանես զնա. եւ զքորքն նորա, որք փութացան յղեցին առ քեզ զարբանեակս իւրեանց, նոքին ընդէ՞ր ոչ զարթուցանեն զնա: ⁵⁰ Վասն քնոյ նորա առ քեզ ոչ յղէին, այլ վասն մահաբեր ախտին ստէպ աղաչէին, զի երթիցես եւ բժշկեսցես:

¹ Երկու օրին. ցուցանէ
² Երկու օրին. զգուշակս
³ Երկու օրին. յերիւրեաց
⁴ Մատթ. Ժ 28
⁵ Մատթ. Ժ 12

⁶ Տէ՛ * Յովհ. Ժ 8, 15:
⁴ Մի օրին. ՚ի տեսանելիս
⁷ Յովհ. Ժ 11
⁵ Մի օրին. զմբբեալ
⁶ Մի օրին. անընդհատ

51 Արդարեւ գառինք անմեղք էին աշակերտքն, զոր ինչ տեսանէին զնոյն եւ գիտէին, եւ զոր ինչ լսէին՝ զնոյն եւ հաւատային. աստուածային խորհրդոյն ամենեւին հասու ոչ կարէին լինել:

52 Տէր, ասեմ, եթէ ննջեաց, ապա ապրի՞: 53 Բազում հիւանդք ննջեն եւ ոչ ապրին՝: 54 Ո՛վ փաղաքշանք տգիտաց. զծածկագէտ զաւրուծիւնն կամէին սփոփել. գիտէին թէ սիրէ Տէր մեր զտունն զայն ի Բեթանիա, եւ ի տան անդ զՂազար անմեղ. եւ ոչ կամէին թէ վիշտ ինչ հասցէ ի տան անդ ընտանեաց նորա. վասն այնորիկ քան ի Ղազար ի նոսա առաւել գթացաւ Տէրն. մերկացաւ զծածկոյթ խորհրդոյն, եւ ասէ յայտնապէս՝ Ղազար բարեկամ մեր մեռաւ: 55 Եւ զի մի՛ յանկարծակի ընդոստիցեն կամ ճչելով՝ կամ կոծելով՝ կամ արտաւար ի վերայ բանիցն արկանելով, անդէն վազվազակի մխիթարութիւն մատոյց. եւ ես ուրախ եմ, ասէ, վասն ձեր, զի դուք հաւատասցի՛ք, քան զի անդ՞:

56 Ահա դարձեալ պատ ի պատ պատասխանիք, որ ոչ կարացին համարէն հասանել ի վերայ. մահու անուն եւ ուրախութեան միանգամայն հնչեցին ի լսելիս նոցա, եւ ոչ ի զարմացումն անգամ կարացին հասանել վասն երկձայն բարբառոյն. որպէս երկչոտութիւնն թովմայի տեղեակ առնէ զմեզ վասն տխմար անուսումնութեան նոցա: 57 Նա ասէ. եկա՛յք երթիցում անդր. եւ թովմաս ասէ. Ա՛նց եկայք եւ մեք երթամք անդր, զի մեռանիմք ընդ մեռա՞: 58 Նա երթայ զմեռեալն յարուցանել, նոքա կենդանուոյն ի մահ պատրաստին: 59 Քանի տարակուսանք էին ի տեղուջ անդր: 60 Դիւրագոյն է երկրագործ մշակաց զկորդացեալ երկիր ի գործ արկանել,

քան զիտնոց զտգէտսն ածել ի գիտութիւն հաւանութեան. երկրագործ ի սակաւ ժամանակի աշխատի ընդ ամեհի երկիրն, եւ բազում մխիթարութիւն ունի ի նմանէ՞. իսկ զմարդ կորդացեալ՝ տգիտութեամբ Աստուծոյ միայն է կարողութիւն ի գործ արկանել: 61 Որչափ թերահաւատութիւնն զաւրանայր յերկուց կողմանց, չարին կրկին ուրախութիւն էր յամենայն կուսէ: 62 Բայց քանզի Աստուած էր մարդացեալ՝ միջնորդ Աստուծոյ եւ մարդկան, ո՛չ դանդաղեցաւ եւ ոչ զանգիտեաց յամալթ առնել զբոլոր թերահաւատութիւնն, այլ ըստ հայրենի զաւրութեան հզաւր գործ գործեաց:

63 Եկեմ, ասէ, Քրիստոսն եւ եգիտ զՂազար չորեքուրեայ մեռեալ, զի կայր ի գերեզմանի՞: 64 Եւ զի մերձ էր գեղն յերուսաղէմ մղոնաւք երիւք, համարեա թէ բոլոր ամբոխ քաղաքին ելեալ հեղեալ եկեալ էին ի վիշտ անդր: 65 Է իսկ բնութեանս մերում սովորութիւն՝ քան զաւետիս զբաւթ սիրեմք լսել. մանաւանդ զայլոց քան զանձանց, եւ մտանել ի տուն կոծոյ, քան ի տուն ուրախութեան: 66 Ոմն ի մարմնոյ լկտութիւն, միւս ոմն չարասէր՝ յոտնհարութիւն, եւ բազումք ի շատախաւսութիւն եւ յընդվայրաբանութիւն, եւ սակաւք այն են, որ կցորդ լինին սգոյն տրտմութեան: 67 Յայս պատճառս բոլոր բազմութիւն քաղաքին ժողովեալ էին առ քորս նորա. ագարակն քաղաքացեալ էր եւ քաղաքն ագարակացեալ, թէպէտ եւ ոչ ի կամաց էր բազմութեան ամբոխն. ի մէջ Երուսաղէմի գործելոց էին սքանչելիքն:

68 Մարթա իբրեւ լուալ թէ Յիսուս գայ, ընդ առաջ գնաց նորա. բայց Մարիամ անդէմ ի տան նստէրէ: 69 Երկոքեան ան-

՝ Յ՝ՎՃ. ԺԵ 12

1 Մի օրին. ոչ ապրին. եւ եմ որք ննջեն եւ ապրին

Է Յ՝ՎՃ. ԺԵ 15

Ը Յ՝ՎՃ. ԺԵ 16

2 Երկու օրին. եւ բազում պտոց սկնկալութիւն է՝ ի նմանէ

3 Մի օրին. կուրացեալ

Գ Յ՝ՎՃ. ԺԵ 17

Դ Յ՝ՎՃ. ԺԵ 20

մաստուծիւնն ժառանգեսցէ: 82 ¹Յիմաստուծինէ անտի մարգարէութիւն վերաբերեցաւ: 83 Այլ եւ արդ գիտեմ, ասէ, որ ինչ միանգամ խնդրեսցես դու յԱստուծոյ՝ տայ քեզ Աստուած: 84 Այլ բարբառ մարգարէութիւն է. քան զամենայն ինչ Աստուած էած եւ փակեաց. ի տալ անդր քեզ՝ ոչ միայն զմիոյ մեռելոյ զյարուծիւն, այլ եւ զվաղնջուցն անցեալ դարուցն:

85 Բայց գուցէ ումեք թերի բանս թուեսցի. կամ զխնդրելն յԱստուծոյ, կամ զտալն նորուն: 86 Ձայս եւ ինքն Տէրն ասաց. Ամենայն ինչ տուաւ ինձ ի Հաւրէ իմմէ՞: 87 Եւ զմիտս լսողացն Հաստատէ. Ոչ ոք գիտէ զՀայր, եթէ ոչ Որդի. եւ ոչ զՈրդի ոք նանաչէ, բայց Հայրէ: 88 Այս բարբառ զմիաբանութիւնն ուսուցանէ եւ ոչ զերիցուծիւն եւ զկրտսերութիւն. վասն այսորիկ եւ Տէրն մեր Հաճեցաւ ընդ Հաւատան Մարթայի:

89 Ասէ ցնա Յիսուս. յարիցէ եղբայրն քո. ասէ ցնա Մարթա. գիտեմ գի յարիցէ անդ ի յարութեան յաւուրն յետնումք: 90 Եւ Տէրն միանգամ յայտնեաց նմա զյետինն եւ զառաջինն. «Ես իսկ եմ յարութիւն եւ կեանք»: 91 Դրունք երկնից բացան կնոջն, զինքնածագ լոյսն ետես, յանմատոյց տեղին եհաս, որդւոյն Ձեքեթեայ նմանեաց²: 92 Ոչ զտեսական լանջաւքն Քրիստոսի անկաւ, այլ յիմացական զաւրուծիւնն վերաբերեցաւ. զԲանն կենաց շաւշափեաց, ի նոյն կեանս ընկղմեցաւ, եկն արտասուաւք եւ լցաւ ծաղոռ, էր վշտագնեալ եւ եղեւ բերկրեալ, մտացն աչք բացան, ներքին մարդն լուսաւորե-

ցաւ, ի բաց գնաց թախծութիւնն, զուարթացաւ գոյն երեսացն, ողջացաւ կեղեքածք մարմնոյն, մոռացաւ զսուտ մխիթարիչսն բաւթաբեր եղբաւրն, աւետիս լուաւ զյարուծեան, մինչ չեւ յարուցեալ եղբաւրն ի ձեռն մեռելոյն զկենդանին ետես՝ զկենդանին եւ զկենդանացուցիչն ամենայն մեռելոց:

93 Ես իսկ եմ յարութիւն եւ կեանք: 94 Եղիա յարոյց զմեռեալն եւ դարձեալ մեռաւ. սոյնպէս եւ Եղիսէէ մի եւ երկուս. ես ոչ միայն յարուցիչ եմ, այլ եւ յարութիւն. յարուցանեմ եւ կեցուցանեմ յանմահութիւն. Որ հաւատայ յիս, թէպէտեւ մեռանի՝ կենդանի է. եւ որ կենդանի է եւ հաւատայ յիս, ոչ նաշակեսցէ զմահ յաւիտեանից³: 95 Ձայս ասաց Տէրն մեր ցՄարթա. եւ անդէն վաղվաղակի զվարձս վարդապետութեանն պահանջեաց ի նմանէ. Հաւատա՞ւս այսմիկ գոր լուար արդ. եւ նա ասէ ցնա. այո, Տէ՛ր, ես հաւատացի եթէ դու ես Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ, որ յաշխարհս գալոց էիր⁴: 96 Որպէս վերագոյն ասացաք, ըզչորս մասունս մարգարէականս զգեցաւ կինն ի տեղւոջ անդ: 97 Դու ես որ գալոց էիր յաշխարհս: 98 Յաշխարհի էր, ասէ. եւ դու գալո՞ց ասես. զմարգարէիցն բանս երկրորդեաց, զոր եւ շամրտացի³ կինն ասաց. Յորժամ Մեսիա գայ, պատմեսցէ մեզ զամենայնէ: 99 Ասաց զառ ի Կուսէ ծնունդն, եւ ակնարկեաց զերկրորդ գալուստն. քանզի որ զսկիզբն տեսանէ եւ ի կատարումն Հայի. իբրեւ անգամ մի ի ներքո յարքունիս անդ առաւ, զամենայն ինչ տեղեկացաւ, սակաւիկ ինչ խաւսեցաւ եւ զմեծամեծս Աստուծոյ լուաւ. եկն իբրեւ զմարդ տրտում, գնաց իբրեւ զհրեշտակ Աստուծոյ ուրախութեամբ:

1 Աստանոր այս հատուած բանից պակասի յերկուս օրինակս եւ գնայ մինչեւ ցՀրեայքն որ եկեալ էին. Ա 104:

² Գ՝Վ. Ժ. 22

³ Մ՝Գ. Ժ. Գ. 32

⁴ Յ՝Վ. Ժ. Ը 23-24

⁵ Յ՝Վ. Ժ. Ը 25

2 Մի օրին. հաւասարեաց

¹ Յ՝Վ. Ժ. Ը 26

² Յ՝Վ. Ժ. Ը 27

3 Մի օրին. շամարտացի

⁴ Յ՝Վ. Գ. 24

100 Ձոգաւ եւ ասէ ցփոյր իւր. վարդապետ եկեալ է եւ կոչէ զՖեզ^ա: 101 Արդարեւ ճշմարիտ. առանց ալիքբետաց ուսուցանէ, եւ առանց սողորայից հեգէ եւ զամենայն պէտս դպրութեան լնու եւ կատարէ, ասաց վարդապետ, եւ եմուտ ի կարգ աշակերտացն, խաւսեցաւ ընդ Մարիամու լռելեայն, եւ աշակերտեաց ի նոյն վարդապետութիւն հեշտակամ¹, դիւրահաւան:

102 Իբրեւ լուաւ, յարեաւ վաղվաղակի եւ եկն առ յԱստուած². ի նոյն տեղի եւ ի նոյն ուրախութիւն, առ նոյն Ուսուցիչ: 103 Ջոմն ի ծածուկ եւ զոմն յայտնի՝ ձգեաց զերկոսեանն ի սգաւոր աշխարհէս յանտրտմական ուրախութիւն կենացն²: 104 Հրեայքն որ եկեալ էին մխիթարել զՄարեմանսն վասն եղբաւրն, մնացին ունայնք եւ թափուրք յերկնային մխիթարութենէն. սգաւորք³ եւ թախծեալքն նստէին անդէն ի տան յառաջին արտասուսն շաղկալք, եւ նովին տրտմութեամբն ասեն ցմիմեանս՝ երթալ ուրեմն ի գերեզմանն լալ զնա:

105 Յարեան եւ նոփա եւ զնացիմ ընդ նմա⁴. ոչ առ յարութիւն անդր, այլ՝ ի գերեզման մեռելոյ:

106 Որում տուեալն է, ասէ, տացի նմա եւ յաւեցի, եւ որում ոչն է տուեալ, թէ եւ ունիցի եւս, եւ զայն հանցեմ ի նմանէ⁵: 107 Ոչ առ ազահութեան տուողին, այլ վասն վատթարութեան ընդունողացն: 108 Հանապազ գերեզմանասէրք էին. թո՛ղ անդր զմարդիկ մեռեալ, այլ եւ սուտ աստուածս առնէին եւ զնոսա մեռեալս անուանէին. նստէին, ասէ մարգարէն, կա-

նայք նոցա եւ լային զԹամուզ⁶: 109 Ի նոցանէն յարեաւ Մարիամ եւ եկն առ այն, զոր յառաջագոյն ճանաչէր, եթէ որ զբազում մեղս իմ կարաց շնորհեալ ինձ ձրինոյն կարող է եւ զծանրատաղտուկ տրտմութիւնս իմ փարատել յինէն: 110 Անկաւ առ ոտս նորա եւ երկրորդեաց զնոյն բանս, զորս ասաց քոյր նորա. Տէր եթէ աստ դիպեալ էին, եղբայրն իմ չէր մեռեալ⁶:

111 Միոյ դպրոցի մանկունք՝ զմի բան բարբառեալ խաւսին՝ հաճք եւ հաւանք եւ միաբանք, ըստ վարդապետին կամաց յորդորին ի նոյն ուսումնն: 112 Սոյնպէս եւ քորքն երկոքեան՝ միով արուեստիւ ի մի որս կենդանի երկնաւոր ըմբռնեցան. զմի սէր սիրեցին զՏէրն եւ զմի գիտութիւն արբին երկոքեանն. տեսին մարդ եւ հաւատացին Աստուած. ի լրութենէ սրտից նոցա եւ բանք զնոյն երկրորդեցին:

113 Յաշխատեալ մարմնոյ բղխեն քրտունք, եւ ի տրտմագին սրտէ բղխեն⁴ աչք զարտասուս, ոչ միայն ի վերայ մեռելոյ, այլ եւ ի վերայ կենդանի սիրելոյ յորժամ եկեսցէ ի հեռաստանէ: 114 Ետես Մարիամ զՅիսուս. երկու երկունք սիրոյ ստիպէին զնա. յիշատակ մեռելոյն եւ տեսիլ կենդանի սիրելոյն. ոչ ճչեաց ըստ աշխարհական կարգի, այլ յոյժ ցածութեամբ եհեղ արկ զարտասուսն առաջի ողորմածին. այնչափ աղիողորմ տեսիլ՝ մինչեւ զամենայն հրեայսն բարձրակական⁵ լացոյց: 115 Ի նոյն միաբանութիւն եւ Տէր մեր հաւասարեաց, արտասուս առ արտասուս, եւ տրտմութիւն առ տրտմութիւն. համարեանց թէ զնոյն սուգ սգացաւ⁶:

^ա Յ՝ՎԸ՝ԺԵ 28
¹ Մի օրին. հեշտ կամակ
² Յ՝ՎԸ՝ԺԵ 29
² Աստ սկսանիմ դարձեալ երկու օրինակն:
³ Մի օրին. միաւորք
⁴ Գ՝Վ՝Յ՝ՎԸ՝ԺԵ 31
⁵ Մ՝ՊԳ՝՝ԺԳ 12

^ե Ե՝ԷԿ՝Ը 14
² Յ՝ՎԸ՝ԺԵ 32
⁴ Մի օրին. բերեմ
⁵ Մի օրին. բարձր կականաւոր
⁶ Մի օրին. զգեցաւ

116 Քանզի ասէ աւետարանագիրն, եթէ՝
Ձնոյն տեսեալ Յիսուսի խոովեցաւ յոգի
իւր՝. իբրեւ թէ՛ յամենայն զաւրութենէ
իւրմէ տրտմեցաւ: 117 Ոչ կարաց պարզա-
բար բարբառել, թէ՛ Ո՞ւր եղիք գնա՞. այլ
մռնչելով ասէ. ոչ այպանելով, այլ լալով
եւ արտասուլաւք, կիսաբանութեամբ իբրեւ
զտրտմակից եւ զսգակից ի վերայ սիրելոյ
իւրոյ:

118 Ի յորդահոս անձրեաց առատա-
բեր լինին անդաստանք մշակաց. առա-
պարք եւ անապատք բուսուցանեն զգալա-
րիս արաւտականաց: 119 Սոյնպէս եւ յորդ
արտասուք¹ մարդկանն ի գութ մեծ ածին
զԱստուածն մարդացեալ. եղեւ նոցա
կցորդ սգոյ. զի լիցին մարդիկ մխիթարա-
կից Աստուծոյ: 120 Բազում սերմանիք² ի
բազում ամաց ընդարմացեալ կային ընդ
հողով անբոյսք. վայելէր իսկ երկնի եւ
երկրի տեղալ ի վերայ նոցա. զի եթէ մի
հատն բուսցի, վաղվաղակի ապա եւ ամե-
նեցուն ակնկալութիւն է բուսանելոյ:

121 Ո՞ւր եղիք, ասէ, գնա. Տէր, ասեմ,
ե՛կ եւ տես: 122 Դեռեւս որսայր զմարդ-
կան փրկութիւն. ի Բեթանոյ³ մինչեւ
ցրեթաբբէ եւթանասուն եւ երկու մղոնք
են. յայնչափ հեռաստանէ գիտաց զմահն
Ղազարու. ի մաւտ եւս եկեալ եւ ի կամր-
ջին տգիտանայ:

123 Ո՞ւր եղիք, ասէ, գնա: 124 Դուք ե-
ղիք, եւ ես առնում. մեռեալ եղիք, եւ ես
կենդանի բառնամ. դազաղաւք⁴ տարայք,
եւ ճայնիւ ընթացուցանեմ⁵: 125 Իսկ եթէ
այդ այդպէս իցէ, առ ի՞նչ հարցանես, Տէր:
126 Աստուածային գործք գործելոց էին ի
տեղւոջ անդր, գուցէ զրկիցին ինչ մար-

դիկ. քանզի բազում անգամ եղեն առ նո-
սա յայտնութիւնք երկնաւորք. անմարմին
զաւրութիւնքն մարմնաձեւ երեւեցան, այլ
ոչ մարմնացան. սա միայն կրէ զերկուս
ներգործութիւնս: 127 Վասն այսորիկ եր-
կոցունց կողմանց զգուշանայ առ հասա-
րակ. ոչ միայն արտասուլաւքն շատացաւ,
այլ եւ հարցանելովն ստուգեաց, եւ ի նո-
ցունց ընկալաւ անսուտ վկայութիւն:

128 Տեսէ՛ք, ասեմ, որչափ սիրէր գնա,
զի ինքնին արտասուեացք: 129 Մարմնոյ
ոչ միայն աչք արտասուեն, այլ բոլոր ան-
դամքն քրտնուն. որով եւ Տէր մեր բազում
անգամ վարեցաւ յաշխարհի. այնչափ խո-
րամուխ ուսոյց զմարմնաւորութիւն, մինչ
զի եւս վատթարագոյն պատճառս հայհո-
յութեան առնել. Մինչ զի ասէին, ոչ կարէր
սա, որ զաչս կուրիմ երաց՝ առնել, զի եւ
աս մի՛ մեղցիք: 130 Դուք, ասէ, սովոր էք
հայհոյել. որ զմեծն զծովն բաժանեաց, եւ
բազում սքանչելիսն արար, հայհոյեցէք.
եւ ոչ գոհացարուք⁶ զԱստուծոյ, այլ ա-
նասնոյ փոխանակեցէք. եւ ի Մովսիսէ
երդամբ ուրացարուք. եթէ չէր Մովսիսի
ընդ ծովն ճանապարհ արարեալ, զբոլոր
ժողովուրդն արկանէր Փարաւոն ի սուր
սուսերի իւրոյ: 131 Որ զայնչափ բազմու-
թիւնն ի բերանոյ մահու ապրեցոյց, չկա-
լայք շնորհ. եւ ոչ վասն կուրին բժշկելոյ
շնորհակալուք լինիցիք:

132 Շունչ կուրին կենդանի էր, եւ
չարժէր մարմինն. աչք նորա մեռեալ էին.
չունչ ի մեռեալ մարմին ոչ բնակէ եւ ոչ
լոյս արեգական՝ յաչս մեռեալս. եթէ զմե-
ռեալ աչսն կենդանացոյց, եւ զհրաժարեալ
լոյսն անդրէն շնորհեաց. ապա եթէ բոլոր
մարմնովն մեռեալ էր՝ անդէն կենդանա-
նայր: 133 Բայց դուք որչափ կամիք յա-
ճախեցէք ի նոյն հայհոյութիւն. թերեւս ի

՝ Յ՝ՎՎ. ԺՎ. 33

՞ Յ՝ՎՎ. ԺՎ. 34

1 Մի օրին. արտասուիք

2 Երկու օրին. մարմինք

3 Երկու օրին. ՚ի Բեթանիայէ

4 Մի օրին. դարգաղոք

5 Մի օրին. կանգնեմ

՞ Տէ՛՝ Յ՝ՎՎ. ԺՎ. 36:

՞ Յ՝ՎՎ. ԺՎ. 37

6 Մի օրին. զգուշացարուք

նմին տեղու՞ղ ամաչեսալիք վասն առաջին եւ վերջին հայհոյութեան ձերոյ. մանաւանդ յորժամ բազումք ի ձէնջ փառաւոր առնիցեն զԱստուած ի վերայ մեծամեծ սքանչելեացն, զոր տեսանիցէք:

134 Յիսուս գնաց ի գերեզման անդր՞ ուր եղեալ էին զՂազար, յայրի միո՞ջ եւ վէմ մի յեցուցեալ ի դուրս այրին: 135 Սովորութիւն էր առաջնոցն մեծաւ աշխատութեամբ ամրացուցանել զգերեզմանս իւրեանց. վասն զի հեռի էր ի նոցանէ յոյսն յարութեան. զայս միայն գիտէին կեանս եւ զսոյն մահ դառնութեան միայն հաւատային, եւ յիշատակ մեռելոցն զգերեզմանսն համարէին, շիրիմ յիշատակ նոցա առնէին, եւ զանուն մեռելոյն ի վերայ դրանն փորագրէին: 136 Ակնկալութիւն յարութեան անցեալ էր զամենեքումք, վասն որոյ եւ Մովսէս ակամայ խոնարհի ի սովորութիւն անդր առաջնոցն. եթէ ուրուք եղբայր մեռանիցի անորդի, մտցէ միւս եւս եղբայրն առ կին մեռելոյն եւ յարուցէ զաւակ յանուն եղբար իւրոյ՞. հնարք վասն ժառանգութեան երկրին վիճակելոյ: 137 Եւ դարձեալ երկրորդ ակերինաւքն անդրէն ընդգրիմացաւ¹. Եւ իսրայելացիքն զնոյն սովորութիւն ունէին առ գերեզմանս մեռելոցն:

138 Ասէ Յիսուս. ի բա՛ց արարե՛ք զվեմոյ ի բերանոյ գերեզմանիդ՞: 139 Յորմէ երկիր դողայ, լերինք հալին, վասն փոքր վիմին աւգնական խնդրէր ի մարդկանէ. ոչ աւգնական, այլ՝ վկայս: 140 Սատարութիւն զոր արկ առ մարդիկ արտասուաւք, զնոյն փոխարէն պահանջէր առ ի վիմին ի բաց վերացումն: 141 Զերկիր մարդիկ գործեն, եւ գերկինս հրեշտակք ունին. Տէրն հրեշտակաց եւ մարդկան ե-

կեալ էր ի տեղի անդր. հրեշտակք ինչ ոչ պիտոյ էին յաւգնականութիւն, որոց սովորութիւն է գործել գերկիր՝ նոցուն եւ հրամայեաց: 142 Դուք, ասէ, առէք զվէմոյ ի վեր աստի, եւ դուք հայեցարուք ի գերեզման անդր, եթէ կայ ի ներքս մեռեալդ, եթէ չարաչար է տեսիլ մեռելոյդ. աչք ձեր վաղիւն վկայ լիցին, թիկունք ձեր ծանրութեան վիմիդ: 143 Աչք ձեր մեռեալ դիականդ, եւ հոտ նեխոյդ ոնգացդ ամենեցուն, որ մաւտ կայք²: 144 Եւ ի մէջ այդչափ վկայիցդ բազում գյարութիւն մեռելոյդ յուրաստ ոչ կարէք լինել: 145 Գիտէր զնոցա չար սովորութիւնն, յամենայն կողմանց հնարէր արգելուլ ի հայհոյութենէն: 146 Զնոյն վկայութիւն եւ Մարթա վկայեաց քոյր մեռելոյն. Տէ՛ր, ասէ, արդ հոտեալ իցէ, քանզի չորեքարեայ է: 147 Ասէ ցնա Յիսուս, ո՞չ ասացի քեզ եթէ հաւատացես՝ տեսցես զփառսն Աստուծոյ՞: 148 Մարդկան՝ ի մեռելոյ գայ հոտ նեխոյ, եւ Աստուծոյ՝ ի մեղաւորէ. ամենայն աշխարհ առ հասարակ նեխեալ էր, ոչ գարչեցաւ եւ ոչ դարձոյց գերեսս իւր յումեքէ, այլ յիւր անուշահոտութիւնն³ համեմեաց զամենեսեան: 149 Մշակի ոչ գոյ հոտ ի նեխեալ սերմանէ, այլ լի են միտք իւր խնդութեամբ, եւ պարարին խելք իւր ի հոտ անդաստանացն իւրոց, որում սակաւիկ մի ետ վկայութիւն եւ Իսահակ ի զննելն իւրում եւ յաւրհանելն զՅակոբ:

150 Զոր դու ապականութիւն ասացեր, ով Մարթա, անտի բոսանելոց են անապական կեանք մարդկան. միայն աներկբայ հաւատա՛յ յԱստուած, եւ անտի հարկանի քեզ հոտ անոյ՞ եւ կենդանի, այնչափ պայծառ եւ լուսաւոր, մինչ զի զփառս Աստուծոյ անտի հաւատով կարես տեսանել: 151 Յերկիր, ուր ոչ են արկեալ

¹ Տէ՛ր՝ Յիսուս. Ժ-Ը 38:
² Մարտի. ԻԲ 24
³ Մի օրին. իմացաւ
⁴ Տէ՛ր՝ Յիսուս. Ժ-Ը 39:

² Մի օրին. որ մօտակացդ էք
³ Յիսուս. Ժ-Ը 39-40
⁴ Երկու օրին. իւրով անուշահոտութեամբ

սերմանք, թէ եւ բազում անգամ ամպք տեղասցեն ի վերայ նորա՝ ոչ բուսանի ցորեան. եւ ի գերեզմանի, յորում ոչ է եղեալ մեռեալ, թէ եւ բազում շիփորք¹ երկնաւորք հնչեսցեն ի վերայ նորա, ոչ ոք տեսանէ ի նմա գյարութիւն մեռելոց: 152 Աւաղիկ մեռեալ եւ եղեալ ի գերեզմանիդ. դու զմահն դաւանես, եւ Տէրն կենդանի կեանք խոստանայ եւ յարուցանէ: 153 Կրկնեա՛ եւ երեքկնեա՛ զդոյն վկայութիւն, զի պապանծեսցին բերանք հայհոյիչ մարդկան, յորժամ զչորեքաւրեայ մեռեալն կենդանի տեսցեն ի մէջ հրապարակիդ: 154 Վասն չարահոտութեան մի՛ ինչ կասկածեր յամենեցունց Տեառնէդ, աղ է դա անուշացուցիչ² ամենայն հոտեալ մարմնոյ, լոյս է թափանցանց ամենայն կուրացելոց աչաց, ձայն է դա, բացումն ամենայն խլացեալ լսելեաց, գոր եւ այժմ գործով առ սիրելի եղբաւրդ քում տեսանիցես. զնա աչաւք գտանես եւ մտաւք զփառս նորա իմանաս:

155 Եւ իբրեւ ի վեր առին զվէմն ի դրաց գերեզմանիմ: 156 Յիսուս ամբարձ գաչս իւր յերկինս եւ ասէ. Հայր, գոհանամ զԲէն զի լուար ինձ, եւ ես գիտէի զի յամենայն ժամ լսես ինձ, այլ վասն ժողովրդեանս, որ շուրջ կան, առնեմ, զի հաւատասցեն եթէ դու առաքեցեր զիս³: 157 Մինչ չեւ զվէմն ի վեր առեալ, Տէր մեզ զՂազար յարոյց, եւ մինչ չեւ Յիսուսի գաչսն ի վեր համբարձեալ³ զՀայր տեսանէր, եւ մինչ չեւ ձայնիւ կարգացեալ, Հայր լսէր նմա. ոչ յայնմ ժամու միայն, այլ եւ յամենայն ժամու, իսկ տեսողացն եւ լսողացն՝ յայնմ ժամու միայն: 158 Ո՞ր ուրուք հոգի զատ իցէ ի մարմնոյն. ոչ ուրուք ի կենդանեաց եւս քան զայս անգա-

տական է միաբանութիւն միասնական Երրորդութեանն:

159 Ամաչեա՛ թէ ոգորիտոն, մի՛ ամբառնար զաչադ յերկինս, Նեստորիոս, քանզի կոյր աչաւք էք ի միաբանութենէ Սուրբ Երրորդութեանն վասն կորստեան ձերոյ միաբանեցէք պատմել զամաւթալից վարդապետութիւն: 160 Ոմն, ասեն, կարդայ եւ ոմն՝ լսէ. ոմն աղաչէ եւ ոմն աղաչի. ոմն խանդաղատի եւ զոմն ի խանդաղատանս ածէ. իբրեւ զի ոչ ունի իշխանութիւն յարութեան, զՀայր կարդայ ձայնիւ յաւանականութիւն մեռելոյն: 161 Մվ, քանի դարովելի են բանք արանցս այսոցիկ, ոչ միայն յաչս իմաստնոց, այլ եւ որ կարի տխմարագոյնք իցեն ի սուրբ եկեղեցուջ: 162 Ի տան քահանայապետին յորժամ յարոյց զդուստրն նորա ի մեռելոց, ոչ աղաչեաց, ոչ թախանձեաց, ոչ պաղատեցաւ եւ ոչ յերկինս հայեցաւ եւ ոչ առ Հայրն կարդաց. հայեցաւ ի մեռեալն եւ ասէ. Տալիթա կումի, աղջիկ դու, արի՛ կաց⁴: 163 Զարթեաւ որպէս ի քնոյ. կանգնեցաւ վաղվաղակի իբրեւ զառողջ. առժամայն եւ բազմականի արժանի եղեւ: 164 Նոյնպէս եւ ի Նային քաղաքի բազում ամբոխ էր զհետ դազաղացն⁴. ոչ ոք զնա ի մարդկանէ թախանձեաց, եւ ոչ նա առ Հայր աղաչանս մատոյց. ձեռն միայն ձգեաց ի դագաղն եւ մեռեալն վաղվաղակի կանգնեցաւ⁵: 165 Նոյնպէս եւ յամենայն նշանագործութիւնն⁵. ուր անձամբն առնէր, զզաւրութիւն Աստուածութեանն ցուցանէր, եւ ուր առ Հայր աղաչանս մատուցանէր, զկատարեալ սիրելութիւնն ցուցանէր:

166 Վասն ժողովրդեանս, ասէ, առնեմ:

167 Եւ զմեկնութիւնն ինքն թարգմանէ. Զի սոքա հաւատասցեն եթէ դու առաքեցեր

1 Մի օրին. շնորհ

2 Մի օրին. աղ է դա, է անուշացուցիչ

3 Տէ՛ * Յ՛վճ. ԺԵ 41-42:

4 Մի օրին. հայեցուցեալ

5 Մ՛րԿ. Ե 41

4 Մի օրին. դարգաղացն

5 Հ՛մԳ. Գ՛ւԿ. Է 11-15:

5 Մի օրին. աշխարհագործութիւնն

զիս յաշխարհ¹։ 168 *Ճշմարիտ գոհութիւն՝
զՀաւրէ վասն մարդկան. Գոհանամ զԲԷՄ,
Հա՛յր, ասէ, զի ծածկեցեր զայս յիմաստնոց
եւ ի զիտնոց եւ յայտնեցեր տղայոց անմե-
ղաց²։ 169 Ամենեքեան անկեալ եմք ընդ
կարեւոր մեղաւք. այլ եւ ընդ անքաւելի
մեղաւք անկեալ այնոքիկ են, որք յանբա-
ժանելի բնութիւնն բաժինս արկանեն. իբ-
րեւ անդ ոչ են ձեռնհաս առնել խռովու-
թիւն, ինքեանք յանձինս իւրեանց խռո-
վեալ տազնապին. ի մարդկանէ Հայհոյին
եւ յԱստուծոյ դատապարտին եւ ջնջին ի
դպրութեանէ կենաց։ 170 Այլ մեք փութաս-
ցուք անդրէն առ գերեզման Ղազարու
Հասանել, զոր ոչ է արժան գերեզման ա-
նուանել, այլ յարութիւն մեռելոց։*

171 Զայս իբրեւ ասաց Յիսուս, ի ձայն
բարձր աղաղակեաց եւ ասէ. Ղազարէ, ա-
րի՛ եկ արտաք։ 172 Եւ ել մեռեալն ոտիւն
կապելովք եւ ձեռաւք երիզապնդովք եւ ե-
րեսաւնք պատատելովք³։ 173 Քաջ միտ
դիր աղաչեմ։ 174 Յորժամ յաստուածային
գիրս մխեսցիս ընթեռնուլ եւ իմանալ
զգաւրութիւն բանիցն, գիր մի ձայնաւոր
մի՛ անցցէ գմտաւք քոյովք. ամենայն շա-
րագրածքն յղի² են երկնաւոր իմաստու-
թեամբ, եւ ծնանին զբանս Հոգեւորս ի-
մաստուն մտաց. առ վատուսմունսն ամլա-
նան, եւ առ քաջուենակսն յիշատակաց
բազմորդիք լինին. սոյնպէս եւ ի լսելիս
իւրաքանչիւրոց, որոց առողջք են միտք
ականջաց, ըստ այնմ եւ Հանգամանք
մտացն անուշանան։

175 Ի ձայն բարձր աղաղակեաց եւ
կարդաց զմեռեալն. ոչ եթէ սաստկութիւն
ձայնին ընդոստոյց³, ո՛չ. եւ գմտաւ ան-

գամ մի՛ ածեր։ 176 Թէ մեռեալ զմեռեալ
յարոյց երբեմն, մի ձայն բարբառոյ անդ
ոչ գոյր ի միջի։ 177 Աղաղակեաց վասն
բազմութեան մարդկանն, զի ի ձեռն ձայ-
նին լուծցէ զամենայն Հակառակութիւն.
Հարկեցոյց զամենայն տեսանելիս յինքն
կորզելով։ 178 Որ հարցի, ասէ, ընդ մե-
ռեալ՝ պիղծ կացցէ մինչեւ ցերեկոյ³։
179 Կատարեաց զհրամանս աւրինացն.
Հեռի եկաց ի գերեզմանէ անտի կանգունս
երկոտասան՝ չմերձենալով ի մեռաներն.
փոխանակ ձեռինն զձայնն սաստկացոյց,
ձայնն եղեւ որոտումն երկնաւոր, արտա-
սուքն՝ ցաւղ շայեկան ամպոց. խստութիւն
վիմին կակղացաւ, եւ եղեւ անդաստան
բերրի։ 180 Քարինք որ անբոյսք են ի խո-
տոց, մալեաց կակղեաց սաստկութիւն
ձայնին, եւ առ ընկալաւ զշայեկան անձ-
րեւին լիութիւն, եւ մածոյց զլուծութիւն
սերմանն։ 181 Հոտ նեխոյն դարձաւ ի հոտ
անուշութեան. եմուտ ձայնն ի գերեզ-
մանն, կալաւ զձեռանէ մեռելոյն, ոչ քար-
չեաց եւ ոչ գնացոյց, վասն զի կապեալ էր
կապանաւք. որպէս հրեշտակն զԱմբակում
մարգարէ՝ Հացիւն եփելով եւ թանիւն Հա-
սելով զբոլոր կերակուր Հնձողացն տարաւ։
182 Արագ է բանն Աստուծոյ քան հրեշ-
տակ երկնից, եւ որչափ արագ է, առաւել
եւս հզաւրագոյն է։

183 Ասէ ցնոսա Յիսուս, լուծե՛ք զգա
եւ թողե՛ք երթալէ։ 184 Որ կապեցիքդ լու-
ծէ՛ք, եւ որ պատեցիքդ քակեցէ՛ք, եւ որ
պատատեցէքդ կողոպտեցէ՛ք. մի՛ դարչիք
ոչ գոյ հոտ նեխոյ. մի՛ խորչիք ըստ աւրի-
նացն, չէ մեռեալ, այլ կենդանի է. տեսէ՛ք
ձերաւքն նշանաւքդ. ծաներուք ձեռաւք
ձեր։ 185 Զպատեալ բերանդ բացէ՛ք, եւ
դուք ընդ այլ վկայսն վասն մահուդ, ամե-
նեքեան վկայ լերուք յարութեանդ զոր
տեսէքդ։ 186 Մի մրգով ճանաչի բոլոր

¹ Յ՝ՎՃ. ԺՎ 42
² Երկու օրին. գոհացողութիւն
³ Մ՝ՄՔ. ԺՎ 25
⁴ Յ՝ՎՃ. ԺՎ 43-44
² Մի օրին. ամենայն նշանագիրն լի են հոգեւոր
 իմաստութեամբ
³ Մի օրին. ընդոստացոյց

⁷ ՂԷ. ԺՎ 24
⁸ Յ՝ՎՃ. ԺՎ 44

պտուղ երկրի. մասնաւոր առժամայն, եւ աւետիք առ յապայ:

187 Ո՛վ հիւանդութիւն, կենդանութեան յոյս. ո՛վ հիւանդութիւն, յարութեան նշանակ. ո՛վ հիւանդութիւն, մահու ընդդիմամարտիկ. ո՛վ հիւանդութիւն, բանսարկուիւն ոսոխ. ո՛վ հիւանդութիւն, հաւատոյ հիմն. ո՛վ հիւանդութիւն, թերահաւատից յանդիմանութիւն: 188 Ոչ հիւանդութիւն կոչել ախորժեմ, այլ հիւանդացեալ մտաց առողջութիւն. ոչ հիւանդութիւն մահացուցիչ, այլ ախտացեալ անձանց բժշկութիւն. ոչ հիւանդութիւն առ ի մահ ննջումն, այլ ննջեցելոց առ ի մահ կանգնումն. ոչ հիւանդութիւն, այլ մերոյ յարութեանն պատկեր: 189 Աքանջասցուք ընդ նորահրաշ յարութիւնն Ղազարու, պայծառասցուք ընդ աստուածային ներգործութիւնն, բերկրեսցուք Ղազարու յարութեամբն, զնոյն յոյս յանձինս մեր հաստատելով: 190 Խայտասցեն եւ հոգիք սրբոցն, զի վերստին զգենլոց են զմարմինս, զոր մահացոյց բանսարկուն: 191 Ողբասցէ մահ զկործանումն իւրոյ թագաւորութեանն, կոծեսցին եւ դժոխք զքակտումն իւրոյ զաւրութեանն, հրճուեսցի նախաստեղծն ընդ գալուստ հովուին ի խնդիր կորուսեալ ոչխարին, ծափս հարցեն հաւատացեալք ի նորոգմանն Ղազարու, սուգ առցեն դեւք զինքեանց տեսանելով զկործանումն: 192 Աւետարանեսցեն՝ որոց ի գերեզմանսն բնակեն զյոյս յարութեանն. մի՛ այսուհետեւ զարհուրեցուցէ զմեզ մահ, մի՛ դողացուցէ բանսարկուն, որ մահացոյցն: 193 Գտաք զկենաց ծառն, ի բաց եկաց քերովբէն բոցեղէն սրոյն պահպանութեամբն, խափանեցաւ ներգործութիւն մահաբեր ծառոյն, տերեւ թղենւոյն պատուեցաւ, զի անապականութեան գուշակ մեզ այսր աւուր յարութեան եղեւ¹:

194 Ո՛վ աստուածային ձայնին զաւրութիւնն, որ զդժոխս պատառեաց եւ զըմբռնեալն ի մահուանէ ոգին արտաքս կորզեաց: 195 Ո՛վ աստուածային ձայնի զաւրութեանն, որ զլուծեալ անդամսն վերստին նորոգեաց ի կեանս: 196 Ո՛վ աստուածային ձայնին զաւրութեան, որ զորոշեալ ոգին ի քթթել ական ժողովեաց առ լուծեալ մարմինն, ոչինչ անպատուականագոյն հրաշագործեալ քան զառաջին ստեղծածն: 197 Ո՛վ ձայնին զաւրութեան, կանգնելով ի շիրմէն զչորեքաւրեայ մեռեալն պարառանդեալ ոտիւք, ճեպով ածէ ի տեղին, ուր էրն:

198 Կացուցուք², ով սիրելիք, զմիտս մեր ի վերայ ձայնիս ամբիծ հաւատովք, եւ տեսցուք մտաց աչաւք զնոյն ինքն զկենսատուն Քրիստոս, եւ զնոյն ինքն դաւանելով մեզ յարութիւն եւ կեանք, ի հասարակաց յարութենէն մի երկմտեսցուք, զի ահա այն ձայն եւ զմեզ յարուցանելոց է ի գերեզմանացն: 199 Փութասցուք այսուհետեւ աստէն ամբարել զգործս աւգտակարագոյնս առ հանդերձեալ յարութիւնն, զի մի՛ շիջեալ լապտերաւք ելցուք ընդ առաջ փեսային. զի յորժամ կոչիցիմք ի գերեզմանացն, առ ձեռն պատրաստ գտցուք զողորմութեան, եւղ, որով լապտերքն մեր պայծառանան: 200 Զի ոչ է յետ այնորիկ ժողովք վաճառուց, ոչ ունիս գնել, զոր յուսասն: 201 Այժմ է հանդէս վաճառաց, աստէն են աղքատացն ժողովքն, ի նոսա գանձեսցուք, որ ոչ ցեց մերձեմայ³, նոցա հաւատասցուք զգանձն, եւ ոչ գողն կարէ ական հատանել, ի ձեռն նոցա դիցուք ի պահեստի, զի անդ ի ձեռս դատաւորին գտցուք: 203 Ընթասցուք առ լուծումն մեղացն սրագոյն քան զգնել ատենին, կաշառեսցուք զգատաւորն նախ քան զգնել աթոռոյն, մի՛ կացցուք մերկս ի հրապա-

1 Մի օրին. նշանակեցաւ

2 Մի օրին. գնա ուսցուք

3 Հմմտ. Մատթ. 9. 19-20. Գ. Կ. Ժ. Բ. 33:

րակատես ատենին, լաւագոյն է այժմ միայն խաւսել ընդ դատաւորին, դիւրին է աստէն լուծանել զմեղադրանսն: 204 Զի յորժամ ծագեսցէ լոյսն ի մէջ գիշերի, եւ երեւեսցի արդարոցն պարծանքն, այսինքն՝ յամեցեալ Փեսայն, կարասցուք ժամանել ընդ առաջ նորա պայծառ լապտերաւք, զի ի դատաստանէն ապրեալք՝ առագաստին մտիցն լինիցիմք արժանի՝ ընդ հրաւրեալսն ժառանգելով զանպատում ուրախութիւնսն ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում փառք յաւիտեանս. ամէն:

Բ. ՎԱՍՆ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՂԱԶԱՐՈՒ ՅԱՒՈՒՐ ՇԱԲԱԹՈՒ՝

1 Վեց շաբաթս այս զվեց հազար դարն նշանակէ, քանզի այս շաբաթս զմեր բնութեանս ունի գյարութիւն եւ զգատաստան, վասն որոյ գնալն յԵրուսաղէմ եւ զգորգիլ քաղաքին գյարութիւն մեռելոցն յայտնէ, որպէս ի Պասեկին շաբաթու աւրն ճրագալուցին զՔրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, զի ի գիշերի գյարութիւնն պատմէ, եւ չեւ եւս յարութիւն եղեալ, գուշակէ գյարութիւն: 2 Նմանապէս եւ ի սմա գհամաւրէն մարդկան յարութիւն ցուցանէ, որ լինի ի կիւրակէի, որպէս նախ ասաց յաղագս իւրոյ յարութեանն եւ ապա յարեաւ, եւ նախ մարգարէքն գուշակեցին, եւ ապա Քրիստոս կատարեաց: 3 Նոյնպէս եւ Տէրն նախ աւետարանեաց. եկեսցէ ժամանակ

վերջին աւրն, եւ լուիցեն ձայնի նորա, եւ եկեսցեն արտաքս՝:

4 Եւ այժմ է, զի աւրինակ էր Ղազարու յարութիւնն մարդկային բնութեանս. քանզի կամեցաւ զնախաստեղծին բժշկել զբովանդակ մարմինն, ի փոքրագոյն անդամոցն առնու սկիզբն. գումեմն զգաւսացեալ ձեռն, զայլոյ զբորոտութիւն. գուրուք զտեսարանն, եւ զորգի այրւոյն ի Նային քաղաքի յարոյց եւ զգուտար հազարապետին սակաւ սակաւ, եւ ապա զՂազար ի Բեթանիա, առհաւատչեայ յարութիւն ամենայն մարմնոց: 5 Ի շաբաթու յաւուր, յորում մատնեցաւ Յիսուս, մեռաւ Ղազար, եւ յաւուր, յորում Տէրն ննջեաց ի գերեզման, յարոյց զՂազար: 6 Վասն այսորիկ Ադամ գոհացողական ձայնիւ նուագէ ծննդովք իւր. Տէ՛ր, հաներ ի դժոխոց գանձն իմ, փրկեցեր յայնցանէ, որ իջանեմ ի գուրէ՞. զբնաւից նորոգումն մարմնոց: 7 Իսկ զկատարեալ փրկագործութիւնն եւ Քրիստոսի չարչարանսն եւ յարութեան պահին, իսկ Ղազարու յարութիւն զկնի քառասնիցն ցուցանէ, թէ պահք եւ աղաւթք. Քրիստոսի չարչարակից առնէ զմեզ, որպէս յարոյցն զՂազար: 8 Պահաւք եւ աղաւթիւք զհոգիս մեր կանգնեսցուք ի պէսպէս ախտից զլորմանէ: 9 Եւ քանզի ի տասն ժամուն մեղաք եւ ի նոյն ժամուն՝ յորում ելաք արտաքս ի դրախտէն, ի նոյն ժամու եւ Տէրն բողորից էջ ի խաչէն ի գերեզման, ի նոյն ժամու յարոյց զՂազար ի գերեզմանէն:

10 Էր ումն հիւանդ Ղազարոս՞: 11 Որ ըստ եբրայեցւոցն «աւզնականել» ասի: 12 Եւ հիւանդութիւն ըստ իմանալի տեսութեան, զմեղացն ասէ զազգի մարդկան, եւ մեռանելն՝ զմեղացն մահն, որ է չար:

1 Հրատ. ծանուցում է. «Զայս նառ այսպէս առանց անուան օրինակագրի յերկուս Տօնապատեանս գտեալ, յորոց միումն պակասեր սկիզբն, յարեմք զկնի Մամբրէի նառիմ. զի բագում ուրեմ նովին իմաստիւմ ընթանայ ՚ի բանսն. այլ թէ ա՛յս իցէ բուն հարագատ ծնունդ մտաց նորա, եւ թէ առաջինն, անմարթ է մեզ նշդիւ դատաստան առնել զսմանէ. զի թերես զկնի ՚ի գրչացն խանգարեալ եւ անուանն սխալեալ իցէ: Բայց եւ զայս գիտեմք, զի եւ Տօնապատեանոմ առեալ զայլոց գրանս ըստ կամի յերիւրեմ, մերթ յանուն այլոց եւ մերթ առանց անուան՝ ուրեմ զիմաստսն պահեալ եւ ուրեմ յաւելեալ կամ գեղչեալ: Այլ մեմ ժամանակին թաղումք հաւաստել զեմարտութիւնն»:

“ Յ՝ՎԸ. Ե՝ 29
 † Ս՝ՂՄ. Ի՞Թ՝ 4
 ‡ Յ՝ՎԸ. Ժ՝Ը՝ 1

13 Ի Բեթսամիայ՝ ի տուն սգոյ ասի աշխարհիս, ըստ նմանութեան յանցաւորութեանն Ադամայ: 14 Սգակցեն ամենայն արարածք, ողբան հեծեն եւ երկնեն մինչեւ ցայժմ, զանկեալն Ադամայ ի փառաց զբախտին վայելչութենէ, ի կենդանութենէն Աստուծոյ, եւ Քրիստոսիւ արձակեցաք ի կապանաց մեղացն ի նորոգումն կենացն ի Քրիստոս Յիսուս:

15 Ի գեղջէ Մարիամու՝ լուսաւորիլ տէրունական լուսովն եւ եկաւորութեամբն:

16 Այս այն Մարիամն էր, որ զամենայն գոյսն վաճառեալ զնեաց զեղն, որով աւծ գոտս Տեառն, եւ լուսաց ջրով, եւ հերով զլիսոյն մաքրեաց՝ վասն եղբաւրն յարութեան ի տան իւրեանց. եւ Ղազար մի էր ի բազմեղոցն¹: 17 Ոչ այն պոռնիկն, որ ի տուն Սիմոնի բորտի էաւծ զՏէրն, զոր երեք աւետարանիչքն ասեն, այլ սա լի մաքրութեամբ եւ պարկեշտութեամբ եւ լաւագոյն առ աստուածայինսն:

18 Եւ Մարթայ տէրունական, ասի, եկաւորութեամբն բերկրեալ:

19 Որոց եղբայրն հիւանդ էր: 20 Եղբայր զհարազատութիւն յայտնէ քերցն, վասն սոցա թուի ասացեալն. Վասն այնորիկ աւրիորդի² սիրեցիմ զեզ³՝ առ ի յաւգնել եղբաւրն վտանգելոյ: 21 Սովորութիւն է պատմագրաց, որպէս զիրսն բացայայտեն, այսպէս եւ զտեղին ցուցանել՝ առ ի հաւատարիմ լինել բանին: 22 Է՞ր վասն կանանցն եւ ոչ զՂազարու գեղն կոչէ: 23 Զի թէպէտեւ հասարակաց էր տեղին, մանաւանդ Ղազարու քան քերցն, այլ կենդանեացն ի դէպ էր զտեղին կոչել քան մեռելոյն: 24 Իսկ աւծանել գոտս Տեառն վասն սիրոյն առաւելութեան ըստ երախտագործութեան եղբաւրն, իսկ հերովն

ջնջելն, զի ոչ ունէր այլ պատուական քան զգլուխն, որով սպասէր կենսաբեր ոտիցն:

25 Յիսուս յայն կոյս Յորդանանու եւ փարէր զտեղեաւն, զբոլոր անապատն որսայր ի կենդանութիւն:

26 Առաքեցիմ առ Գա Բոր Գորա: 27 Որ նշանակէ զմարգարէիցն դասքն:

28 Տէ՛ր, գոր սիրէիրն հիւանդացաւ⁴: 29 Թէպէտեւ դեռեւս ոչ ունէին կատարեալ հաւատս, սակայն սիրոյն յիշատակաւն խորհէին ձգել զնա ի գութ եղբաւրն:

30 Իբրեւ լուս Յիսուս: 31 Լուսաւ զգութ հիւանդին, թոյլ ետ մահուն իշխել նմա եւ մահացուցանել:

32 Այն հիւանդութիւն ոչ է առ ի մահ, այլ վասն փառացն Աստուծոյ: 33 Յուցանէ թէ հիւանդութիւն ոչ ունի իշխանութիւն մահացուցանել զնա, բայց սուղ ինչ ժամանակ, զի քարոզեսցէ զփառսն Աստուծոյ: 34 Յուցանէ թէ ի հեռաստանէ կալաւ գերակս հիւանդին, եւ մանր զննեաց, զճշմարիտ պատմութիւնն արար, եւ որպէս Տէր ի քնոյ զարթուցանէ իշխանութեամբ զծառայ իւր: 35 Ի քուն լինելն մարդիկ ոտնահար² լինին սիրելեացն՝ ոչ կարացեալ աւգնել, ընդոտուցանելն՝ Աստուած փառաւորի ի հայրական փառս իւր, եւ Որդին ցնծացեալ բերկրի վասն փառացն Աստուծոյ: 36 Թուի ինձ ի Հայր ձգէ զբանն, որպէս յաղաւթելն ի վերայ գերեզմանին վասն ժխտող հրէիցն, որ զնա հակառակ Աստուծոյ անուանէին: 37 Եւ ապա առ Հայր աղաւթէ, որ աստուածական հրամանաւն կոչելոց էր զմեռեալն, զՀաւր եւ զիւր կամացն զփառակցութիւն յայտնելով: 38 Դարձեալ զփառաբանութիւն որ ի ծերոցն եւ ի տղայոցն լինելոց էր, կանխաւ գուշակեաց:

39 Առաքեցիմ առ Գա Բոր⁵: 40 Բազում աղերսանաւք յղեցին, եւ մեծ թա-

¹ Յ՝ՎՃ. ԺԲ 2

² Յօրիմակիմ՝ որիորդի

³ Եբ՛: Ը 2

⁴ Տէ՛ր՝ Յ՝ՎՃ. ԺԸ 3:

⁵ Մի օրին. ոտնահար

խանձանաւք աղաչեցին, ոչ երկբայութեամբ հաւատացին յարուցիչն մեռելոց ամենից, բայց մարդկաբար փութային՝ մինչ դեռ հիւանդն ոչ էր վճարեալ ի կենաց: 41 Զինչ դիւրավնասելի քան զմարմին. յաճախագոյն սայթաքէ քան յառողջութեան կայ, զի ոգի, որ ելանէ այլ ոչ դառնայ. շարժողն հոգին գնայ եւ ամենայն մարմինն անկանի ընդ ապականութեամբ, եւ գոյութիւն մարմնոյն ի հողոյ բնութիւն դառնայ: 42 Այնր աղագաւքորքն Ղազարու ալեկոծութեամբ կէին ի միտս իւրեանց, եւ իբր յԱստուած հաւատացեալ, գոր որպէս բժիշկ ճարտար ի հիւանդն կոչէին:

43 Զտեղի առ աւուրս երկու: 44 Թոյլ ետ աւագակին մտանել ի տուն սիրելոյն, եւ ապականութիւն եւ խռովութիւն գործել: 45 Գոռոզացաւ մահ եւ զկամս իւր կատարեաց:

46 Լուաւ Յիսուս եւ ասէ: 47 Յիսուս ոչ ինչ ետ պատասխանի եւ ոչ երթալ եւ բժշկել եւ ոչ չերթալ եւ անփոյթ առնել: 48 Զանուն հիւանդին ասացին, եւ ըզփառաց անուն լուան եւ գնացին տրտմութեամբ: 49 Կալ մնալ երկու աւուրս՝ զգալստեան ժամանակս առ նախահարս բացայայտէ. կամ վասն յանդիմանութեան մոլեգնոտ հրէիցն, զի հրապարակատէս եւ լուր աշխարհի լիցի մահն, զի աստուածագործ հրաչքն պայծառագոյն երեւեսցին:

50 Սիրէր Յիսուս զՄարիամ եւ զՄարթայ եւ զՂազար եղբայր նոցա: 51 Ըստ այնմ որ առակողն ասէ ի դէմս Քրիստոսի. ես որ զիսն սիրեմ, սիրեմ եւ բաշխեմ պարգևս բարեկամաց իմոց^բ: 52 Զի մինչ Տէր յեգիպտոս իջանէր, սոքա յառաջ ժամանակաւ գնացեալ էին յԱգրիանուպալիս քաղաք, եւ բազում սիրով բնաւորեալ, Բարձողն մեղաց բոլորից զսկզբնակիցն Հաւր

զՄիածինն բարձին ուսովք եւ կրեցին բազկաւ զկրողն ամենայնի, եւ ի դառնալ յեգիպտոսէ Տեառն, եւ սոքա ընդ կուսին Մարիամու եւ Յովսեփու եկին ի Բեթանիա:

53 Եւ Յիսուս ասէ ցաշակերտսն. եկայ՛ք երթիցուք ի Հրեաստան^բ: 54 Եկն եւ անդ երկեղ մահունն եւ չարաչար տագնապեցոյց գնոսա քան զքորսն Ղազարու:

55 Զի՞ այդչափ զարհուրեալ էք եւ դողայք. ապաքէն ելանելոց էք ի մարմնոյդ, որ լուայք ի Տեառնէ. Մի՛ երկնչիք յայնցանէ, որ սպանանեմ զմարմինն, եւ զհոգին ոչ կարէ սպանանել^բ: 56 Դա զհոգի եւ զմարմին ապրեցուցանէ ի մահուանէ, զի ոչ էր իսկ սովորութիւն ծանուցանել նոցա զտեղին, ուր երթալոց էր:

57 Տէ՛ր, ասեմ, հրեայքն ինդրեմ սպանանել զբեզ, եւ դու ա՞նդր երթաս: 58 Զաշակերտսն այսր անդր տարաբերէր, ոչ կամեցաւ զխորհուրդն յայտնել նոցա, զի տեսին զնշան յարութեան, եւ ոչ հաւատացին:

59 Զերկոտասանամեայ աղջիկն զՅայրոսին դուստրն յարոյց եւ զորդի այրւոյն ի Նային քաղաքին: 60 Որ զի մեռեալ կարէ յարուցանել, նա զամենայն ննջեցեալսն. թէ զայլոց մահ հալածական արար, առաւել եւս՝ զձերդ: 61 Ի լերինն Թափովր ի Հաւրէ լուայք. Դա է իմ սիրելի Որդի, դմա՛ լուարուի՞ք, բայց դուք փոխանակ նմա լսելոյ, հրաման տայք նմա, մի՛ երթալ ի Հրէաստան. զՂազարայ խորհուրդ եթէ յայտնեալ¹ էի ոչ հաւատայիք վասն ձեր տկար մտաց:

բ Տէ՛ր Յիսուս յԵւ 7:
 գ Մարթ. յԵ 28
 զ Ղազար. յԵ 35

1 Յատաչիմ օրին. զՂազարու յարութեան զխորհուրդն ՚ի վեր հանեալ էր ձեզ, դու՛ր ոչ հաւատայիք

^ա Եւս. 4. 17

62 Իսկ Յիսուս ասէ, երկոտասան ժամ է աուրս: 63 *Ջբոլոր աւրն յայտնէ. զի աւր Տեառն որով խաւար կռապաշտութեան լուծանի, որ նովաւ գնան, աւրն լոյս ասի ըստ Եբրայեցի բանիբանիցն. եւ լոյս, Քրիստոս, որ լուսաւորէ:*

64 Որ գնայ ի տունջեան ոչ գայթակղի. որչափ առաւել՝ ձեզ ընդ իս գոլով, որ լոյս եմ աշխարհի: 65 Մի՛ գմարմնոյ աչաց տեսիլդ, ասէ, իմասցիս եւ որ է երկեղ մարդկան եւ ամենայն կենդանեաց, տկարքն դողան ի հզաւրագունիցն. այլ ես զի հաւատոյ տեսութենէն ասեմ, որ զառյապայն առժամայն տեսանէ. որ զայն տեսութիւնն ոչ ունի ի հոգւոջն, թէ եւ ի միջաւրեայ գնայ՝ գայթակղի, զի զխաւար հանապազ ընդ իւր ունի: 66 Սակաւիկ մի կրթելով զմիտս նոցա ընդ բանս արկ զաշակերտսն, մինչեւ մեռեալն ի գերեզման էջ:

67 Ապա ասէ. Ղազար բարեկամ մեր ցնջեաց, երթամ գարթուցանել զնա: 68 Իբրեւ տղայոց կաթն ջամբես, մայրաբար ծնանիս, եւ դայեկաբար սնուցանես, եւ զտգիտութիւնն նոցա իմաստութեամբ ծածկես. ե՞րբ էիր դու սնեկապետ Ղազարու, որ երթաս զարթուցանես զնա, երկու աւուր ճանապարհաւ հեռի. մի՞թէ յանապակ ըմպելեաց թմրեալ իցէ. կամ ո՞ք չորս տիւ եւ չորս գիշեր ի քուն լինի. քոյրքն նորա ընդէ՞ր ոչ զարթուցանեն: 69 Գառինք անմեղք էին աշակերտքն, զոր ինչ տեսանէին՝ զնոյնպէս գիտէին, եւ զոր ինչ լսէին՝ նմին եւ հաւատային. յաստուածային խորհուրդն հասու լինել ոչ կարէին: 70 Աստ յայտնէ զգնալն ի Բեթանիա եւ ոչ յԵրուսաղէմ, զի գերկեղն ի մտաց նոցա փարատեսցէ, այլ զարթուցանելովն զինամսն, որ առ Ղազար, յայտնէ:

71 Տէր, եթէ ցնջեաց, ապա ապրի: 72 Բագում հիւանդք ննջեն, եւ ոչ ապրին, եւ իցեն, որ ոչ ննջեն, եւ ապրին: 73 Ո՞

փաղաքշանք տգիտացն, զծածկատեսն կամէին սփոփել. գիտէին աշակերտքն, թէ սիրէ Տէր մեր զՂազար անմեղ, եւ ոչ կամէին թէ վիշտ հասցէ ընտանեաց նորա: 74 Աշակերտքն զննջելն ապրելոյ եւ առողջութեան վարկանէին. Տէրն մերկացաւ զծածուկ խորհուրդն եւ յայտնապէս ասէ. Ղազար բարեկամ մեր մեռաւ: 75 *Ջի մի՛ յանկարծակի ընդոստիցեն ճչելով կամ կոծելով:* 76 Իսկ Յիսուս ասէր՝ մեռաւ, որով ըմբռնեալն էր ազգ մարդկան, այսինքն՝ աւրինաւքն. զի Քրիստոսիւ փոխելոց էին յանմահութիւն, յարութեամբն Ղազարու, որ էր գաղափար հանդերձելոցն:

77 Ես ուրախ եմ վասն ձեր, զի դուք հաւատացեալք, զի ես չէի անդ: 78 Պատիպատ խաւսք, որ ոչ կարացին ի վերայ հասանել իրին. մահու անուն եւ ուրախութեան ի լսելիս նոցա հոչակեցաւ, եւ զարմացմամբն ոչ կարէին հասու լինել վասն երկշաւիղ բանիցն. բայց երկչոտն Թոմայ տեղեակ առնէ զմեզ վասն տխմարութեան նոցա: 79 Ոչ ի պարծանս ինչ յարուցանեմ զնա, այլ վասն ձեր հաւատոցդ հաստատութեան. ուրախ եմ, զի առնուցուք զչափ իմոյ զաւրութեանս:

80 Ասէ Թովմաս, եկա՛յք, զի եւ մեք մեռցուք ընդ ցմա: 81 Սա երթայ զմեռեալն յարուցանել, եւ մեք կենդանիքս պատրաստիմք ի մահ, քանզի տարակուսեալ էին յայս տեղւոջս: 82 Երկրագործ մշակաց դիւրագոյն է զկորդացեալ երկիր վարել, քան գիտնոց զտգէտսն ածել ի հաւանութիւն. երկրագործ սակաւ աշխատի ընդ ամեհի երկիրն, եւ բագում պտղոց ակն ունի, իսկ մարդ կոյր՝ տգիտութեամբ, Աստուծոյ միայն է կարողութիւն ի գիտութիւն ածել: 83 Որչափ թերահաւատութիւնն զաւրանայր, յամենայն կողմանց ուրախութիւն լինէր. զբոլորիցն անհաւատութիւնն հայրենի զաւրութեամբ հզաւր գործեաց:

84 Եկն Յիսուս եւ եգիտ զՂազար չոքեալուրեայ ի գերեզմանիցն: 85 *Ջի մերձ էր*

1 Յօրինակիմ՝ առաւ

գիւղն յերուսաղէմ, եւ սուգն մերձ էր յուրախութիւն եւ ի խաղաղութիւն:

86 Ասպարիսաւ հնգետասան. ասպարէսն երկու մղոն է ճանապարհի, մինչ յերուսաղէմ: 87 Ի ծննդենէն կրկին թուաւք մինչեւ ի խաչելութիւնն՝ երեք հնգաշարժ զգայութեամբ, տեսանելեալք, լսելեալք, հոտոտելեալք, ճաշակելեալք եւ շաւշափելեալք: 88 Զորս միացոյց ընդ իւր էութիւն, որ համբարձաւ յերկինս, ընդ նմին յարոյց եւ ըստ նմին նստոյց ընդ Հաւր:

89 Բագուս՝ ի հրէիցն եկեալ էին առ Մարթայ եւ առ Մարիամ^ա: 90 Գալն աստուածային տեսչութեամբն իմանի գոլ, զի տեսողք լիցին աստուածագործ նշանացն. զի ոմանք աւգտեցան հաստատելով ի Քրիստոս հաւատով խարսխեալ:

91 Զի միտքարեացն զնոսա: 92 Ագարակն քաղաքացեալ էր, եւ քաղաքն ագարակացեալ, բոլոր ամբոխ քաղաքին եկեալ էին ի վիշտն. զի է բնութեան սովորութիւն զբաւթ սիրեմք լսել գայլոց, եւ մտանել ի տուն սգոյ քան ուրախութեան. ոմն ի կտտութիւն եւ ոմն յոտնհարութիւն, եւ յուրովք ի շատխաւսութիւն. սակաւք լինին կցորդք տրամութեան, զի ի մէջ երուսաղեմի գործելոց էին գաքանչելիսն:

93 Մարթայ իբրեւ լուաւ, թէ Յիսուս գայ, ընդ առաջ զնաց նմա: 94 Մարթայ յառաջանալ ըստ աւրինացն եւ մարգարէիցն, որ գուշակեալ ցուցանելոց էր զՔրիստոս Փրկիչ աշխարհի: 95 Մարիամ անդրէն նստէր ի տանն. մինն եղեւ իբրեւ զբան բերանոյ, եւ միւսն իբրեւ զսիրտ շտեմարան խորհրդոյ. սիրտն ի տեղւոջն հաստատուն եկաց, եւ բանն յառաջ ընթացաւ պատմել ըզպաղատանս սգաւոր սրտին ի լսելիս այնորիկ, որ կարող էր բառնալ զսուգ ի տանէ սիրելեացն իւրոց:

96 Մարթայ, որ է բան, զիտաց թէ ամենայն մխիթարիչքն, որ ժողովեալ էին՝ նոցա անձինքն լի են տրամութեամբ. տրտում զտրտում ոչ կարէ զուարթացուցանել, եւ սգաւոր զսգաւոր ոչ մխիթարէ:

97 Մինն ասէր, մի տապիր եղբայր իմ վաղ մեռաւ տղայ, եւ այլքն ըստ իւրաքանչիւր կարեւորացն ասեն զմահն տարածամ եւ զսիրտն բեկանեն, եւ զաղիսն գալարեն, վայ ի վերայ վայի: 98 Զայս ամենայն եթող Մարթայ եւ ասէ ցՅիսուս. Տէր, աստ լիեալ էիր դու, եղբայրն իմ ոչ էր մեռեալ:

99 Մարգարէացաւ Մարթայ, որ ընդունի զմարգարէ յանուն մարգարէի՝ զվարձս մարգարէի առցէ, իսկ որ զԱստուած ընդունի՝ զփառս աստուածային ժառանգէ:

100 Երկնաւոր իմաստութեամբն ասաց գայս, եւ յաստուածային փառսն վերացաւ. զի ուր կենդանութիւն է՝ անդ մահ ոչ մտանէ: 101 Տէրն բազում անգամ մտեալ էր ի տունն Մարթայի եւ Մարիամու, եւ զմահն ի գեղջէն հալածական առնէր թող թէ ի տանէն: 102 Իմաստութիւն հոգեւոր, եւ սէր աստուածային, եւ հաւատք ճշմարիտ, եւ ստոյգ մարգարէութիւն. չորք եղբարք են հարազատք. քանզի մի է շարժողն սոցա Աստուած: 103 Որպէս արուեստաւորն մի բերան փչէ յերգիտնն, եւ բազում փողքն, ոմն՝ ոոսկ, ոմն՝ թաւ, ոմն՝ թանձրագոյն մի ձայն ասի. այսպէս եւ Մարթայ եւ Մարիամ եւ Ղազար եւ թէ այլ ոք էր ի տան նոցա, մի հաւատք էին ամենեցուն, մի սէր սիրեցին զՔրիստոս, մի հոգեւոր իմաստութիւն էր ամենեցուն:

104 Արդ գիտեմ գոր ինչ խնդրես տայ քեզ Աստուած: 105 Մարգարէացաւ կինն, ոչ զմիոյ մեռելոյ յարութիւնն, այլ զդարուցն կարող ես յարուցանել կամակցութեամբ Հաւր եւ Հոգւոյն: 106 Տէրն ասէր. Ամենայն ինչ տուաւ ինձ ի Հաւրէ՞: 107 Այս զմիտս լսողացն հաստատէր:

^ա Տէ՛. Թ.Վ. Ժ. Կ. 45:

է՛ Ղ.Վ. Ժ. 22

108 Եւ ոչ ոք գիտէ զձայր, բայց Որդի, եւ ոչ ոք գիտի նախազէ, բայց Հայր^ա: 109 Այս բան զմիակամութիւն եւ զմի բնութիւն ցուցանեն, եւ ոչ երիցութիւն՝ եւ կրսերութիւն. վասն այսորիկ Քրիստոս հաճեցաւ ընդ հաւատս Մարթայի:

110 Ասէ ցնա Յիսուս, յարիցէ եղբայրն քո: 111 Տէրն յայտնեաց նմա զառաջին յարութիւն եղբաւրն իւր եւ գլխտինն: 112 Ոչ պէտք են աղաչանաց, եւ ոչ կարծիք հայցուածոց որպէս ոմանց թուի:

113 Գիտեմ զի յարիցէ յարութեանն յաւուրն յետնումն: 114 Դրունք երկնից բացան կնոջն. զինքնածագ լոյսն ետես կինն աչաւք, յանմատոյց տեղին եհաս, որդւոյն Ձեբեդեայ հաւասարեաց, ոչ զամբնոյ լանջաւքն Քրիստոսի անկաւ, այլ իմաստութեամբն² զաւրացաւ յԱստուծոյ, զբանն կենաց շաւղափեաց, ի կեանս Աստուծոյ փոխեցաւ, մտաց աչքն բացան, լուսաւորեցաւ ներքին մարդն, եկն արտասուաւք, լցաւ ծաղու: 115 Վշտացեալն բերկրեցաւ, զուարթացաւ գոյն երեսացն, աւետիս լուաւ յարութեան, մինչ չեւ յարուցեալ ետես զեղբայրն, զի զկենդանացուցիչն ետես ամենայն մեռելոց:

116 Եւ իսկ եմ յարութիւն եւ կեանք: 117 Եգիտ յարոյց զմեռեալս, եւ դարձեալ մեռան. Եղիսէ երկուս: 118 Ես յարուցանեմ եւ կեցուցանեմ յանմահութիւն: 119 Որ հաւատայ յիս, թէպէտ եւ մեռանի, կենդանի է, եւ որ հաւատայ յիս՝ մի նաշակեցէ զմահ յաւիտեան, որպէս ի մաւտոյ տեսանելոց ես: 120 Այսպէս եւ յիս հաւատացեալքն փրկին ի յաւիտենից մահուանէն. զի յոյժ բարձրագոյն ճառեաց Փրկիչն, վասն այսորիկ զվարձ վարդապետութեանն խնդրեաց ի նմանէ. Հաւատա՞ս այսմիկ զոր լուար. թէպէտ երկշաւիղ էր

բանն, սակայն յուսայր նա, ասէ. Այո, Տէ՛ր, եւ հաւատացի թէ դու եւ Քրիստոս Որդի Աստուծոյ, որ յաշխարհ գալոց էիր: 121 Ձմարգարէիցն բանն երկրորդեաց, որպէս շամարտացի³ կինն ասաց. Յորժամ Մեսիայ գայ, նա պատմեցէ մեզ զամենայնէ: 122 Ասաց զկուսական ծնունդն, եւ ակնարկեաց զերկրորդ գալուստն, զամենայն ինչ տեղեկացաւ եւ զմեծամեծսն Աստուծոյ լուաւ: 123 Եկն իբր մարդ տրտում, եւ գնաց իբր հրեշտակ Աստուծոյ ուրախացեալ, կոչեաց զքոյր իւր լուսեայն, աշակերտեաց ի նոյն վարդապետութիւն հեշտակամ, դիւրահաւան ակնարկելովն վասն հրէիցն, զի եւ քոյրն զնոյն մաղթանսն արկցէ առաջի՝ ի գուրթ ածելով զՔրիստոս վասն եղբաւրն կենդանութեան. եւ Մարիամ զնոյն բանս քեռն երկրորդէր, ասէ. Վարդապետ եկեալ է եւ կոչէ զմեզ: 124 Արդարեւ ճամարիտ վարդապետ, առանց ալփափատաց ուսուցանէ, զամենայն պէտս դպրութեան կատարէ. ասաց վարդապետ, եւ ինքն եմուտ ի կարգ աշակերտացն:

125 Իբրեւ լուաւ յարեաւ վաղվաղակի եւ եկն առ Յիսուս. ի նոյն տեղի եւ ի նոյն ուրախութիւն, առ նոյն ուսուցիչն. զոմն՝ ի ծածուկ եւ զոմն յայտնի ձգեաց զերկուսեանն ի սգաւոր աշխարհէս յանտրտում ուրախութիւն կենացն: 126 Յիսուս չեւ էր եկեալ ի գեղն. այլ կայր ի տեղւոջն, ուր ընդ առաջ եղեւ նմա Մարթա: 127 Է՞ր վասն արգելոյր զինքն եւ ոչ փութապէս գայր ի գերեզմանն, այլ զի ի հասանել համբաւ գալստեան նորա, զի ատեան գործեսցէ ժողովրդեանն, եւ ամենայն ոք ճեպեսցի առ ի տեսանել զսքանչումն աստուածագործ նշանացն. զի ի լուս մարդոյն ի պատուիրանապահութեանէն Աստուծոյ, լուէր եւ աստուածագործ հրաշքն

^ա Մատթ. ԺԳ. 32

1 Մի օրին. իրիցութիւն

2 Մի օրին. միամտութեամբն

3 Մի օրին. շամրտացի

է Յովհ. Գ. 24

յերկրէ: 128 Եւ մերկացաւ մարդն յաստուածատուր փառացն վասն յանցանացն. աստ յաղագս Ղազարու զհրամանն Աստուծոյ պահելոյ, կենագործէր ի գերեզմանէն: 129 Իսկ հրեայքն, որ եկեալ էին մխիթարել զնոսա, ինքեանք թափուր յերկնային յուրախութենէն մնացին, սգով թաղծեալ նստէին ի տան, յառաջին յարտասուան շաղախեալ¹, եւ նովին տրտմութեամբն. Իբրեւ տեսիմ զՄարիամ, զի յարեաւ, զնացիմ եւ նոֆա զհետ: 130 Ոչ առ ի յարութեանն տեսութիւն, այլ ՚ի գերեզման մեռելոյն: 131 Զի որում տուեալ է յաւելցի, եւ որում ոչ է տուեալ, եւ գոր ունի, հանցեմ ի նմանէ՞ : 132 Ոչ առ ազահութիւն տուողին, այլ վասն անարժանութեան ընդունողին, որպէս առաքելաւքն եւ Յուդաիւ տեսանի:

133 Համարէիմ թէ ի գերեզմանն երթայ, զի լացցեմ անդէ: 134 Զի հանապազ գերեզմանասէրք էին, ոչ միայն զմարդիկ մեռեալ, այլ եւ զսուտ Աստուածս ասէին մեռեալ. եւ նստեալ լայիմ զԹամուզ², մարգարէն ասէ:

135 Եւ Մարիամ եկն առ Յիսուս: 136 Մարիամ ի նոցանէ մերժեցաւ, եւ եկն առ այն, որ յառաջն ճանաչէր, թէ որ զբազում մեղս իմ եթող ճրի, կարող է զծանր տրտմութիւնս փարատել²: 137 Անկաւ առաջի ոտիցն Յիսուսի եւ ասէ. Տէ՛ր, աստ լիեալ էիր, եղբայրն իմ ոչ էր մեռեալ: 138 Միոյ զպրոցի մանկունք, մի լեզու խաւսէին, միաբան ըստ վարդապետին կամացն յորդորէին յուսումն աստուածային:

139 Նոյնպէս եւ երկու քորքն ի մի որս կենդանիքն³ ըմբռնեցան, զմի սէր սիրեցին զՏէրն, ի մի աղբիւրէ արբին զՉուրն կենդանի, տեսին մարդացեալ զԱստուած, հաւատացին ի Տէր բոլորից: 140 Թուի թէ խորհեալ էին ածել զՅիսուսն եղբաւրն ի կենդանութիւն գործել, յերկուցն միաբարբառ լինի վասն մերձաւոր մեռելոյն ասելով՝ Տէր, թէ չէիր անտես արարեալ զազգ մարդկան, ոչ մեռանէին զմեղացն մահ: 141 Զի մեք մեղաք եւ դու բարկացար⁴, ասէ ոմն ի մարգարէիցն՝ առ ի պարկեշտութիւն վարուց եւ ի սքանչելի խրատուցն:

142 Յիսուս ետես զնա զի լայր, եւ որ ընդ նմայն էին լայիմէ: 143 Յաշխատել մարմնոցն բխեն քրտունքն, եւ ի զայրագին սրտէ հեղուն արտասուս ի վերայ մեռելոյն, եւ ի կենդանի սիրելոյ յորժամ ի հեռաստանէ եկեսցէ: 144 Ետես Մարիամ զՅիսուս, եւ երկունք զթոյն ստիպեցին զնա յիշատակաւ մեռելոյն, այլ ոչ ճչեաց ըստ աշխարհիս կարգաց, այլ ցնծութեամբ եհեղ զարտաւար առաջի ողորմածին. այնչափ աղիողորմ տեսեամբ, մինչեւ զհրեայսն բարձրակական լացոյց: 145 Խռովեցաւ ի հոգի, իբր թէ ամենայն զաւրութեամբ տրտմեցաւ. ոչ կարաց պարզաբար ասել ուր եղիք, այլ մոնչելով ասէ, կիսաբան տրտմակից ի վերայ սիրելոյն: 146 Յորդահոս անձրեւաց առատաբեր լինին անդք, եւ բուսուցանեն դաւարիս արաւտականաց, նոյնպէս եւ յորդ արտասուք մարդկան ի գուլթ ածեն զԱստուած: 147 Եղեւ կցորդ սգոյ նոցա, զի լիցին մարդիկ մխիթարեալք յԱստուծոյ: 148 Կամ մոնչեաց ի վերայ Սատանայի որպէս առիւծ ի վերայ որսոյ, զի ոչ ստուգապէս կարէին շարժել զնա տրտմա-

1 Մի օրին. շաղեալ
 * Մ․․Գ․ ԺԳ․ 22
 † Յ․․Վ․ ԺԸ․ 31
 ‡ Ե․․Է․ Ը 14

2 Հրատ. ծանուցում է. Աստ հակառակարանէ գրիչն, զի յառաջագոյն յերես 56 այլ է. ասաց գայս Մարիամ ՚ի մեղաւոր կնոջէն, գոր երեք աւետարանիչք յիշատակեն, եւ այժմ նոյն համարի զսա, որպէս եւ յերեսն 75:

3 Այլ օրին. ՚ի մի որս կենդանի երկնաւոր ըմբռնեցան
 4 Ե․․ ԿԳ․ 5
 † Յ․․Վ․ ԺԸ․ 33

կանքն, որպէս զմեզ յաղթահարեն մարմնոյ շարժմունք, զի աստուածային բնութիւն անախտ եւ անտրտում է, այլ խռովելն նշանակէ, թէ հրաման ետ տրտմութեանն գալ եւ բխել զարտաւսրն կամաւորաբար: 149 Յուցանէ թէ յորժամ կամէր զիջանէր յայնոսիկ ի բնական կիրսն, յայտնելով զճշմարիտ մարդեղութիւնն, զի թէպէտեւ Աստուած միացաւ ի մարմնի, այլ ոչ ետ շարժել մարմնոյն ի բնական կիրսն, այլ յորժամ թոյլ տայր իջանէր ի կերակուր եւ յըմպելիս եւ ի քուն, եւ յորժամ կամէր անցանէր, որ բնութեանս գեր ի վերոյ, պահէր զինքն աստուածային միութեամբն:

150 Ասէ ո՛ր եղի՛ գնա, ասեմ՝ ե՛կ եւ տես: 151 Ոչ անգիտութեամբ, որպէս Հայր նորա հարցանէր. Ո՞ւր ես Ադամ՞, եւ ցԿային՝ Ո՞ւր է Աբէլ եղբայր Բո՞հ, եւ ցՄովսէս՝ Զինչ է այդ, որ ի ձեռնիմ Բո՛հ է: 152 Խնդրէ Արարիչն զիւր պատկերն, որ ըստ պատկերի իւրոյ արար զնա, եւ չարն նախանձեցաւ ընդ բարւոյն Ադամայ, եւ ընկէց զնա յերանելի կենացն. Տէրն եկեալ որսայր զմարդկան փրկութիւն: 153 Ի բեթանիայէ մինչեւ ի Բաթաբլէ եաւթանասուն եւ երկու մղոնք են, յայնչափ հեռաստանէն գիտացեր զմահն Ղազարու, եւ մաւտ ի կարմջիդ անգիտանա՞ս: 154 Դի եղիք դուք, եւ ես կենդանի առնում զնա, դազազաւք տարայք, եւ ես ձայնիւ յարուցանեմ: 155 Ապա զիա՛րդ հարցանես, Տէր. ասէ, աստուածային հրաշս գործելոց եմ աստ ի տեղւոջս, գուցէ զրկեսցին մարդիկ: 156 Երկու կողմանց զգուշանայ՝ հոգւոց եւ մարմնոց, վասն զի Աստուած էր մարդացեալ, այլ զի ինքեանք ցուցցեն եւ վկայ լիցին մեռելոյն եւ տեղոյն: 157 Արտասուեաց Յիսուս: 158 Մարմնոյն ոչ

միայն աչքն արտասուեն, այլ բոլոր մարմինն քրտնի, որով Տէր մեր բազում անգամ վարեցաւ յաշխարհի, մինչեւ ի նուազագոյն պէտս, զի զազակցութիւնն իւր ի մեր՝ վշտակցութիւնս ցուցցէ: 159 Դարձեալ զի սահման եւ կէտ զայն վարդապետէ, այնքան արտասուել հաւատացելոց, որք զյարութեան յոյս յինքեանս ունիցի: 160 Դարձեալ զի տեսանելով զմեռեալն, պարտ է արտասուել ի վերայ մարդոյն, որ ի սկզբանէ ժառանգեցոյց ազգի մարդկան: 161 Կամ ի վերայ հրէիցն արտասուեաց, որ յետս կալոց էր յաստուածագործ նշանացն թերահաւատեալք, եւ գեհնոյն ժառանգ լինելոց էին. Հրեայքն, ասեմ, տեսէ՛ք որչափ սիրէր գնա, զի իմեամբ արտասուեաց. կէսքն ասեմ, ո՞չ կարէ սա, որ երաց գաչս կուրիմ, առնել զի եւ սա մի՛ մեռցիք: 162 Դուք սովոր էք հայհոյել, որ զծովն բարձանեաց եւ զբազում նշանս արար, հայհոյեցէք եւ ոչ գոհացայք զԱստուծոյ, եւ անասնոց փոխանակեցէք. եւ ի Մովսէս երգմամբ ուրացայք: 163 Որ ընդ ծովն ճանապարհ արար, զբոլոր ժողովուրդն ի բերանոյ սրոյն Փարաւոնի ապրեցոյց, չկալայք շնորհ, զի վասն կուրին բժշկութեան շնորհակա՞լ լինիցիք: 164 Հոգի կուրին կենդանի էր եւ շարժէր զմարմինն, եւ աչք կուրին մեռեալ էր. շունչն ի մեռեալ մարմինն ոչ բնակէր, եւ ոչ լոյս արեգական՝ ի մեռեալ աչս². թէ զմեռեալ աչս կենդանացոյց, եւ զլոյսն հրաժարեալ անդրէն դարձոյց, ապա եւ զբոլոր մարմինն կենդանի առնէ: 165 Բայց դուք ի կամս ձեր յաճախեցէք ի հայհոյութիւն. թերեւս ի նմին տեղւոջ ամաչէք, յորժամ բազումք ի ձէնջ փառաւոր առ-

^ա Ծն. Գ. 9

^բ Ծն. Գ. 9

^գ Եւ. Գ. 2

1 Այլ օրին. ՚ի վեր

Գ. Տէ՛. Թ. Վ. Ժ. Լ. 36-37:

2 Յօրինակին շունչն ՚ի մեռեալ մարմինն բնակէր, իսկ լոյս արեգական ՚ի մեռեալ աչս ոչ բնակէր. գոր յայլ օրինակաց ուղղեցաւ

նէին զիմ Աստուածութիւնս ի վերայ մեծամեծ սքանչելեացն, զոր տեսանելոց են:

166 Յիսուս դարձեալ զայրացաւ ի միտս իւր^ա: 167 Անդ ասէ, թէ խռովեցոյց զանձն իւր կոչելով յինքն զարտաւարն, եւ աստ սաստէ¹ բնութեանն դադարել ի շարժմանէ տրտմութեանն, զոր կոչեալ խռովեցոյց:

168 Յիսուս գնաց ի գերեզմանն Ղազարու, եւ էր այր մի եւ վեմ մեծ եղեալ ի վերայ այրինէ: 169 Սովորութիւն էր առաջնոցն ամբացուցանել զգերեզմանս, վասն զի հեռի էր ի նոցանէ յոյս յարութեանն: 170 Ձայս՝ կեանք համարէին, եւ զայն՝ դառնութիւն մահու, յիշատակ մեռելոյն զշիրիմ համարէին, եւ զանուն մեռելոյն ի վերայ գերեզմանին փորագրէին, եւ Մովսէս ակամայ թոյլ տայր սովորութեանն²: 171 Եղբայր անորդի մեռեալ, առնոյր զկիմն եղբայրն, եւ յարուցանէր զաւակ յանուն մեռելոյն վասն ժառանգութեան երկրին վիճակելոյ³: 172 Կամ վէմն կափարիչն նշանակէ զսատանայ, որ ի վերայ դժոխոցն զհոգիսն փակեալ ընդ իւրով իշխանութեամբն պահէր:

173 Յիսուս ասէ. Ի բաց առեմ³ զվեմդ ի բերանոյ այրոյդ: 174 Յորմէ երկիր դողայ, եւ լերինք հալին, վասն փոքր մի վիմիդ աւգնակա^ոն խնդրես ի մարդկանէ: 175 Վկայ կոչեմ յարութեան, դո՛ւք առէք զքարդ ի վեր, եւ հայեցարո՛ւք ի գերեզմանդ. աչք ձեր վկայ լիցին, եւ թիկունք՝ ծանրութեան վիմիդ, եւ Հոտ նեխոյդ՝ ռնգացդ, որ ի մաւտ կայք ամենեքին: 176 Գիտէր զնոցա չար սովորութիւնն. յամենայն կողմանց զգուշանայր արգելուլ

զհայհոյութիւնն: 177 Զի՞նչ պէտք էին բառնալ զվէմն, որոյ հրամանաւ դժոխք փոխելոց էին զմեռեալս: 178 Այլ վասն ժխտող հրէիցն, թէ զսքանչելիսն ուրանան, ձեռք նոցա դատախազք գտանին՝ յանդիմանելով զնոցա թերահաւատութիւնն: 179 Կամ վէմ՝ զբուռն ծանրալուծն սատանայ պահակն մեղաց, որ արգելեալ պահէր ընդ մահու իշխանութեամբ զմեղաւորսն: 180 Տէր բառնայ զվէմն, զբռնակալութիւն դիւացն, զի դիւրաւ յարիցեն ի մեղացն մարդիկ զկնի Քրիստոսի գալստեանն:

181 Ասէ Մարթայ բոյր մեռելոյն, Տէր, արդ հոտեալ է: 182 Նախաստեղծին բերէ աւրինակ, եւ մեռելութիւն եւ նեխութիւն ըստ մարգարէին: 183 Նեխեցան եւ փտեցան վերք իմ^ո: 184 Եւ այլ մարգարէքն ամբաստանեն վասն ազգի մարդկան, զմեղացն ժահահոտութիւն բացայայտեն Արարչին, իւրաքանչիւր ըստ իւրում բանին, զի ամենայն աշխարհ առ հասարակ նեխեալ էր: 185 Հոտ նեխոյ մարդոյ գայ ի մեռելոյ, իսկ Աստուծոյ՝ ի մեղաւորէն, իսկ Աստուած յիւր անուշահոտութենէն համեմաց զամենեսեան: 186 Մշակին ոչ գոյ Հոտ նեխոյ ի սերմանեացն, զի լի են միտք իւր խնդութեամբ, զի պարարեալ են խելք ի Հոտոյ անդաստանաց իւր, եւ յիսահակ ասէր. Հոտ որդոյ իմ, որպէս անդաստանի լիոյ⁴:

187 Քանզի չորեքուրեայ է: 188 Զչորեքնիւթեան բնութիւնս⁵ մարդկան, թուի թէ զչորեքեզերեան աշխարհս նշանակէ, զի ամենեքեան մեղան եւ նուազեալ են ի փառացն Աստուծոյ: 189 Բազմաւերեայք

^ա Յ՝ՎՃ. ԺՒՄ 38
¹ Յայլ օրին. ասէ
^բ ՏԷ՝Պ. Յ՝ՎՃ. ԺՒՄ 38:
² Յայլ օրին. եւ Մովսէս ակամայ ՚ի տարւոջ անդ խոնարհի ՚ի սովորութիւն առաջնոցն
^գ Հ՝մմբ. Մ՝աբբ. ԻԲ՝ 24:
³ Յայլ օրին. արարեմք

^դ Ս՝ադ. ԼԷ 6
⁴ Յայլ օրին. որում եւ սակաւիկ մի ետ վկայութիւն եւ Խահակ ՚ի գննել իւրում եւ յօրհնել զՅակոբ: Այլ օրին. ՚ի գննել իւրում զԵսաւ եւ զարդարութիւն տա Յակոբայ
^ե Ծ՝ն. ԻԲ՝ 27
⁵ Այլ օրին. բնութեանս

ընդ չորեքաւրէին յարոյց Քրիստոս ի մեղացն ապականութենէ:

190 Ասէ ցնա Յիսուս՝ հաւատա՛ եւ տեսցես զփառս Աստուծոյ: 191 Ո՛վ Մարթայ. այտի բուսանելոց են անապական՝ կեանք մարդկան, միայն հաւատա՛ յԱստուած, եւ հարկանի քեզ հոտ անուշ կենդանի, եւ զփառսն Աստուծոյ տեսանես, եւ պապանձին բերանք հայհոյիչ մարդկան, յորժամ զչորեքաւրեայդ մեռեալ կենդանի տեսանիցեն՝ ի հրապարակիդ. աղ է դա անուշացուցիչ է ամենայն հարեալ մարմնոյ, եւ լոյս է դա թափանցիկ կուրացեալ աչաց, եւ ձայն է խլացեալ ականջաց, զոր գործով առ եղբայր քո տեսանես, եւ մտաւք զփառսն Աստուծոյ իմանաս:

192 Իբրեւ ի վեր առին զվէմն: 193 Մինչ չեւ զվէմն ի վեր առեալ էր, Ղազար յարուցեալ էր ի գերեզմանէն. ոչ է արժան գերեզման ասել, այլ յարութիւն անուանել:

194 Ամբարձ գաչս իւր յերկինս: 195 Մինչ չեւ գաչս Յիսուսն յերկինս համբարձեալ էր, զՀայր տեսանէր:

196 Հայր գոհանամ զԲէն, զի լուար ինձ, գոհանամ զԲէն, Հայր զի ծածկեցեր զայս յիմաստնոց եւ ի գիտնոց, եւ յայտնեցեր տղայոց անմեղաց: 197 Մինչ չեւ ձայնիւ կարգացեալ էր, Հայր լսէր նմա յամենայն ժամ:

198 Ամաչեսցէ Թէոդորիտոս է նմանք նորա հերձուածոցն, որ ասէր, թէ ոմն կարգայ եւ ոմն լսէ. բան լի յիմարութեամբ. ո՛վ անիրաւ: 199 Ի տան քահանայապետին յարոյց զգուստրն նորա ի մեռելոց, ոչ աղաչեաց եւ ոչ յերկինս հայեցաւ, եւ ոչ առ Հայր կարդաց. հայեցաւ ի մեռեալն եւ ասէ. Տալիթա կումի, աղջիկ դու քեզ ասեմ արի՛ կաց. եւ կանգնեցաւ ողջ՞, նոյնպէս եւ

ի Նային քաղաքի բազում ամբոխ էր, եւ ոչ ոք թախանձեաց զնա, եւ ոչ առ Հայր կարդաց, ձեռն միայն ձգեաց ի դագաղսն, եւ մեռեալն կանգնեցաւ^է, նոյնպէս եւ յայլ նշանսն: 200 Ուր անձամբ առնէր՝ զաստուածային զաւրութիւնն ցուցանէր, ուր առ Հայր աղաչէր՝ զսիրելութիւն ցուցանէր, քանզի երանելի բնութեան Սրբոյ Երրորդութեանն բնութիւնն, անսահմանելի միապէս յերիս անձինսն, ի Հայր եւ յՈրդի եւ ի Հոգին Սուրբ: 201 Իսկ յատկութիւնն յիւրաքանչիւր յերեսս բաժանին եւ ի դէմս, քանզի բնութիւն երիցն այս է: 202 Տէր Աստուած ամենակալ ամենախնամ, արարիչ անիմանալի, անպարագրելի, անորակ, անքանակ, անուր, աներբ, ոչ սկսեալ եւ ոչ դադարեալ: 203 Իսկ առանձնաւորութիւն Հաւր՝ ծնող, եւ պատճառք, անսկիզբն եւ սկիզբն, եւ ոչ սկսեալ յումեքէ, առաքող, ոչ ծնեալ յումեքէ եւ ոչ արարեալ³ կամ յինքենէ կամ յայլմէ ումեքէ: 204 Իսկ Որդւոյ առանձնաւորութիւնն՝ Որդի, Բան, ծնունդ, լոյս, կերպարան, իմաստութիւն, ճառագայթ, պատկեր, կնիք, նկարագիր: 205 Իսկ Հոգւոյն Սրբոյ առանձնաւորութիւնն՝ բղխումն ճշմարիտ, նորոգող, մխիթարիչ, ուղիղ, բարի: 206 Ի հաւրէն Որդի եւ Հոգին Սուրբ, այլ ոչ կոչին եղբարք եւ ոչ որդիք երկոքեանն. զոր աւրինակ յԱդամայ են Սեթ եւ Եւայ, այլ ոչ եղբարք եւ ոչ որդիք երկոքեան: 207 Քանզի Հայր ծնող է, եւ Որդին՝ ծնունդ, եւ Հոգին Սուրբ ելող է. եւ նստի Որդի ընդ աջմէ Հաւր, եւ Հոգի Սուրբ ընդ աջմէ Որդւոյ: 208 Քանզի ի հարիւրերորդի իններորդի սաղմոսին ասէ. Ասաց տէր ցտէր իմ՝ Եիսուս ընդ աջմէ իմմէ⁴: 209 Հայր զՈրդի ասէ, եւ յետ սակաւուց ասէ. Դու ես Բահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մելիսե-

1 Յայլ օրին. անանցական

2 Յօրինակին՝ տեսանի

3 Մարտ. Ե 41

է Հմբ. Գ. Կ. Է 11-15:

3 Յայլ օրին. կատարեալ

4 Մարտ. Ը Թ 1

դեկի, եւ տէր ընդ աջմէ քուսմէ՞: 210 Հայր ընդ Որդւոյ վասն Հոգւոյն Սրբոյ ասէ:

211 Եւ արդ, ոչ մեծ եւ ոչ փոքր¹ ի Սուրբ Երրորդութեանն երեւի, զի զմեծ եւ զփոքր, զծանր եւ զթեթեւ, զշատ եւ զսակաւ, ժամք եւ ժամանակք բովանդակեն:

212 Իսկ ուր ոչ ժամք եւ ոչ ժամանակք, ոչ չափ եւ ոչ կշիռ մերձենայ յանբաւելի բնութիւնն, անդ ոչ նկարի ոչ փոքր եւ ոչ մեծ: 213 Կամեցայ զՀայր մեծ ասել որպէս զծնող եւ զպատճառ, այլ երկեայ նոյն ինքն ի Հաւրէ, զի մի տկար զսկիզբն արարից եւ թշնամանեցից մեծարանաւքն, քանզի ոչ են փառք Հաւր, թէ որ յինքենէ են փոքրագոյն են քան զնա, քանզի այս տկարութիւն գործի² ոչ կարել իւր հաւասար Որդի ծնանել, կամ Հոգի՝ բղխիչ, այլ վայելէր նորա հրաշափառ զաւրութեան, զի որ ի նորա բնութենէն՝ ինքեան փառակից գոլով ճանաչին: 214 Արդ, Հայր ոչ ծնունդ եւ ոչ ելող, եւ Որդի ոչ ծնող է եւ ոչ ելող, եւ Հոգին Սուրբ ոչ ծնող է եւ ոչ ծնունդ, այլ միշտ զելողութիւն ունի:

215 Յնծայ Հայր ընդ փառս Որդւոյ, եւ զուարճանայ Որդի ընդ պատիւ Հոգւոյն, եւ փառաւորէ Հոգի զՀայր եւ զՈրդի, զի ի նոցունց էութենէ առնու եւ նորակերտէ զարարածս, յորմէ ամենայն եղեւ յերկինս եւ յերկրի, երեւելիք եւ աներեւոյթք, զգալիք եւ իմանալիք, մարմինք եւ անմարմինք: 216 Արդ զայս դաւանութիւն ընկալան Հայք ի մեծէն Գրիգորէ եւ ի սրբոյն Ռատակիսէ եւ յերանելոյն Ներսիսէ:

217 Վասն ժողովրդեանս առնեմ: 218 Մեկնութիւն առնէ ինքն, զի Աստուած ոչ հայի յիւր պատիւնն, որպէս ի մեր փրկութիւնս, զի յորժամ զինքն հաւասար Աստուծոյ առնէր, եւ զմեղս թողոյր, նոքա հայհոյիչ եւ դիւահար կոչէին, զի

հաւատասցեն թէ դու առաքեցեր զիս: 219 Թէ հակառակ Հաւր զիս գոլ ասէք եւ հայհոյիչ, մի՛ լիցի գործակից հակառակողիս. կոչեմ զքեզ ի գործակցութիւն՝ հաւատասցելոց ի հաստատութիւն եւ անհաւատիցն յանդիմանութիւն: 220 Ընդ անքաւելի մեղաւք են, որ յանբաժանելի բնութիւն բաժինս արկանեն, ի մարդկանէ հայհոյին եւ յԱստուծոյ դատապարտին, եւ ջնջին ի դպրութենէ կենացն:

221 Զայս իբրեւ ասաց Յիսուս, ի ճայմ մեծ աղաղակեաց: 222 Աղաղակեաց վասն մարդկան, զամենեցուն լսելիս եւ տեսանելիս առ ինքն ձգելով: 223 Հեռի եկաց ի գերեզմանէն կանգունս երկոտասան չմերձենալով ի մեռեալն: 224 Փոխանակ ձեռինն զձայնն սաստկացոյց, կատարեաց զաւրէնսն, որ ասէ. Որ մերձեմայ ի մեռեալ, պիղծ է միցնել ցերեկոյ՞: 225 Զայնն այն եղեւ որոտումն երկնաւոր. զի թէ մի հատն բուսանի, վաղվաղակի եւ ապա ամենեցուն ակնկալութիւն է յարութեան: 226 Հոտ ներսոյն դարձաւ ի հոտ անուշութեան առ մեռեալն, եւ ի դուրս եկեալ կենդանի: 227 Եմուտ ձայնն ի գերեզմանն, կալաւ զձեռանէ մեռելոյն, զի ի մեռելոյ զգայութիւն ոչ ազդէ հնչումն ձայնի, զի նայեսցին յաստուածային հրամանն՝ ձայնիւն լսել որք անդ էին, եւ յայտնի երեւեսցի ի նորա հրամանէն արտաքս գալ մեռելոյն: 228 Ըստ սովորութեան մարդկան ի բացուստ կացեալ ձայնիւ գոչէ, ընտելականաւն մատակարարէ, եւ ձայնին զաւրութեամբն ի ձեռաց բանսարկուին վերածէ զհոգին՝ կապելով ընդ լուծեալ մարմնոյն, եւ զհոգեղէն մասն ի հող դարձեալ, եւ զջուրն՝ ի յաւիշտ, եւ հուրն՝ ի հրանիւթն, եւ զաւրն ի յաւրն ցնդեալ. ոչ ձեռաւք ստեղծագործէ կենդանի, որպէս զառաջինն, այլ սոսկ ձայնիւ անուամբ կոչէ, եւ սարսափմամբ արագապէս ելանէ: 229 Բե-

¹ Սաղմ. ճԹ. 4
² Յայլ օրին. ոչ մեծութիւն եւ ոչ փոքրկութիւն
³ Յայլ օրին. այս տկարութեան գործ է

Ք. Ղեւ. ԺԼ. 24

թանիա՝ տուն հնազանդութեան, վասն զի Ղազար հնազանդէր մահու վասն Ադամայ, որ անկաւ ընդ իշխանութեամբ մահու: 230 Հնազանդէր մահ Յիսուսի յադագս արարչական¹ զաւրութեան, եւ ծառայապէս լսէր տէրունական ձայնին, եւ ընձեռէր զմեռեալն աստուածային հրամանատրութեանն: 231 Գայ Յիսուս ի տուն հնազանդութեանն, որ զանհնազանդութիւն մարդկան ընդ հնազանդութեամբ Բանին Աստուծոյ միաւորէ եւ հնազանդի աստուածախառն մարմնովն հասարակաց Հաւրն փոխանակ անհնազանդութեանն Ադամայ, եւ ըստ Աստուածութեան առնու բարեբանութիւն ընդ Հաւր ի հրաբուն զաւրացն:

232 Ղազարէ, եկ արտախ²: 233 Բագում մեռեալք դնին ի գերեզմանի, բայց միոյն պէտք էին կոչելոյ արտաքս³. Թէ առանց անուան ասացեալ էր ո՞ գիտէր ի մեռելոցն եւ զայր արտաքս, վասն այսորիկ յանուանէ կոչէ՝ Ղազարէ, ե՛կ արտախ: 234 Բագում Ղազարք էին անդ, իսկ ակնարկումն կամացն Յիսուսի զմինն կոչեաց, որ Մարթայի եւ Մարիամու եղբայրդ ես, զոր ես սիրեմ, վասն որոյ զիս աղաչելով կոչեցին, առ այժմ դու միայն եկ, քեւ այլոց յոյս լինի⁴: 235 Թէ ոչ յանուանէ կոչեալ էր՝ զաւրութիւն ձայնին Քրիստոսի զամենայն գերեզմանս քակէր:

1 Յայլ օրին. արարչականութեան

2 Յայլ օրին. գիտեմ զի ՚ի միտս ձեր կամիք հարցանել ցիս, եթէ առ ի՞նչ զՂազար յանուանէ ՚ի գերեզմանէն կարդաց. խնդրելի է բանդ եւ ոչ զանց առնելի, է ինչ որ գոյութեան է. եւ է ինչ որ ըստ գորութեան: ... ըստ գոյութեան այս է: Բագում մեռեալք:

3 Այլ օրին. ո՞ գիտէր թէ ո՞ր մեռեալ գայր արտախ

4 Յայլ օրին. ըստ գորութեան այս է «Հանցեմ ջուրք գեռունս շնչոց կենդանեաց ըստ ազգի եւ ըստ նմանութեան»: Բանն արդիւնագործեցաւ, եւ առանց ամուսնութեան եղեմ ծննդակամք, եւ զթիւ բազմութեանն ոչ կարէ արկանել ՚ի համար: Նոյն ձայն էր եւ առ գերեզմանին, եթէ ոչ յանուանէ:

236 Ժամանակ է սերմանելոյ եւ ժամանակ հնձելոյ, դեռեւս սերմանիք սերմանին, բոյսք բուսանին, պտուղք ատոքանան եւ մատուցանին միածնի Որդւոյն Աստուծոյ: 237 Նա եւ ոչ այլոյ անուամբ զմեռեալն կոչէ ի գերեզմանէն, որոյ գումարտակ մարգարէքն յանուն Տեառն եւ առաքեալքն յանուն Յիսուսի Քրիստոսի, այլ ինքն ազատիշխանական ձայնիւ հրամայէ ե՛կ արտաքս: 238 Զի ուսցին կենդանի եւ զգայական գոյ հոգւոյն եւ յոյժ հեռուորք ի մարմնոյ հոգւոց, զմահու լուծանէ զիշխանութիւն, եւ զըմբռնեալն ի նմանէ Հանդերձ հոգւով եւ մարմնով կորզեալ վերածէ կենդանի՝ ըստ զաւրութեան այնմ որ ասաց. Հանցեմ ջուրք գեռունս կենդանիս՝, որ ասաց եւ եղեն, նոյն ձայն էր առ գերեզմանին:

239 Ել մեռեալն ոտիւք կապելովք եւ ձեռաւք երիզապնդեալ եւ երեսաւք վարչամակապատ⁵: 240 Ոչ քարչեաց եւ ոչ զնացոյց ըստ սովորութեանն մարդկան, վասն զի կապեալ էր կապանաւք եւ պատեալ պատանաւք. որպէս հրեշտակն զԱմբակում մարգարէ հացիւն եւ թանիւ զբոլոր կերակուր հնձողին տարաւ ի Բաբելոն⁶: 241 Արագ է բանն Աստուծոյ քան զհրեշտակս երկնից, ըստ արագութեանն առաւել հզաւր, նա առեալ զվարսից զբոլոր մարմինն տանէր ընդ իւր. եւ Յիսուս սաստիկ ձայնիւն ոչ ի կատարին մերձեցաւ, այլ յական քթթեւն էած զհոգին ի հեռաստանէ, եւ միաբանեաց ընդ լուծեալ մարմնոյն, եւ ընդոստոյց յանդնդային քնոյն առանց քայլափոխելոյ, ուր կամք Տեառն կամեցան, վաղվաղակի անդ գտաւ: 242 Կտաւեղէն կապարանն ոչ կարաց արգելուլ զտէրունական հրամանն, լուծանէր զիւր կարգն զԱրարչին կաման կատարե-

⁵ Եւ. Լ. 20

⁶ Յայլ օրին. վարչամակապ

⁷ Հմբ. Գ. Թ. 32-36:

լով, եւ մահ ծառայաբար Տեառն հնազանդէր հրամանին: 243 Այսաւր զառաջին մարդոյն կապանսն արձակէ յանիծից մահուն, եւ առաւելութիւն մեղացն ոչ բաւէ գտէրունեան արգելուլ զհրամանն, եւ յինքն զյանցանսն կորգէ, եւ որպէս զյանցաւոր, փոխանակ յանցաւորի մարդոյն պարտաւորի անպարտ, զպարտաւորն կացուցանէ առաջի Հաւրն:

244 Ասէ ցնոսա Յիսուս. լուծէ՛ք գղա եւ թողէ՛ք երթալ: 245 Որ կապեցիքդ, լուծէ՛ք, եւ որ պատեցէքդ՝ քակեցէք, եւ որ պատատեցիքդ, կողոպտեցէ՛ք. մի՛ գարշիք ոչ գոյ հոտ նեխոյ, մի՛ խորշիք ըստ աւրինացն, չէ մեռեալ, այլ կենդանի է, տեսէ՛ք ձերովք նշանաւքդ, ծաներո՛ւք ձեռաւք ձեր, զպատեալ բերանդ բացէ՛ք, եւ դուք ընդ այլ վկայան վասն մահու դորա ամենքեան վկայ լերուք յարութեանդ, զոր տեսէքդ: 246 Մի մրգով ճանաչի բոլոր պտուղ երկրի, մասնաւոր առժամայն եւ աւետիք առ յապայ: 247 Ընդէ՞ր հրամայէ նոցա լուծանել. զի անամաւթք էին, եւ միշտ եղծանել ջանային զճշմարտութիւնն, վասն որոյ զձեռսն եւ զհոտոտելիսն կացուցանէ նոցա դատախազ եւ վկայ: 248 Ի նախնումն ի բարերարութենէն լռէր Աստուած վասն Ադամայ ի պատուիրանապահութենէն լռելոյ, յերկրորդումս վասն Ղազարու քրիստոսասիրութեան նորոգէ ի գերեզմանաց անշնչութենէ, եւ ի մահագգեստ ծածկոյթ կտաւապատութենէ արձակէ:

249 Բագումբ ի հրէից որ եկեալ էին առ Մարիամեանսն, իբրեւ տեսիմ գորարարն, հաւատացիմ ի նա: 250 Ոմանք հաւատացին մեծաքանչ նշանացն, թէ եւ յետոյ ուրացան, որք զայլ սգաւորս եկեալ էին մխիթարել, զանձինս մխիթարէին անտրտում ուրախութեամբ, եւ այլոց աւետիս ի քաղաքն տարան: 251 Ոմանք գնացին առ փարիսեցիսն, եւ պատմեցին զոր արար Յիսուս: 252 Իսկ ոմանք որպէս ի

զիւաց մոլեալք, գնացին առ սաղուկեցիսն եւ ասացին, թէ հաւատացին ի նա բազումք, արդ աճապարեցէք առ ի լռեցուցանել զնորասքանչ նշանացն զաւրութիւն: 253 Ի տանն Մարիամու եւ Մարթայի ուտէ հացընթրիս, եւ յանդիման բազմի Ղազարոս ի գերեզմանէ յարուցեալ. ունի ընդ իւր գերեզապինդ կտաւն հաւատարիմ վկայ, զի ի ձեռն կերակրոյ եւ ըմպելոյ եւ գերեզմանական կտաւոյն, ճշմարիտ եւ հաւատարիմ յարութեանն հաւատասցեն Ղազարու: 254 ԶՄարիամու ընդունի գբարեպաշտութիւն, իւրոյն աւժումն խոստովանի սպասաւորութիւն իւրոյ մահուն, եւ անմաքուր վարուցն լուացարան, եւ զհերն մեռեալն մարմնական վարուց, զարտասուսն անմաքուր վարուցն ջնջիչ, զոտսն թորաւք աչաւք թանալ զժամանակս կենդանութեան, եւ զեւթներեկաւորս, որով յառաջ խաղան ամիսք եւ տարիք, յորս անսուրբ գնայր վարուք գործոց: 255 Տէրն իւր մաքուր ոտիւքն սրբէր զՄարիամ եւ զՄարթայ, շնորհազարդէ հաւատով, զչորեքաւրեայ մեռեալն ի գերեզմանէ ընդունի կենդանի:

256 Հայր գայ ի հաճութիւն, Որդի աղաչող, Հոգին Սուրբ բարեխաւս. յորժամ բոլոր պտուղ աշխարհիս բովնդակեցցին առանց մեր կոչելոյ, Տէրն բոլոր էից հայրենի՛ սկզբնատիպ փառաւքն եւ զաւրութեամբ արարող Հոգւովն, եւ բազմութեամբ հրեշտակաց ձայնիւ անձեռագործ փողովն յերկնից յերկիր եկեալ, աթոռք անկանին, ատեանք ուղղին, դպրութիւնք հրաշիցն բանան, ձայնք կենդանեաց հնչեն, երկինք գալարին, լուսաւորք վայրաւք թաւթափին, երկիր դղորդի, վէմք պատառին, գերեզմանք աւարին, մեռեալք յառնեն, յայնժամ եւ Ղազարոս ընդ մեզ յարուցեալ տեսանի: 257 Վերինք եւ ներ-

1 Յայլ օրին. առանց մեր կոչելոյ իմքնին տէրն արարածոց հայրենի

քինք միաբանին, խառնքն որոշին, եւ համառաւտքն սահմանին, կողմ արդարոցն վերաբերին¹ հանապազ ընդ Տեառն լինելով ի վերայ անուշ աւղոց անմահիցն, կակուղ եւ փափուկ գարշապարաւք անմահական մարդոց ի պարս հրեշտակաց² միաւորին: 258 Յորս լիցի ամենեցուն մեզ հասանել, շնորհաւք եւ մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, որում փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Գ. ՆՈՐԻՆ Ի ՄԵԾԻ ԱՒՈՒՐ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՅԵՐՈՒՍԱԳԷՄ

1 Նախախնամաւղ եւ մշտնջենաւոր աստուածային գթութեամբն հասեալ ժամանեցաք յաւրհնաբանութեան աւրս, յորում զերկնագոչ բարեբանութիւն ընդ տիեզերական հաւատացեալս համախմբեալ յիշատակեմք, եւ զաստուածաբանութիւն տղայոցն վերածայնաբար ճառեմք, եւ զտիեզերական³ անուամբ եւ եկաւորութիւնն բարեբանապէս Դաւթայ խոստովանիմք զարմ: 2 Իսկ մերակերպ բնութեանս ընդ արարչութեան⁴ միաւորութիւն երեւելապէս հանդիպեցաք տեսակի եւ զերկակի եկաւորութիւնն գոչելով, զեկեալն եւ զգալոցն՝ արարչական⁵ խոստովանիմք բացայայտութիւն, զոր եւ երանելի աւետարանիչքն աստուածաբանութեամբ՝ եւ հրաշալի եւ ըզձալի ընձեռեցին⁶ եկեղեցւոյ գիւտ: 3 Յորոց ոմն ասէ:

4 Իբրեւ մաւտ եղեմ ի Բեթփագէ եւ ի Բեթանիա՝ մերձ ի լեառն ձիթենեաց, առաքէ Յիսուս երկուս յաշակերտացն իւրոց եւ ասէ ցնոսա. երթայք ի գեղդ, որ առաջի ձեր

է, եւ իբրեւ մտանիցէ՞ գտանիցէ՞ էշ կապեալ եւ յաւանակ ընդ նմին, լուծէ՞՞ անէ՞ ինձ, եւ եթէ ոք ասացէ ինչ ձեզ, ասաւջի՞՞ եթէ Տէրն իւրեանց պիտոյ է, եւ վաղվաղակի առաքեսցէ զնոսա՞:

5 Երուսաղէմ խաղաղութիւն թարգմանի. վասն զի անդ խաղաղանայր գրաւորական ժողովուրդն՝ ի պատուիրանազանցութենէ քաւեալք ի ձեռն քահանայութեանն եւ զանազան կենդանեացն արեանցն հեղման՝ եւ առաւրեայ եւ շաբաթաւրեայ լուացմանցն: 6 Այսպէս եւ եկեղեցւոյ մաւր էր ճշմարիտ խաղաղութիւնն Յիսուս, որ մերձակայ մահուամբն հանդերձեալ էր զբազմաստուածութեանն վրդովմունս խաղաղացուցանել: 7 Եւ ի մերձենալն Յիսուսի ի չարչարանս, մերձենային հեթանոսք ի դատապարտութենէ յազատութիւն որդեգրութեանն⁷: 8 Արդ, մաւտ եղեն հեթանոսք յերկնային խաղաղութիւնն յաղագս յերկնուտ իջելոյն եւ մարմնակից մարդկեղէն բնութիւնս եղելոյն, եւ մաւտ էր Յիսուս խաղաղութիւնն եկեղեցւոյ՝ յաղագս մարգարէիցն նախագուշակութեան եւ տէրունական մահուանն, որ զմահու տիեզերաց բառնայր զիշխանութիւնն, եւ յարատեւակ աստուածային կենդանութեամբն⁸՝ զանլուծանելի կեանս հասարակաց ընդձեռէր, վասն զի խաղաղանայր մարդկային բնութիւնս յաղագս մարմնոյն, որ ընդ Աստուածութեանն խաղաղացաւ⁹ անանջատապէս:

9 Եկին ի Բեթփագէ եւ ի Բեթանիա: 10 Բեթփագէ թարգմանի տուն ծնաւտի, եւ Բեթանիա տուն սգոյ եւ տուն հնազանդութեան. վասն այնորիկ տուն ծնաւտի, զի ծնոտ բանաւոր բնութեան եւ սպասա-

1 Յայլ օրին. վերափոխին
 2 Յայլ օրին. գարշապարօ՞ մարդիկ յանմահական պարս հրեշտակաց միաբանին
 3 Մի օրին. զի եզական անուամբ
 4 Մի օրին. ընդ յառաջութեան
 5 Մի օրին. հրաշափառ
 6 Մի օրին. ընդձեռեցին

՞՞ Մարգ. ԺԼ 1
 7 Մի օրին. մերձենային յանդատապարտելի ազատութիւն որդեգրապէս
 8 Մի օրին. եւ յանգրաւական աստուածային կենդանութիւն զանլուծանելի զկեանսն
 9 Մի օրին. միաւորեցաւ

ւոր ի ձեռն շարժման, պատուիրանին պաշտանեայ: 11 Ծնաւտ առաջին մարդոյն լուծանէր զինքն ի բանական¹ սպասաւորութենէն՝ պատուիրանազանցութեանն աղագաւ, եւ բոլոր մարմնեղէն տաճար թափուր ի բնակողէն մնայր. վասն որոյ լինի մարմնեղէն տուն Յիսուս, եւ երբեակ միութեանն յաւիտենական կայարան: 12 Եւ ծնաւտ՝ յաղագս մարդկեղէն² ծնաւտի զարարչեղէն վարդապետել զաստուածաբանութիւնն: 13 Իսկ Բեթանիա, որ է տուն սգոյ. վասն զի տուն ուրախութեան էր առաջին մարդն յաղագս ի դէմս գտէրունեան³ փչումն ընդունելոյ, որ պատուիրանազանցութեանն աղագաւ վերադարձաւ առ փչողն, եւ անփառունակ եւ սգաւոր լինէր նախաստեղծին անձն: 14 Եւ տուն հնազանդութեան, զի անհնազանդեցելոյ մարմնեղէն եւ բանականի տանն արարչադիր աւանդիցն. լինի տուն՝ նորին ստեղծիչն եւ հնազանդի Հաւր բովանդակապէս եւ պարաբառնայ զանհնազանդութիւն առաջին մարդոյն:

15 Յայնժամ առաքել Յիսուս երկուս յաշակերտացն իւրոց: 16 Զաւրինաւորական եւ զհոգեւորական աւանդիցն ասէ, յորոց մին առաքելական եւ առաջին շնորհի⁴, թէպէտ եւ ժամանակաւ զկնի, իսկ երկրորդն մարգարէութիւն՝ կարգեցաւ ի Հոգւոյն Սրբոյ, զի երկոցունց վկայութեամբք հաւատարմացուցէ զտնաւրէնութիւնն: 17 Եւ դարձեալ՝ եթէ միովն գայթակղեսցի ոք, միւսովն կանգնեսցի, եւ ի հաւատոց ցրտացեալքն զայս երկուս աւանդութիւնս մտաւք վերարկեսցեն եւ աստուածային ջեռնուն սիրովն: 18 Իսկ յաշակերտացն երկուս, վասն զի բազում ունելով Յիսուսի զաշակերտան, զվերին

ութաշտիճանեայ երկնագումար զպարսն, զոր մեծն Պաւղոս շարադասէ. հրեշտակք, հրեշտակապետք, աթոռք, տէրութիւնք, պետութիւնք, իշխանութիւնք, սերովբէք, քերովբէք: 19 Իսկ մերասեռիցս, դատողութիւնք թագաւորութիւնք եւ այլ աստուածաշնորհ պարգեւք, յորոց որպէս ի բազում աշակերտաց զերկուսն առաքելով, զմարգարէութիւնն, որ յառաջագոյն զմարմնաւորութիւնն գուշակէր ճմարտապէս, եւ զառաքելութիւնն՝ զոր հազարապետ ինքեան խորհրդոցն կացուցանելով ասէ. Երթա՛յք ի գեւղդ որ առաջի ձեր է: 20 Զի տիեզերական բազմութիւն մարդկան՝ աստուածեղէն եւ ամենատեսականն է որպէս գեւղ, յոր առաքէ զմարգարէականն յառաջ քան զիւր եկաւորութիւնն, իսկ զառաքելականն՝ ի մերունակերպախառնութեանն⁵: 21 Ասէ՛ Գտանգեմ⁶ էշ կապեալ: 22 Է սա յանմաքուր կենդանեաց, որ է հրէից ժողովարանն, եւ էր մաքուր կենդանի եւ երկնային հաւտապետին հաւտ՝ ի տարրաւորութենէ⁷ եղեալ անսուրբ կենդանի, իսկ կապեալն՝ ընդ բազմաստուածութեանն իշխանութեամբ, յորմէ լուծանէ առաքելական կոչմամբն:

23 Եւ եւս կապեալ, զի ընդ աւրինացն պահպանութեամբ կապեալ էին հրեայքն, ի կապարանէ արձակէ զնոսա յիւր աւետարանական վարդապետութիւնն՝ մարգարէական եւ առաքելական կոչմամբն: 24 Իսկ յաւանակ առ նմին, զհեթանոսաց ժողովարանն ասէ, զորս յանսուրբ վարուց եւ ի կռապաշտութենէ լուծանէ յիւր երկնաբեր շնորհն, զոր ոչ ընդ աւրինացն կապով էր արկեալ, այլ արձակ եւ համարձակ թողլով զհաճոյս իւրաքանչիւր կատարել. եւ վասն այնորիկ նմանեցուցանեմք կատարելագոյն կենդանւոյն՝ զհրեայսն, եւ

1 Մի օրին. 'ի մարմնական
 2 Մի օրին. մարմնեղէն ... արարչեղէն բերանն վարդապետեալ զաստուածաբանութիւն
 3 Մի օրին. գտէրունուոյն
 4 Մի օրին. շնորհիւն

5 Մի օր. իսկ զառաքեալսն 'ի մերունակերպառնութիւնս. առաքելով, ասէ
 6 Գուցէ՛ գտանցեմք
 7 Մի օրին. 'ի տպաւորութենէ

յաւանակին՝ զհեթանոսս: 25 Վասն զի որք կանխագոյն զաստուածեղէն բանն ընկալան՝ կատարելագոյնք են եւ առաջինք, եւ ըստ տարացուցի՝ Որդի իմ անդրամիկ Իսրայելի՞, ասէր ցՓարաւոն: 26 Եւ մեծն Պաւղոս. Փառք եւ պատիւ եւ խաղաղութիւն գործողացն զբարիս՝ նախ հրէի եւ ապա՝ հեթանոսիք:

27 Ածին, ասէ, զկենդանիսն եւ արկին գնոխաւք ձորձս, եւ նստաւ ի վերայ նոցա: 28 Ածել՝ զառաքելական եւ զմարգարէական կոչմանէն ասէ, որովք խնդրեալ մերձեցոյց առ ինքն, իսկ ձորձոցն վերարկումն, զաւագանին մաքուր եւ զանապական զգեստն՝ զոր շնորհէ Սուրբ Հոգին, զի զմարմինն անապական զգեստաւ սրբէ մաքրութեամբ¹, եւ զոգին լուսաւորէ փշմամբ, եւ ընդ զմիտան առնելով տեղի ինքեան հանգստեան միածնի Որդւոյն: 29 Դարձեալ նստաւ ի վերայ նոցա, քանզի յերկաքանչիւրոց² կոչեցեալք ի հրէից եւ ի հեթանոսաց ի սուրբ եկեղեցի եւ յորդէգրութիւն երկնային Հաւրն, ի հասարակաց մաքրագոյն վարս առաքինութեան նստի եւ հանգչի տիրապէս եւ աստուածաբար:

30 Իսկ նստելն ի վերայ անմաքուր կենդանեացն. վասն զի ոչ երկու ժողովարանք հրէից եւ հեթանոսաց մաքրութեամբ առ Աստուած մերձեցան, այլ մարմնացեալ Բանն վարդապետութեամբն կոչեաց, եւ չարչարանաւքն ելոյժ գյանցանսն, եւ մահուամբն ի մահուանէ ազատեալ՝ արար իւր աթոռ, եւ նստաւ ի վերայ հասարակաց խորհրդոց, եւ դատի եւ դաստիարակէ զբոլորից հոգի եւ զմարմին, եւ շնորհէ³ իւրա-

քանչիւր բարւոք զխտրելիսն եւ զընդունականսն: 31 Իսկ ձորձոցն վերարկեցելոց ի նոյն կենդանատեսակացն, յորոց վերայ նստի նստեալն ճշմարտապէս յերկինս երկնից ի քերովբէական կառսն: 32 Ձորձս իմանալի է զառաքելական վարդապետութիւնն. զի անդ ի սրբէական սրբութեանն նստի եւ հանգչի, իսկ աստ յառաքելական քարոզութեանն նստի եւ բազումս հրաշակերտէ⁴, եւ զերասանակ վարդապետութեանն ուղղէ յերկինս երկնից տիրապէս: 33 Արդ, հասարակաբար նստաւ Միածինն յերկինս ի վերայ քերովբէից եւ յերկրի ի նուս⁵ կենդանեաց. անդ արարչաբար եւ համապատուապէս, աստ մերունակն աստուածացեալ կերպիւ եւ անանջատելի ի Հաւրն, բոլոր յերրորդութեանն, գոլով եւ անորիչ յերկրէ: 34 Բայց կատարելապէս նստելն ի վերայ կենդանեաց առաւելութիւն սիրոյ է Արարչին առ իւր արարածս, յորմէ հարստահարեալ տէրունեան կամքն անխտրաբար կոչէ զամենայն մարդկեղէն⁶ բնութիւնս յինքեան անճառելի շնորհսն, եւ հանգչի եւ բերկրի ի վերածնեալսն աւագանաւն եղբայրապէս եւ հարազատաբար յաղագս եղբայրացելոց ընդ մեզ մարդկեղէն բնութեանն: 35 Իսկ Ձիթաստանեաց լեռնն՝ աստուածեղէն բնութեանն մարմնաւոր բնութեամբ նուաստանալն. վասն զի ձէթ գիշերոյ է լուծիչ. այսպէս Բանն ի Հաւրն ի դուրս եկեալ եւ ընդ մարմնոյ միաւորելով՝ արեգակնապէս փայլեալ ելոյժ զբոլոր մարդկային բնութեանս զոգւոցն գիշեր: 36 Եւ յեկաւորելն յերուսաղէմ հաւանելն է ի կամաւոր չարչարանսն. զի Երուսաղէմ թարգմանի խաղաղութիւն, եւ խաղաղութիւն, որ ի վեր է քան զամենայն մարգարէական եւ առաքելական շնորհս, որ պարգեւեցաւ մեզ

¹ Եւ. Գ. 22

² Հ. Կ. Բ. 10

³ Թ. Կ. Բ. 7

1 Մի օրին. անապական զգեստ մաքրութեամբ եւ հոգին առաջին

2 Մի օրին. յերկաքանչիւրեանց

3 Մի օրին. տրոհէ

4 Մի օրին. եւ բազում հրաշս կատարէ

5 Մի օրին. ՚ի նուաստ ՚ի կենդանիս

6 Մի օրին. զամենայն բնութիւնս

աստուածեղէն մահուամբն: 37 Զի իջանելն յԵրուսաղէմ, վերատանել էր զմերասեռ տոհմս յաստուածակերտ գաւառն, վասն զի դիմելն յԵրուսաղէմ, դիմել էր ի մահ, եւ մահուամբն ի մահուանէ արձակէր զմահու արժանաւոր անձինս¹:

38 Իսկ զի՞նչ բազմութիւն ժողովրդեանն առաջոյ եւ զկնի, եւ ճորձոցն սփռելն ի ճանապարհին: 39 Ժողովրդոցն առաջին՝ Հայրապետութիւնք, մարգարէութիւնք, քահանայութիւնք, դատողութիւնք, թագաւորութիւնք, ծերոցն ատեանք, դպրացն եւ փարիսեցւոցն կաճառք, եւ Յովհաննու կարապետական կոչումն. նոքա ժողովուրդք, որք յառաջ են քան զՔրիստոսի մարմնանալն: 40 Իսկ երանելի առաքեալքն եւ մեծ վկայքն եւ վարդապետքն, եւ բովանդակ աւագանին նորածնունդքն, ²որ զկնի տնաւրէնութեանն կոչեցան, ժողովուրդ որ զկնի: 41 Իսկ ճորձոցն ի ճանապարհին տարածանելն Հնազանդելն է աւետարանական վարդապետութեամբ բոլոր տիեզերաց, որք

սփռեցին սիրով զսիրտս եւ զճանապարհս ինքեանս կազմեցին քառահարկ չորից աւետարանչացն, որովք ի վերայ գնայ եւ հետեւի, եւ ողջախոհացն բերկրի ախորժակաւք մերակերպունակ էմամանուէլն: 42 Քանզի յաւրինակացն մաքուր անձինք, դիտաւորելով զնորա մարմնատիպ եկաւորութիւնն, ոչ սոսկ բանիւ խոստովանեցին, այլ նիւթեղէն տեսակ զգիր՝ որպէս ճորձս, եւ ի ժամանակի՝ որպէս ճանապարհ, տարածեցին պատմագրապէս, վասն զի ի հողեղէն բնութեանս կենդանակերպեցաք, եւ ի հողեղինէս զհոգեղէն զգեցաք պատկեր:

43 Բայց զոստս ի ծառոց տարածանել, զի ի սկզբանն եւ ի լինելութեանն՝ Բանն ի Հաւրէ ճառեալ՝ Եղիցի լոյս². եւ ժողովեցին ջուրք եւ բղխեսցէ երկիր ըզծաղիկս եւ զծառս, եւ բովանդակ գոյանայր արագագոյն քան զական քթթել, եւ բովանդակ ծաղկաւետանայր երկիր՝ ի գագաթունս բերելով պսակ թագազարդեալք:

44 Ի պատուիրանագանցութենէ նախահաւրն նոյն Բանն յանմեկնելի ծոցոյ Հաւր հրամայէր ծաղկազարդ երկրի գոլ փշաբեր, զորոյ զղջացեալ Հաւր, զԲանն յիւրածին ծոցոյ անանջատելի յինքենէ առաքէ:

45 Վասն զի ոչ բաւէ բնութիւնս՝ զբնութեանն տանել տեսութիւն, առնու զմեր կերպարանս, եւ կերպարանակից զմեր բնութիւնս ինքեան առնէ ըստ շնորհի, եւ մերունակ բնութեամբս ընդ մահու պատերազմեալ մահու չափ, զմահու կամեցաւ բառնալ զիշխանութիւն, եւ զերկիր եւ զտարերս յառաջին նորոգէր հրաշափառութիւն: 46 Եւ զայս ոչ վայրապար, այլ ի ժամանակին, յորում պատուհասակիրն եղանիւր մարդն, եւ երկրի բարեվայելչութիւնն, որ մարդոյն աղաքաւ էր կազմեալ. ի նոյն ժամանակի ի գարնանային հասա-

1 Մի օրին. եւ մահն ազատ ՚ի մահուանէ արձակելը գմահու ըմբռնեալսն
2 Հրատ. ծանուցում է՝ մի օրինակն փոխանակ Գ. 40-51 հատուածի ունի այսպէս: Որք գիտտ անցաւորի մարդոյն զառարթն հանդերձ ոստովք առաջի սփռէ, զի գանապական եւ գաննեց գառաջին զգեստն ընկալցի: Զի՞նչ ժողովրդոցն բազմութիւն առաջի եւ զկնի: Ժողովրդոցն բազմութիւն ՚ի Քրիստոս հաւատացելոց ասէ. իսկ առաջի եւ զկնի՝ որ ՚ի ժամանակի սփանչելագործութեան ընդ որս տնօրինէր գարմագործութեամբ մարմնապէս եւ առանց մեղաց. իսկ զկնի առաջելոցն քարոզի հրաւիրակ տիեզերաց եւ աւագանին նորածին մարդկան: Բայց որ ՚ի գանագան ժամանակս զմին քաջաճայնագոյն խոստովանին մարմնեղէն զգեցեալ բնութիւն, բոլորովին համագոյ չօր եւ անանջատելի յերկնից իջեալ՝ մնայ ամենեւին ՚ի ծոց չօր, եւ ՚ի վերայ քերովքիցն բովանդակ Աստուածութեամբն. եւ նստեալն մարմնաւորութեամբ եւ ՚ի գիրկս Կուսին աստուածացեալ մարմնովն եւ զարդեակն կառսն լնու մարմնացեալ Աստուածութեամբն. եւ աղաղակելին ասելով. «Օրինեալ որ գայ յանուն Տեառն». զմարմնեղէն գալուստն որ նախաքարոզ մարգարեական տեսլեամբք յառաջ ճորձեալ մահուր հարքն գուշակեցին բազմատեսակ ձեւովք:

² Հմմտ. Եղեհ. Լ, Ը 5:
³ Եւ. Ը 3

րակութեանս, յորում լինելութեան երկրիս գոլ սկիզբն, ի նոյն հասարակաւորութեանն գայ եւ վերադարձուցանէ գերկիր յառաջին կարգս: 47 Վասն որոյ ծերք եւ տղայք ոստս ի ծառոց ի ճանապարհին տարածանելով տերեւազգեստ եւ ծաղկազարդս, որովք նշանակէին զանէծս երկրի հանդերձ փշաբերութեամբն պարաբանալ, եւ յառաջին աստուածակերտ բուրաստանատեսակն յեղանակել:

48 Դարձեալ ոստս ի ծառոց տարածանել. վասն զի ի ձեռն առաջին տնկոյն յոստոցն ընկալաք զպատուիրանազանցութեանն պտուղ, յորոյ սակս զնոյն ոստս տարածանել ի ճանապարհի, զի գնալով ի վերայ ոտիցն Յիսուսի, ընդ ոտիւք մեզ զհակառակամարտին արկցէ զաւրութիւն: 49 Իսկ ըստ իմանալի տեսակի, ծառ է հրեշտակական զաւրութիւնքն, որք ի բանական եւ ի հոգեւոր բնութիւնս զատեալ որոշեցան բարձրակայ վայրիւք, յորս եւս վերածայրեալք սերովբէիցն բարձրութիւնք, որ ի ներքոյ տէրունական ոտիցն սոսկացեալ՝ քառունակ թեւաւք պարփակեալ զինքն՝ անկարողացեալ զտեսութիւնսն բերել ի կիզմանէ, սարսափելով զյաղթական եւ զպանծալի սրբասացութեանն անհատաբար գոյելով: 50 Յայսպիսի բարձրագոյն ոստոց հատեալ՝ ի բարբառոց բարբառնութեան մանկանցն, որ տարածանէին գոյմամբ գեկաւորութեան զհետեւմունս եւ զհանդերձեալ զալուստն, որ աղաղակէին ասելով. Աւրիցեալ որ գաս յաճուն Տեառն^ա:

51 Ընդ որս եւ համարձակախաւան Ջաքարիաս ճշգրտաբանէ զԿուսին զյղութիւնն յանգուգակցութենէ, եւ զծնեալ մանուկն՝ ընդ մեզ Աստուած, եւ զհանդերձեալ աւուրս յերուսաղէմ եկաւորեալ եւ ի վերայ նստեալ կենդանեաց առ առակախաւսէր, այլ յայտնապէս ասելով. Զուար-

նացի՛ր, դուստր Սիոնի, վասն զի քո Թագաւոր գայ առ քեզ, Աստուած մարմնակերպ ի վերայ նստեալ անմահուր կենդանեաց^բ: 52 Ի՞նչ սակս Սիոնի եւ ոչ մեծն Երուսաղէմ ասի ուրախանալ: 53 Սիոն էր ամրոց, յորժամ Դաւիթ թագաւորեաց ի Հրէաստանի, եկեալ յերուսաղէմ եւ արգելեալ յեբուսացուցն, զի մի թագաւորանիստ լիցի Երուսաղէմ: 54 Իսկ Դաւիթ պատերազմեալ առնու զամրագոյն տեղին զկոչեցեալն Սիոն, եւ շինեալ զամրոցն ինքեան տուն եւ տեղի յարքունական, անդ վերստին նորոգէ զսեղանն ի Սելովայ զկործանեալն, անդ եւ զտապանակն դարձուցեալ ի գերութենէն հանէր, բովանդակ զքահանայական կարգն հանդերձ սպանդիւքն նորոգէր: 55 Եւ վասն զի անճառելի ծոցոյ Հաւր անմեկնելի Բանն մերունակ տպաւորեալ կերպիւ ի Կուսէ անապական եւ ի զաւակէ Դաւթի մաքուր բերանով խոստովանեալ եւ զհայրենի լուծեալ թագաւորութիւն Դաւթի որդեգրապէս նորոգէ, եւ արարող խաղաղութեան Յիսուս ինքեամբ բերանով՝ զխաղաղութիւն տիեզերական փրկութեամբ, զի ի Պասեքին ոչ այլ ուրեք, այլ ի Սիոն հրամայէ առնել զՋատիկն: 56 Անդ եւ զգառնն ուտէ, անդ պարփակեալ դրաւքն էր եւ ի յաշակերտացն ի մեղուէ ճաշակէ, եւ զնոր արքայութիւն, որ է իւր յարութիւն, հաւատարմացուցանէր ընդ նոսին ճաշակմամբն. վասն այսր ամենայնի հրամայէ ուրախանալ դատեր Սիոնի: 57 Իսկ դուստր Սիոնի, վասն զի քաղաք Դաւթի Սիոն կոչեցաւ, եւ քաղաք զծննդականի ունի զբնութիւն. որպէս արհեստական բնութեան Յովսէփ Դաւթի է զարմ, եւ Յիսուս որդի Դաւթի խոստովանեցաւ, այսպէս եւ Սիոն: 58 Բնակիչք ժամանակիս դուստր են առաջին բնակչացն:

^բ Չափ. Բ 10

1 Ի միում օրինակի Գ. 51-65 պակասի:

^ա Մարտ. ԺԵ 10

59 Բայց ըստ իմանալի տեսութեան, դուստր Սիոնի անուանի դուստր խաղաղութեան, զի զճշմարիտ խաղաղութիւնն բերեալ յերկնուստ Տէրն տայ սրբոց առաքելոցն ասելով. Զխաղաղութիւն զիմ տամ ձեզ՞ եւ զանճառելի զխաղաղութիւն, զոր ընկալեալ աշակերտացն, առնուն ի Սիոնէ զփշոմն, զոր առաջին մարդն արտաքս անմաքրութեամբ տարաւ: 60 Ի Սիոն վերնատանն փակելով դրովք երեւեալ փշէ յառաքեալսն ասելով. Ընկալարո՛ւք զմաբուր Հոգի՞ն: 61 Այսպէս եւ ի Պենտէկոստէին ի Սիոն եւ ի վերնատանն ի շնչմանէ ի շառաչմանէ տրոհեալ լեզուք, առաքելոցն՝ զկոչումն ազգաց ի ձեռն նոցա նշանակէր լեզուաւքն հրեղինաւք: 62 Եւ ճշմարտապէս ի Սիոնէ ընկալան զխաղաղութիւն, եւ ի բազմաստուած վրդովմանցն զտիեզերս խաղաղացուցին, եւ ընդ արարածս զարարիչն Հայր Հաշտեցուցին, զհիմնաւորութիւն Եկեղեցւոյ ի նոյն Սիոն սկզբնաւորեցին: 63 Յաղագս այսպիսի նորագործ հրաշից հրամայէ մարգարէն նախքան զամենեցուն Սիոնի խնդալ:

64 Իսկ դուստր Սիոնի՝ ծնունդ եւ պտուղ այսպիսի շնորհաց, որ է Եկեղեցի. վասն զի առաքելական վարդապետութիւն ի Սիոն առ սկիզբն: 65 Սա է մայր Սիոն եւ անդ մարդ ծնաւ, մարդ աւագանաւն յորդեգրութիւն երկնաւոր Հաւրն. վասն այսորիկ մայր Սիոն եւ դուստր Սիոնի յառաջատեսիլ, ի Սիոնէ առաքելոցն զհեթանոսաց կոչումն եւ յառաջին սքանչելեացն, որ ի Սիոնէ երկրորդ փոխեցաւ ի հեթանոսս յեկեղեցի:

66 Արդ ուրախանալ դստեր Սիոնի հրամայէ, որ է տիեզերական Եկեղեցւոյ կոչումն: 67 Իսկ թագաւորն Յիսուս, որ թագաւորէ ըստ արարչական գաւրութեանն երկնի եւ երկրի, թագաւոր է ըստ

մարմնոյ, զոր ընդ արարչական բնութեանն միացոյց. եւ գալ՝ զգիմեցումն չարչարանացն ասէ. եւ յանմաքուր նստեալ կենդանիս՝ զհրէից եւ զհեթանոսաց զանմաքրութիւն սրբէ իւրով մահուամբ: 68 Իսկ ի վերայ նստեալ տաճարացուցանէ սրբութեամբ զհաւատացելոցն միտս ինքեան՝ անորոշելի յերրորդութենէն: 69 Ասէ. Կապեցե՛ գորթոյ գէշ իւր: 70 Որթ՝ զինքն խոստովանի ասելով. Ես եմ որթն նշմարիտ. եւ էջ՝ զհրէից զհաւատացեալսն, զորս կապեաց ընդ ինքեան: Գորպիսի կապ ոչ կարասցեն փորձութիւնք աշխարհիս լուծանել:

71 Եւ գորթոյն գնդակէ գլաւնակ իւր: 72 Յաւանակ՝ զսուրբ Եկեղեցի ասէ, եւ գնդակ որթոյ՝ զերանելի առաքեալսն. զի որթն Յիսուս կապեաց ընդ իւր հրաշագործութեամբ զհրէից անմաքրութիւնն, հպելով առ ամենայն ախտածէտս բժշկապէս, իսկ գնդակ որթոյ՝ երկոտասան առաքեալքն, որք որպէս գնդակ յորթոյ, ծնան ի նորա վարդապետութենէն, վասն զի զհեթանոսաց կոչումն յաւիտենական կապեաց ընդ առաքելական վարդապետութեանն: 2:

73 Եւ բազմութիւն ժողովրդոցն ասէին. Աւրիմեալ որ գաս յանուն Տեառն: 74 3Մովսէս եւ մարգարէքն զայսպիսի եկաւորութիւն Փրկչին կանխաւ գուշակեցին, եւ քահանայութիւն միշտ ընթեռնոյր եւ մնայն աստուածեղէն գալստեան, վասն զի զտղայսն աստուածաբան՝ Սուրբ Հոգին արար, եւ որպէս մասամբ ցուցանելով, եթէ որ գալոցն էր՝ դա է, եւ որում ակն ունիք

՞՞՞ 3•վճ. ԺԳ. 27
 Է՞՞՞ 3•վճ. Ի 22

Գ՞՞՞ Ե՞՞՞ ԽԹ. 11
 Դ՞՞՞ 3•վճ. ԺԵ. 1
 1 Մի օրին. յինքեան, որպիսի՞ կապ ոչ կարացին կենցաղոյ փորձութիւնն լուծանել
 Ե՞՞՞ Ե՞՞՞ ԽԹ. 11
 2 Մի օրին. ընդ առակախօս վարդապետութեան իւրոյ
 3 Գ. 74-86 հատուածը ի միում օրինակի պակասի:

միևսանգամ, զի եկեալ կոչեսցէ յանապահան եւ յանճառելի Երրորդութեան շնորհս: 75 Եւ գայ դատել զտիեզերս եւ ըստ գործոց հատուցանել վարձս:

76 Իսկ քահանայապետքն եւ դպիրք ի նախանձուէն նսեմացեալք՝ ոչ զճշմարտութիւնն անսուտ արեգականն¹ կարողացան տեսանել, զի մտաւք եւ բերք առհասարակ եղեն անտեսք, այլ եւ բարբառոյ տղայոցն համրացեալք՝ մատուցեալ առ Յիսուս ասէին. Սաստեա՛ ժողովրդեանդ զի լոնսցեմ: 77 Եւ նա ասէ. զի եթէ գոհսս լոնսցուցիչ, քարիմֆդ աղաղակեսցեմ²:

78 Քարինք զանպտղութեան ունին զբնութիւն եւ զամլութեան. այսպէս եւ հեթանոսք. որպէս եւ զնոյն տեսակ քարացեալ սրտիւք՝ անպտուղ եւ անբոյսք էին յաստուածային բարեպաշտութենէն, որք հանդերձեալ էին ի ձեռն առաքելական քարոզութեանն խոստովանել զԱստուածութիւն նորա:

79 Դարձեալ քարիմֆդ աղաղակեսցեմ. զնոյն ինքն զքահանայիցն ասէր, որք դեռեւս ոչ էին ընդ առաքելոցն անկեալ վարդապետութեամբ, եւ անպտուղք ի հաւատս, որք հանդերձեալ էին զաշակերտացն վերածայնել բարեբանումն, յորոց նիկողիմոս եւ Կայիափա եւ Պաւղոս եւ եւթանքն ստեփանեանք եւ հազարաց բազմութիւնքն, որք զկնի յարութեանն առաքելոցն դարձան քարոզութեամբ: 80 Եւ եւս քարիմֆդ աղաղակեսցեմ: 81 Քարիմֆ ի շինուածս տրամադրին ի հիմունս, եւ զբոլոր շինուածն ի վերայ ինքեանց բերեն անշարժապէս. այսպէս եւ երանելի առաքելքն տրամադրեցան ի հիմունս Եկեղեցոյ կարծր եւ անշարժելի իւրեանց հաւատովն, յորոց վերայ շարադրեցաւ Եկե-

ղեցոյ պարակարգութիւն². ըստ որում Պետրոս վէմ դաւանեցաւ յաստուածային բերանոյն՝ խոստովանելով զՅիսուս ի Հաւրէ իջեալ անորոշապէս: 82 Այսպէս եւ որք ի գրաւորականին՝ քարինս կոչէ զմարգարէութիւնս եւ զքահանայութիւնս. վասն զի ասէ Քարիմֆ սուրբ հոլովից յերկրի նորա³: 83 Հոլովել՝ զկոչումն աստուածեղէն հրամանին ասէ, ի քահանայութիւն, ի դատաւորութիւն, ի թագաւորութիւն, զի երանելի առաքելոցն քարոզութիւն եւ կոչման³ ձայնք, ընդ ամենայն երկիր հասին բարբառով աւետարանութեան, եւ ի տիեզերս ժամանեցին նոցուն բանքն ի փրկութիւն: 84 Արդ, եթէ մանկտիղ լուսեցեն, Պետրոս վէմն՝ հանդերձ առաքելովքն աղաղակեսցէ զՈրդոյ զեկաւորութիւնն մարմնապէս եւ աստուածաբար անանջատելի ի Հաւրէ, բովանդակ ի յերկրի եւ բոլորովին յերկինս, ընդ Հաւր լնու զքրորէական աթոռն, եւ, ի վերայ անմաքուր կենդանեաց նստելով, մտանէ յերուսաղէմ: 85 Անդ ի սերովբէից զմաքուր եւ զարարչականն ընդունի աստուածավայելուչ գովասանութիւն եւ աստ ի տղայոց՝ ի մտանելն աստուածապէս եւ մերունակ կերպիւ իննամակալութեամբ⁴ ընդունի: 86 Անդ իմանալի տեսութեամբ եւ բոլոր Աստուածութեամբ սերովբէիցն երեւի, աստ զգալի բնութեամբ շաւշափի, եւ է ամենայն յամենայնի եւ լնու զամենայն պարս ոլորտապէս, որոյ երկին թգաւ եւ երկիր փաւ⁵:

2 Մի օրին. դասեցաւ եկեղեցոյ շարադրութիւն
՝ Գ.Վ. Թ. 16

3 Մի օրին. նոցունց ձայնք

4 Մի օրին. վկայութեամբ

5 Հմմտ. Ե. Թ. 12:

1 Մի օրին. ոչ զնշմարտութիւնն եւ զանսուտ արեգակն

2 Գ.Վ. Թ. 39

87 ¹Եւ եւս քարինքդ աղաղակեսցեն, վասն զի միշտ ի հայրապետութիւն պանծային Աբրահամու գործոցն, որոց ի սակս մեր յանդիմանելով ասէր. Մի՛ սոսկ պարծիք, Աբրահամու աննմանողի, նորում գործոց նահապետին: 88 Ասեմ՝ ձեզ, ասէ, կարող է Աստուած ի քարացս յայսցանէ յարուցանել որդիս Աբրահամու՞: 89 *Որպէս յանձնունդ յորովայնէ ծնաւ Իսահակ, յորմէ՛ դուք, աշպէս եւ յանհաւատ եւ յանձրնունդ ժողովրդենէ հեթանոսաց կարողացի իմ տէրութիւն մանկունս հաւատոյ ծնանել Աբրահամու, որք զիմս աղաղակեսցեն եկաւորութիւն մարմնապէս եւ աստուածաբար. Արիհնեալ որ գասդ յանուն Տեսուն:*

90 *Իսկ մեր զաստուածավայելուչ տաւնեալ աւուրս կնքեսցուք զբանս՝ ընդ տղայսն աստուածաբանեսցուք գոչելով զսարսափելի զարարչական բարեբանութիւնս², եւ ընդ աշակերտսն սպասաւորեսցուք տէրունական եկաւորութեանն, ընդ ժողովրդեանն բազմութեան զգեստս եւ զուռս հետեւեցելոցն յերկրի արարչականին սփռեսցուք ոտիցն, զի ամենայնիւ եւ ընդ ամենեսեան հաղորդեսցուք աստուածապէս եւ մարմնաւոր անբաժանելի առանձնաւորութեանն Քրիստոսի, եւ անորիչ եւ համապատիւ Արքայ Երրորդութեանն. որում գովութիւն եւ մեծ վայելչութիւն եւ փառատրութիւն ի մերոցս խոստովանեսցուք բերանովք³ զանորոշելի*

եւ զանմեկնելի զմի Աստուածութիւն եւ զերիս անձնաւորութիւն բաժանեալ առանձնաւորութեամբ եւ միաւորեալ Աստուածութեամբ, զի՜ նորա է պատիւ, փառք եւ զաւրութիւն յաւիտեանս. ամէն:

Դ. ՆՈՐԻՆ՝ ՅԱՂԱԳՍ ԵԿԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՓԻԿՉԻՆ ՅԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

1 *Զբազումս թողլով էմմանուէլի զսքանչեւագործութիւնս, յերկեան եւ ի սերկեանս փութասցուք բացայայտութիւնս հրաշից եւ զերկաքանչիւրոցն զարմանագործութիւնս ի պատմագով ասպարիսին հանդիսայայտել զքաջայայտ առաւելութիւնս, քանզի նախագործեալ աստուածեղէն եւ նախագործ հրաշս, երեկ զխոստովանեալ երկաւորութիւնն ի Բեթանիա կատարէ, եւ զյառաջաճառեալ զՂազարու յարութիւնն գայ ի լնուլ, իսկ այսաւր մտանէ յԵրուսաղէմ, նստեալ ի վերայ յաւանակի՝ զմարգարէական նախագուշակումն հաւատարմացուցանելով: 2 Երեկ զՄարիամ եւ զՄարթա շնորհագարդէ՜ հաւատով. զչորեքաւրեայ մեռեալն ի գերեզմանէն ընդունի կենդանի, այսաւր զաշակերտսն եւ զտղայսն սրբէ աստուածաբար⁶ եւ զեկան ի փրկութիւն բոլորիցն մանկանցն փայլէ բարեբանութեամբ: 3 Երեկ զմահու լուծանէ զիշխանութիւն եւ զըմբռնեալն ի նմանէ հանդերձ շնչով եւ մարմնով կորգեալ վերածէ ի կենդանութիւն, այսաւր զհեթանոսս եւ զհրեայս լուծանէ ի հակառակամարտին ծառայութեան եւ նստի ի վերայ վարդապետութեամբ, եւ ուղղէ ի խաղաղութիւն զերասանակն նշանակաւ՝ երկուց կենդանեաց նստելով ի վերայ մտանէ յԵրուսաղէմ: 4 Երէկ զՂազարոս երիզապնդեալ ո-*

1 Հրատ. ծանուցում է. Աստէն յաւելու մի օրինակն եւ գայս ինչ: Որպիսի՞ տեղի յոր փոփոխեսցի որդի անջատելով ՚ի միւսմէն. եւ գերեւելն մերոյ փրկութեանս աղագաւ, գեղջն խոստովանին մաքուր անձինք. եւ զնուաստութեան սակս եկաւորութիւն ՚ի վերուստ խոստովանէին հոգեկրացն անձինք

Պատմ. Գ. 9. Գ. 4. Գ. 8

2 Մի օրին. փառաբանութիւն

3 Մի օրին. Բերանոցս զանմեկնելի եւ զանորոշելի աստուածութիւն, հանդերձ գովասանական երգով օրհնեսցումք բարեբանեսցումք բարեհամբաւեսցումք

4 Մի օրին. Որում սարսափելի պատիւ եւ գոհութիւն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ, յաւիտեանս յաւիտեանից, ամէն

5 Մի օրին. շնորհափառէ

6 Մի օրին. զաստուածաբանս

տիւք ձայնէ արտաքս, եւ կտակեղէն կապարանն անկարացեալ արգելուլ գտէրունեան հրամանն, լուծանէր զիւր կարգն՝ ողջ զինքեան Արարչին պահելով զհրամանն, եւ մահու ծառայակցէր՝ արարչական հնազանդելով հրամանին: 5 Այսաւր զառաջին մարդն ի կապարանէն արձակէ յանիծիցն, եւ առաւելութիւն յանցանացն ոչ բաւէ գտէրունեանն արգելուլ զհրամանն եւ յինքն զյանցումնն կորզէր որպէս զյանցաւոր, եւ փոխանակ յանցաւորի մարդոյն դատապարտի. անպարտն զպարտաւորն առաջի ինքեան կացուցանէր Հաւրն:

6 Յնացելումն աւուրն զգայութեանցն կենագործէ գմեռելութիւն, եւ զվարչամակեայ պատառէ զկապն, եւ լուծանէ յերիզապնդէ շղթայիցն զձեռսն, եւ զարարչականն ծանուցանէ գաւրութիւն եւ հողեղէն մասն ի հող դարձուցեալ՝ ոչ ձեռաւք իբրեւ զառաջինն կենդանաստեղծու, այլ սոսկ ձայնելով անուանակոչութեան եւ սարսափմամբ արագապէս զելսն կատարէ: 7 Իսկ ի սերկեան աւուրս գտիեզերաց զկոչումն ընդ փարիսեցիսն եւ ընդ սատուկեցիսն ճառեալ ասէր՝ եթէ տղայիդ լոնն՝ զարիւնաբանութիւն քարիմիդ աղաղակեսցեն. որով նշանակէ զանպտուղ հեթանոսաց պտղաւետեալ բարեպաշտութեանն զհաւատս: 8 Յերեկոջ աւուրն ի Բեթանիա, որ է տուն չարչարանաց եւ տուն հնազանդութեան: 9 Տուն չարչարանաց՝ յաղագս ննջելոյն Ղազարու բարեկամի, վասն որոյ եւ արտասուլթորէր յաչաց Արարչին՝ բոլոր մարդկեղէնս կարեկցեալ բնութեանս բարեկամապէս եւ ազգակցաբար բերեալ լինի: 10 Իսկ տուն հնազանդութեան՝ վասն զի հնազանդէր Ղազարոս մահու՝ յաղագս նախահաւրն ընդ մահու անկեալ իշխանութեան, եւ հնազանդէր մահ Յիսուսի՝ յաղագս արարչական գաւրութեան. ծառայապէս լսէր տէրունեան հրամանին եւ ընդձեռէր գմեռեալն աստուածային

հրամանատրութեանն: 11 Իսկ այսաւր զայ յերուսաղէմ յիւր չարչարանաց տունն. վասն զի անդ հանդերձեալ էր չարչարանաւք՝ ի չարչարանաց զմարդկայինս ազատել զբնութիւնս, եւ ի տուն հնազանդութեան զայ, որ զանհնազանդ մարդկեղէն բնութիւնս ընդ հնազանդի Բանին միաւորէ. եւ հնազանդի՝ փոխանակ անհնազանդելոյ առաջին մարդոյն՝ իւրում Հաւրն. վասն զի ըստ մարմնոյն հնազանդէր ծառայակերպ տեսակաւ հասարակաց Հաւրն, իսկ ըստ Աստուածութեանն ընդունէր զբարեպաշտութիւնս արարչապէս ընդ Հաւր համապատուաբար:

12 Ի գնացելումն աւուրն ի տան Մարիամայ եւ Մարթայի ուտէր ընթրիս, եւ յանդիման բազմի Ղազարոս ի գերեզմանէն յարուցեալ. ունի ընդ իւր գերեզմայինդ կտաւն հաւատարիմ վկայ, զի ի ձեռն կերակրոյն եւ ըմպելոյն եւ գերեզմանական կտաւոյն ճշմարիտ եւ հաւատարիմ յարութեանն հաւատասցեն Ղազարու: 13 Իսկ ի հանդիպելումն աւուրս, զղրղեցուցանէ զբոլորն Երուսաղէմ ի պասեքատանիս² մտանելով ի սա, եւ ի նորեկաց ժողովրդոցն փորձեալ ստուգէր Յիսուս ի Նազարեթէ գալիլեացուց, որոց խոստովանութիւնն համաբանի ընդ հրեշտակին³ երեւելով հովուացն ի Բեթղահեմ:

14 Ի գնացելումն աւուրն զՄարիամայ ընդունի զբարեպաշտութիւնն՝ զպատուական իւղոյն աւծումն խոստովանի սպասաւորութիւն իւրոյ մահու, ի չարչարանացն գործակցութիւն: 15 Ջարտասուն անմաքուր վարուցն լուացարան, հերն՝ գմեռելութիւն ի մարմնեղէն վա-

1 Այլ օրինակ եւ հնագանդի աստուածախոն մարմնով հասարակաց չորս փոխանակ անհնազանդութեանն Ադամայ, եւ ըստ աստուածութեան առնու բարեբանութիւն ընդ չոր ՚ի հրաբուն գորաց

2 Մի օրին. ՚ի պասեքայ տունակ

3 Մի օրին. միաբանեալ հովուացն ՚ի Բեթլեհեմ ընդ հրեշտակին

րուցն, եւ զոտսն՝ ոտիւք ընթանալ զժամանակս կենդանութեան, եւ զեւթներեակ աւուրցն որովք յառաջ մատեան ամիսք եւ տարիք, յորս անսուրբ հետեւանայր գործովք իւրովք՝ մաքուր ոտիւքն սրբէր: 16 Իսկ ի հանդերձելումն աւուրս զքահանայիցն կատարէ ախորժակս՝ գայ յայտնապէս աշակերտացն բազմութեամբ՝ սրէ զլեզուս մանկանցն յաւրհանաբանութիւն. ազդէ ի միտս ժողովրդոցն եւ զտնկոցն ի ճանապարհին տարածանել, որք են աստուածային եւ թագաւորական սպասաւորութիւն, վասն զի երկու սքանչելագործութիւնք յերկուս կատարեալ աւուրս գործեցան՝ յանգործականիս եւ ի սկզբնականիս¹. եւ ըստ լինելութեան յանգործականի՝ սկզբնականին շաբաթ, որ է հանգիստ, եւ եւթներեակ միաշաբաթուն, որ է սկիզբն. քանզի ի դատարկարանին գործէ Աստուած հրաշափառ ի մեռելութենէ յարութիւն բանական բնութեանս, զի նախ ի լինելութեանն դադարումն լինէր յեւթներորդումն աւուրն, եւ զի բոլոր արարչակերտագործութիւնքն բարի են, Մովսէս խոստովանի. Ահա զոր արար Աստուած, բարի է²: 17 Սակս զբարեգործականելն լռէր Աստուած, քանզի յառաջնմէ մինչեւ ի վեցերորդն զերկին եւ զերկիր փառագարդեաց Աստուած, իսկ ի վեցերորդումն զմարդն իւրովն կենագործէ ձեռամբ, եւ աւրէնս աւանդէր պահպանակսն: 18 Ի լռել մարդոյն զպատուիրանապահութիւնն լռէր եւ Աստուած զբարեգործութիւնն, զի ի վեցերորդումն մարդն դադարէր յաւրինապահութենէն, եւ յեւթներորդումն արգելոյր Աստուած զբարեգործելն, եւ զայս ոչ վայրապար, այլ արարչական ճշմարտութեամբն, վասն զի երկինք եւ երկիր սակս մարդոյն, եւ մարդն՝ վասն պատուիրանին:

րանին: 19 Պատուիրանապահելն զաստուածեղէն բարերարութիւնն բացափայլէր. ի լռելն պատուիրանապահութեանն՝ լռէր եւ աստուածագործ հրաշքն, քանզի մերկանայր մարդն յարարչատուր փառացն յաղագս յանցմանն, եւ մեռանէր Ղազարոս երկրային եւ ժամանակաւոր մեռելութեամբն: 20 Անդ յաղագս նախահաւրն պատուիրանագանցութեանն լռէր Աստուած զյանցանացն թողութիւն, աստ յաղագս Ղազարոս աւանդապահի երկասիրէր զկենագործելն ի գերեզմանէն:

21 Նմանապէս² շաբաթ առաջին եւ երկրորդ. ի նախնումն ի բարեգործութենէ լռէր Աստուած, նախահաւրն պատուիրանապահութենէն լռելոյ աղագաւ, յերկրորդումն յաղագս Ղազարոս քրիստոսասիրութեանն, նորոգէ ի գերեզմանական անշնչութենէն, եւ ի մահագգեաց պարածածուկ կտաւակապութենէն արձակէ: 22 Իսկ միաշաբաթն է բարեբանութեան աւր, եւ աշակերտացն բազմութեան զեկսն յերուսաղէմ բարեբանելով ի վերայ անմաքուր նստելով կենդանեաց. ձորձոց եւ տնկոց ընդ ոտիւք տարածելովք մուտն յերուսաղէմ ահաւորապէս, դղրդիլն Երուսաղէմի ժողովրդովքն եկելովք, քահանայիցն արտանալով զնախանձն՝ զի³նչ զքէն աղաղակեն ասելով ցՏէրն: 23 Պատասխանի ետ Տէրն. Ձի թէ մանկտիդ լոնն՝ փարիմեդ աղաղակեսցենն³:

24 Միաշաբաթն է սկիզբն լինելութեան, զի անդուստ սկզբնաւորեալ երկնի եւ երկրի արարչագործութիւն: 25 Արդ³, վասն զի առաջին աստուածավայելուչ ապականեցաւ իրագործութիւն յանցաւորութեամբ նախահաւրն աղագաւ, զյանցաւորի առնու զկերպ, եւ որպէս զյանցաւորս

1 'Ի միում օրինակի չի՞ յանգործականիս եւ 'ի սկզբնականիս
 2 'Եւ. Ը՝ 8, 10

2 Մի օրին. նոյնապէս
 3 Ղ.՝ Գ. Ժ. Թ. 40
 3 Աստի մինչեւ ցկրկին աստեղսն չի՞ 'ի միում օրինակին

տայ ի դատապարտութիւն զանձն, եւ որպէս թողացուցանէ դատողացն զինքն դատապարտել, զի զդատապարտութիւն առաջին մարդոյն գրաւականեսցէ, եւ մարդացեալն Աստուած պարտաւորութիւն ընդունի, եւ փոխանակ գրաւականի Հաւրն ի մեղս ի մարմինն աստուածացեալ, եւ անյանց զմեղս ընդունի կամաւորաբար եւ յանցաւորապէս եւ մարմնացեալ Աստուածութեամբն զբողոք յանցաւորութիւն լուծանէ զնախնի մարդոյն, անյանց զնա առաջի ինքեան կացուցանէ Հաւրն:

26 Եւ բազմութիւն աշակերտացն նշանակէ զհանդերձեալ տիեզերական հաւատացելոց կոչումն, իսկ Ձիթաստանեաց լեռոն՝ ձէթ արեգական է գործակից լեռոնն՝ զաստուածեղէն վարդապետութեան զբարձրութիւնն ասէ, ձէթ զլուսափայլ եւ գտէրունեան բերանն, որ արտաքոյ զաստուածախաւսութիւնն ջահաւորէ: 27 Իսկ տունկս ընդ ոտիւք տարածանելն, երկիր ի փշաբեր անիծից յառաջին դառնալ ի ծաղկաւէտութիւն, եւ տնկոցն վերահանդիսանալ հասակ ստեղն¹ վերածնութեամբ քաջապտուղ եւ բարեսաղարթ, զոր առեալ ժողովուրդն ընծայեցուցանէին անիծից բարձրոյն եւ նորոգչին գերկիր՝ յառաջին աստուածակերտութիւնն²: 28 Իսկ ձորձոցն տարածումն՝ զախտացեալսն հոգևով եւ մարմնով, որք հաւատով ի Յիսուս մերձեալ բժշկեցան, նշանակէր, եւ քահանայիցն ախտանալ ընդ մանկանցն աւրհնաբանութիւնս՝ զնորահաւատիցն արգելուլ զխոստովանութիւն եւ առաքելական քարոզութեանցն ընդդիմամարտք զաւրութեամբ:

29 Իսկ ասելն Տեսուն՝ եթէ դոքա լոնսցեն Բարիմեդ աղաղակեսցեն. քարինք գերանելի առաքելոցն զկարծր եւ զհիմնադրական քարոզութիւնսն ասէ. եթէ

զմանկտիղ արգելից, Պաւղոս եւ Նիկողիմոս եւ Գամաղիէլ եւ Կայրափայ, որք են տակաւին անպտուղք եւ քարատեսակ ի հաւատս եւ ի հրէութեան քաջ անպտուղք, սոքա զիմս խոստովանեսցեն զԱստուածութիւնս մարդացեալ³, եւ գերկուս եկաւորութիւն քաջաձայնապէս բարբառելով՝ զառաջինն եւ գերկորդն:

30 Եւ եւս Բարիմեդ աղաղակեսցեն. իմանալի է քարինք զմարգարէսն, որք յաւրինին հանդիսացան ի շինուածս, եւ ի նոցունց մարգարէական խոստովանութիւնք, որք զբովանդակ տնաւրէնութիւնն գրաւք նախագուշակական⁴ տառիւք յիշատակ առ յապայ եղելոցս անկապտելի թողին գանձ. երկու հաւատարիմ վկայիւք՝ մարգարէական եւ աւետարանական աստուածախաւսութեան գրովք: 31 Ձիթ⁵ եւ զտաւնախմբողքս արժանի արասցէ նոր արքայութեան, զի նորա են փառք եւ զաւրութիւն յաւիտեանս. ամէն:

ՄԱՄԲՐԷԻ ՎԵՐԾԱՆՈՂԻ Ի ԾՆՈՒՆԴԻՆ
ՓՐԿՁԻՆ ԱՍԱՑԵԱԼ ԵՒ Ի ԾՆՈՒՆԴԻՆ
ՆՈՐԻՆ ՈՒԹ ԱԻՈՒՐՆ, ԱՅՊ Է՝
ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ⁶

1 Լոյս փայլեալ ի լուսոյ սիրողացն զլոյսն պայծառացուցանէ զտեսութիւն, իսկ երկնային եւ արարչական լոյս ծագեալ զընդհանուր⁷ տիեզերս: 2 Լոյս էր աւրէնն, պատուիրանք Տեսուն լոյս են եւ լուսաւորեն զաչս՝ գրաւոյ սականին (sic)

3 Մի օրին. տակաւին անպտուղք, դոքա զիս խոստովանեսցին մարմին աստուածացեալ

4 Մի օրին. տնօրէնութիւնն իւրեանց նախագծական

5 Հրատ. ծանուցում է. Աստուծոյ մի օրինակն ունի հատուած մի երկայն յառաջին նաւէն, եւ աւարտ նաոխս առնէ քաղելով եւ օրինակելով զառաջնոյն զվերջաբանսն: Նոյնպէս եւ միւս օրինակն, ունի այլ իմն հատուած առեալ յառաջնոյ անտի, եւ վերջաբանէ ըստ օրինակիս գոր եղաւ:

6 Մկրտութիւն-ը լուսանցում

7 Ձեռ.՝ զնթանուր

՝ Սաղմ. ԺԸ (ԺԹ) 9

1 Մի օրին. հաստս ստեղն

2 Մի օրին. հրաշակերտութիւնն

երաժշտապետն խոստովանեաց Դաւիթ: 3 Լոյս էր եւ Յովհաննու կարապետական մկրտութիւն եւ մաքրէր զյանցմանց խոստովանութեամբ եւ զմարմինս ջրոյ լըւացարանաւ եւ վերագոյն քան զքահանայական մկրտութիւնս էր: 4 Լոյս Իսրայէլի՝ աստուածեղէն յայտնութիւն եւ մկրտութիւն: 5 Սա է վերագոյն լոյսն եւ նախաճառեալ լուսաւորութեանցն լուսոյ լոյս, քանզի երբեակ զանազանութեամբ Բան ի ծոցոյ երեւեալ Հաւր նախ ի մարգարէական նշոյլափայլ լուսաւորութեամբ ի գիշերացելում բազմաստուածութեան գեկաւորելն գուշակէր:

6 Երկրորդ՝ զաստուածեղեն եւ զմարմնաւոր ծնունդ յանապական Կուսէ ծնանելով Հաւատարմացուցանէր զնախահարցն կանխագուշակ տեսութիւնս, որք զԿուսին յղութիւն, ի Բեղղեէմ գծնունդն, զփախչիլն յԵգիպտոս եւ զԲանն տնաւրինեալ եւ աստուածաբար ընդ մեզ կենցաղավարեցեալ բացայայտեցին արարչական հոգովն երբեակ յայտնութիւնս տիրապէս եւ աստուածաբար: 7 Եւ գերագանցեալ գերկու[ն]քն՝ ճոխանա առաւելաբեր շնորհիւ, վասն զի ճշմարտապէս զբնութիւնս գաղափարեաց, իսկ բնաւորութենէ բնութեանս առնէ սկիզբն գծնելութիւն եւ գերեսներեակ ներէ ժամանակս, յորս լուէր զարարչեղէն սքանչելագործել հրաշս, զի մի խակ եւ տարածամ երեւեսցի աւրինականցն վարդապետելն, լուծանէր զնախանձաբերացն զպատճառս եւ, աւարտեալ զմարմնաւոր տիրոցն սահման, զչարակնողացն կտրէր զհակառակասէր կամսն: 8 Վասն զի յանցաւորութեան յառաջին մարդոյն սակս զյանցաւորի տպաւորի պատկեր երիտասարդական նախաստեղծին տիաւք յայտնէր զաստուածային երեւումնն, զի յերկուց տարացուցական վկայից արարչեղէն Հաւատարմացի բարեբանեալ յայտնութիւնս, քանզի ստուգապէս մարմնանայր Բանն՝ բովանդակ մարդկե-

ղէն մասանց ողջ գկարգն պահելով: 9 Եւ դաստիարակութեամբ Կուսին զտղայութիւն Հաւատայր եւ Հասարակաց բնաւորութեան աղբիւրն գոլով ի տղայական տիս պատճառէր զանբանութիւնս եւ ըստ աւրինականին անվանէր աւաղիւք թլփատեալ յութեորդումն ի քառասներորդումն արեամբ աղանեաց ի տաճարի լինի յանդիման: 10 Այսպէս եւ յերեսներորդումն ի Յովհաննէ մկրտի եւ զհամաւրէն գրաւորականին ժողովարանին աւարտէ գաւանդն, զի մախացողքն անբանասցին ի հայհոյական պատճառէ պանծացաւդքն յաւրէնս, քանզի կարապետութիւն Յովհաննու մաքրէր զոգի եւ զմարմին մարդկեղէն բնութեանս եւ մարմնացելումն յերկրի աստուածապէս ուղիղ ճանապարհ զմաքրութիւն ոգւոյ եւ մարմնոյ աւրինական ժողովարանին առնէր: 11 Ես ճայն բարբառոյ յանապատի՝ ասելով ճայն հնչողական զնախահրաւէր զյառաջագուշակ զիւր կոչումն ասէ եւ անապատ գանայատ եւ զանսկզբնաւորեալ քարոզութիւն առաքելոցն ասէր եւ եւս անապատ, քանզի ի քաղաքս եւ ի դրունս թագաւորաց մարգարէաբանեցին սուրբ հարքն: 12 Իսկ մեծն Յովհաննէս յամայացելում վայրի ի Սաղիմա եւ Յորդանանու եզերս վայրագապէս բացաւթեա գնայր եւ քաջաճայնաբար հնչելով. Զապաշխարեցեմ, հասեալ է արքայութիւն երկնից՝ ապաշխարել ի զղջումն յանցաւորութեանց մկրտելոցն յինքենէ, ասէ, եւ արքայութիւն՝ զՅիսուսի Աստուածութիւն, որ ի մկրտութեան Իւրում զյարարչական յայտնէր զաւրութիւն եւ ընդ տիեզերս հասարակաց Հաւրն հաճել զաւրութիւն Սուրբ Հոգին Յիսուսի խոստովանէր եւ նոյնինքն Մկրտիչն յեկաւորիլն ի մկրտութիւն ասէ: 13 Սա Գառն Աստուծոյ եւ բովանդակ մարդկե-

“ Յովհ. Ե 23
 † Մատթ. Գ 2, Գ 17

ղէն մեղաց բարձաւղ եւ զմկրտելն պատկառէր յաստուածային սոսկացեալ կիզմանէ զծառայական առ նա ճառեալ ասէ բանս: 14 Ինչ ի հասարակաց կենդանագործէդ պարտ է մկրտիլ, եւ զանճառելի արարչութիւնդ ընդ արարածոյս նուաստացուցանես բնութեամբ: 15 Ինձ աւրէն է առ քեզ գալ՝ առ տուողդ զՍուրբ Հոգիդ, առ վերածնիչ գտիեգերս յորդեգրութիւն երկնային Հաւրն եւ առ գրողդ զանուանս ի կենդանեաց դպրութիւն: 16 Տուիչդ զՀոգի Սուրբ, առ իս գաս, որ ոչ ծանեար զմեղս եւ կիզուս զմարդկեղէն անաւրէնութիւնս¹, Արարիչդ արարածոց, նուաստանաս նիւթոյս՝ ճարտարպետդ, ծառայիս՝ Տէրդ, երկնային արքայութիւնդ՝ կարապետականիս, Աստուածդ՝ մարդոյս, հոգոյդ տուողի՝ յապաշխարութիւն Մկրտչիս, Տէրդ՝ սպասաւորիս, ոչ փորձեցայց ասէ ծախելի բնութեամբս ի հրեղէն բնութիւնդ հպիլ, զի հուր ծախիչ ես Աստուածդ մեր, զնմանն Պետրոսի խոստովանեալ ի պասեքական ընթրելն, յորում հրաժարէր մեծն առաքելոցն ի յաստուածեղէն սպասաւորութենէ ի ծախելի սոսկացեալ բնութենէն:

17 Աստ Յովհաննէս պատկառէր զարարչական գազաթամբն ածել ջուր, անդ Պետրոս սոսկացեալ գտէրունեան ձեռացն սպասաւորել ոտնալուայութիւն: 18 Աստ արարչական պատասխանեալ բան ասէ. Այժմ այս պարտ է կատարել²: 19 Անդ ասէ. Թէ ոչ աստուածային լուացից զոտսդ ձեռաւքս, ոչ ընդ իս զորդեգրութեան ընկալցիս շնորհս եւ ծառայապէս հնազանդեալ երկաքանչիւրոց: 20 Աստ Յովհաննէս ի հրամանէն հարկաւոր էր մատուցեալ սարսափմամբ ածէր ջուր զաստուածեղէն գլխովն: 21 Անդ Պետրոս ծառայապէս զոտսն առաջի տէրունեանն ունելով սուկայր զարարչական ձեռացն հարկանել:

22 Եւ քանզի յայտնութեան խորհուրդս, որ առնէ ի մկրտութենէ սկիզբն, մկրտի Յովհաննէս ոչ ըստ կարապետագոչմանն, թէ ուղիղ զձեզ արարչեղէն ճանապարհին կազմեցէք հետեւելոցն ի ձեր մարմնի եւ յողով ի մաքուր վարս:

23 Արդ, հասարակաց Արարիչն որում վերագունի քան զինքն մաքրեսցէ զանձն, զի եթէ Յովհաննէս նորա սակս քաջաձայնէ, թէ յարմարեցէք գտէրունեան պողոտա², յորմէ՞ պատկառեալ բոլորեցուն Արարիչն հայցէ զմկրտութիւնն ի խոստովանութեանց կարապետիս յայտ է. ես ի քէն հայցեմ զմկրտութիւն ի տուողէդ զմաքուր հոգի ի հոգեւորականէդ գրաւորականս ի հողոյդ եւ ի հրոյ յապաշխարութիւն կարապետիս եւ ի վերա ծնողէդ աւագանաւ յորդեգրութիւն ի խոստովանութիւն եւ ի մարմնոյ մաքրութիւն լուացիչս. ոչ ասէ ոգոյ եւ մարմնոյ սակս մաքրութեան եւ կամ վերագունի քան զիս ի ջելոյ Տեառն ի քէն մկրտիմ: 24 Այլ զբովանդակ կնքեցից կարապետական³ մկրտութեամբդ եւ սկզբնաւորեցից⁴ զիմ աւետարանականս յայտնապէս եւ ի մկրտութենէն սոսկ գրով զմկրտելն յորդեգրութիւն հրամայեցից եւ կոչեցից արարչապէս զմկրտեալսն յապաշխարութիւն մկրտիլ ի Հոգիս Սուրբ եւ ի հուր եւ աստուածային յայտնութիւնս ասէ երկուք⁵ հաւատարմասցի՝ վկայիւք: 25 Յերկնուստ Հաւր բացարձակելով ձայն. Դայ է իմ Որդի սիրելի⁶, դովաւ ընդ աշխարհի հաճեցայ եւ յերկրէ ճշմարիտ կարապետդ ասելով. «Սա գառն Աստուծոյ եւ տիեզերաց բարձօղ մեղաց եւ զաշակերտեալսդ քո կարապետականիդ կորեցից յիմ աւետարանականի սպասաւորութիւն արարչաբար: 26 Վասն

2 Ձեռ.՝ պողոտա

3 Ձեռ.՝ կարապետիգալկան

4 Ձեռ.՝ սկիզբնաւորեցից

5 Այստեղ եւ հետագայում՝ ձեռ. Բ-ում

6 Մատթ. Գ. 17

1 ակ-ը լուսանցում:

² Հմմտ. Մատթ. Գ. 15:

զի երկուք վկայիւք հաւր արարչականաւն եւ Յովաննու կարապետականաւն եւ երիտասարդական տիաւք Յիսուս կնքէ զաւրէնն զբաւորական եւ զհոգեւորական յայտնէ աստուածապէս եւ զմկրտութիւն Յովաննու, որ ի վեր քան զքահանայականն էր փոխէ զգիրն ի հոգի յաւետարանական զկարապետականն զծառայականն ի տիրականն եւ յաստուածեղէն զմարդկապէսն: 27 Քանզի ճրագ զՅովհաննէս գտէրունեան խոստովանեաց բերանն եւ զինքն արեգակն եւ զաւրինականաց ժողովարան տար աւրէնութիւն գիշեր եւ զեկեալսն ի սաղովկացոցն եւ ի փարիսականացն ի մկրտութիւն խնդալ ասէ ի նորա ջահաւոր կարապետութեան եւ զիւր եկաւորիլն ի մկրտութիւն արեգական ելս եւ որպէս լուսաւոր ի գիշերի լուցմանէ ճրագի. այնպէս եւ նսեմաւոր աւրինականին մանկունք Յովաննու խնդացին կարապետութեամբն: 28 Իսկ յորժամ ճշմարիտ արեգակն Յիսուս եկեալ յիւր՝ մկրտութիւն եւ վկայեալ ի Հաւրէ զարեգակնափայլ յայտնէ զվարդապետութիւն նուաստանա կարապետական ճրագն Յովաննու արեգակնափայլ Յիսուսի աւետարանական վարդապետական եւ տեղի տա ծառայականն արարչականին որպէս. ճրագ արեգակնին, վասն զի բազում ասելով Որդիս Հաւրն երկնաւորի, քանզի կոչէ որդիս զհրեշտակս եւ անդրանիկս զԻսրայէլ ի մարդկեղէն ազգաց եւ որդիս պարարտութեամբ՝ զքահանայութիւն եւ զթագաւորութիւն: 29 Այսպէս զմկրտեալս ի սուրբ աւագանէ կոչէ որդիս: 30 Իսկ ճշմարիտ որդի արարչակից Բանն ի ծոցոյ հայրենի բնութեան անորոշաբար մարմնացեալ եւ սիրագոյն քան զամենայն զարարչակից համափառութենէն ասէ եւ նովաւ ընդ աշխարհի հաճեալ, զի ոչ հայրապետութիւն եւ մարգարէութիւն կամ քահանայական եւ Յովաննու կարապետա-

կան մկրտութիւն զհայր ընդ² աշխարհի կարողացեալ հաճել բա[յ]ց միայն Միածինն համափառ եւ համագոյ Հաւր եւ Սրբոյ Հոգւոյ աստուածեղենն յայտնութեամբ հաշտեցուցանել ըստ արարածս զԱրարիչն եւ զմիջնորմն քակէր զառաջին մարգոյն պատուիրազանցութիւն եւ զհրեշտակաց եւ զմարդկան խառնել զաստուածեղէն բարեբանութիւն: 31 Զի՞նչ մեզ Սրբոյ Հոգւոյն աղաւնակերպիլն ի տերունեան մկրտութիւն: 32 Նախ զի զծնեալն ի ջրոյ ի մկրտել Աստուածութեան ի ջուրս սպասաւորեսցէ: 33 Երկրորդ՝ արարածոց Յիսուսի անդրանիկն յերկրէ թռչունն ծառայապէս սպասաւորեսցէ Երեւակ՝ վասն զի երկնային եւ արագաշարժ Սրբոյ Հոգւոյ արբանէկէր օդաղօղակ բնութիւն արագագոյն քան զամենայն կենդանիս հաստատ նայէ զծառայութիւն ըստ Յովաննու ճայնին՝ Տեսանէի զՀոգին Սուրբ իջեալ աղաւնակերպ յերկնուստ եւ վերայ աստուածային իջեալ եւ հանգուցեալ գլխոյն, վասն զի նիւթեղէն բնութեանն համագոյակից վկայաբանէն: 34 Իսկ տէրունեանն եւ ազատ արարչակից Սուրբ Հոգին, քանզի ով յեղելոց զանեղին ծանիցի. մարմնակերպութիւն, բայց նոյն ինքն մաքուր Հոգին համափառ եւ յանորիչ մի իշխանութեամբ: 35 Քանզի երիտասարդացեալ աստուածային Բանն անճառելի բնութեամբ ճառելիք Հոգւոյն համագոյութեան անեղին լինին եւ ի մկրտիլն ոչ իւր արարչական մկրտութեան սակս, այլ զմկրտելոցն յորդեգրութիւն տպաւորէր զպատկեր: 36 Զի որպէս յանցաւորի առաջին մարգոյն կերպարանակցեաց³ անյանցապէս, այսպէս եւ անյանցապէս, այսպէս եւ անյանց⁴ գոլով մկրտի յանցաւորաբար, զի զմեղուցելոցն քաւես-

2 Ձեռ.՝ ընտ
 3 Ձեռ.՝ կերպանակցեաց
 4 ի-ն լուսանցում

1 Ձեռ.՝ յի

ցէ գյանցանս, վասն քի անդրանիկ ամե-
նայն արարածոց զնա խոստովանեաց Պաւ-
ղոս³⁷: Զի որ ըստ Աստուածութեան
անսկիզբն էր, մարմնանալովն եղանիւր
սկզբնաւոր եւ զծնեալն զկնի ժամանակաց
լինէր անդրանիկ արարածոց յաղագս անս-
կիզբն Աստուածութեան, զի Արարչին եւ
արարածոց անդրանիկն յերկնային մա-
սանց անդրանիկն ջուրք յառաջեսցեն
զծառայապէսն սպասաւորել, քանզի ջուր
էր, որ ի՛ սկզբանն յերկուս որոշէր տեսակս
զերկիր ոլորտական պարունակութեամբ եւ
զերկին հարթածաւալ ի վերայ տրամացե-
լոց հաստատութեանս: 38 Եւ վասն երեւե-
ցելոյ զինքն Աստուած ի ձեռն ջրոյ. ջուրք
զմկրտութիւն սպասաւորեսցեն Որդոյն
Միածնի: 39 Յորմէ առեալ իշխանութեան
սկիզբն յորդեգրութիւն զտիեզերս վերա-
ծնեսցեն Հաւրն բոլորեսցուն, քանզի ի
ջուրն էր ի սկզբանն նախագոյացեալ եւ
զբաւորականին թողութիւնս քահանայա-
կան արբանեկէր մաքրութեան եւ ի կարա-
պետականին զմեղուցելոցն սրբէր զան-
մաքրութիւն: 40 Իսկ ի տէրունեան
մկրտութեանս առնոյր իշխանութիւն ոչ
սոսկ զմեղս քաւել, այլեւ յարարչական
մասն ընդունել որդէգրապէս: 41 Վասն զի
երեւելի լինելութեան եւ նախագոյ զջուրս
Մովսէս ճառէ եւ Աստուածայնոյն վերա-
հետեւիլ նախագուշակումն երիտասարդա-
ցելոյն Հաւր² Բանին եւ արարածոց անդ-
րանկացելոյ յայտնել զինքն աստուածա-
տեսաբար տիեզերաց ի ջուրս եւ ջրով՝
զընդհանուր³ տիեզերս ի շնչաւորութենէ
ծնանել հոգեւորս, որում երաժշտապետն
Դաւիթ յառաջատեսող մարգարէական ե-
ղեալ Հոգւով, ասէ. Զուր որ ի վերայ քան-
զի երկինս ակրհնեսցեն զանուն Տեառն, զի

թեպէտ եւ երկրահոլով Յորդանանու
վտակն խաղայր գերիվերոյ քան զերկին.
էր յաղագս զնստեալն յերկնի եւ յերկրի⁴
ընդունել զմկրտութիւն յինքնէ, եւ
նստեալն յերկնի երկրային մարդ երիտա-
սարդապէս եւ երկրաքարչ ջուրն գերիվե-
րոյ երկնի յաղագս վերահեղուլ զաստուա-
ծային մարմնովն: 42 Նորուն աղագաւ
անպատկառաբանն Եսայի ասէ. Ահաւա-
սիկ անուն Տեառն եկաւոր է յամեցեալ ա-
մաւ գկնի բազում ժամանակաց⁵, եւ յետ
սակաւուց ի վերայ բերէ. եւ Հոգի նորա,
որպէս ջուր ծորալիւր պարանոցաթաղ⁶:
43 Ի բովանդակել մարգարէութեանց եւ
աւրինին կնքել անուն տէրունեան ծնելու-
թեանն հասանէր առ Հերովդէս եւ քահա-
նայապէտն: 44 Իսկ մկրտութեանս Յորդա-
նանու պարանոցալիւր ջրով Սուրբ Հոգին
բացատրական ձայնիւ եւ Հաւր համախո-
հութեամբ ասէ. Դա է Որդի իմ սիրելի, դո-
վաւ ընդ աշխարհի հանեցայ⁷: 45 Քանզի
ձորն զՅորդանանու խորութիւն, ասէ, եւ
լրացեալ զոլորտական բացածաւալումն եւ
պարանոցաթաղ ուսովք չափ զտէրունա-
կան մարմինն Յորդանանու պարածածկել
ջրով եւ զանդուստ ի վեր կարապետական
աջոյն պատկառաբար մկրտել, վասն զի ի
հասարակաց տիեզերացս կորստեանն ջուր
էր, որով երկրի վայելչաթիւնք բառնայր
աստուածային հրամանաւ: 46 Իսկ աստ
մարդասիրեալ նշան բարեգթութեան ի
ջուրս յայտնել գերիտասարդացեալն Աս-
տուած, զի իջմամբ ի ջուրս զառաջին ա-
նէծան, որ ի ջրոցն կնքեսցէ եւ զանշնչա-
ցուցիչ ջուրն ծնիչ յորդեգրութիւն փո-
խեսցէ եւ վասն զի անդրանիկ ի լինելու-
թեան ջուր անդրանիկ Որդոյ սպասաւո-
րեսցէ յերկուս մկրտութիւնս, ի տէրունա-

³⁷ Կ՝Ղ. Ը 15

¹ Ի-ն լուսանցում

² Ձեռն.՝ յ որ

³ Ձեռն.՝ զնթանուր

⁴ Ձեռն.՝ երկնի

⁵ Ե՝. Ը 27

⁶ Ե՝. Ը 28

⁷ Մ՝ՊԷ. Գ. 17

կանին՝ Յորդանանաւ եւ յառաքելակա-
 նին՝ մաքուր աւազանաւ: 47 Ձայսպիսի ի՛
 ջրոց արարչային յայտնութիւն մեծն թա-
 գաւորաց Դաւիթ յառաջատէս Սրբով Հո-
 գով եղեալ ասէ. Գետք ծափս հարցեմ ի
 միասին՝ ձեռամբ՝: 48 Քանզի իջանելով
 Արարչին ի ջուրս տիեզերական խնդացին
 աղբերախաղացք վտակ, զի որպէս գոլով
 ի Յորդանան բովանդակապէս Աստուա-
 ծութեամբն բոլորովիմբ էր ընդ² Հաւր,
 այսպէս եւ իջանելով ի Յորդանան զբո-
 վանդակ լնոյր զջուրս: 49 Վասն որոյ ընդ
 Յորդանան տիեզերական խնդացին ջուրք
 եւ ծափել ձեռաւք զերկուս տաւնել
 մկրտութիւն գտէրունեան Յորդանանաւ
 եւ զառաքելականն՝ սրբով աւազանաւ:
 50 Իսկ ձեռաւք ծափել երկատեսակ աջն
 զՅովանուն տէրունեանն սպասաւորել
 մկրտութեան եւ զառաքելոցն, որ աւագա-
 նաւն նորածնէ որդիս Հասարակաց Արար-
 չին: 51 Զի՞նչ մեզ ներելն Յիսուսի զվար-
 դապետելն մինչ յերեսնեկեան լրումն ա-
 մաց եւ աներեւելի զարարչեղէն հրաշս
 արգելաւորել: 52 Քանզի երեսնամեանն
 բոլոր կատարելութիւն մարմնոյ յինքեան
 բերելով հասակ ի լուացելոյ եւ զմարմնոյն
 աւարտելով սահման, զի կատարեցելով
 մարմնով երեւեցուցէ զերկուս բնու-
 թիւնսն յինքեան բերելով անորիչ համա-
 գոյութեամբ, զի որպէս անճառելի Աս-
 տուածութեամբն էր ամենակատար, այս-
 պէս եւ երեւելի մարմնովն բոլորայարմար³
 տիեզերաց զինքն յայտնեցէ: 53 Երկ-
 րորդ՝ զի երեսնամեանն Յովանուն հան-
 դերձեալ էր մկրտութեամբն յայտնել զու-
 գահաւասար տիաւք հանդիպէր Մկրտչին՝
 զինքն նստան (sic) գոլ Կարապետին
 խնդրել զՄկրտելն երիտասարդ յերիտա-

սարդէ, զի ըստ հարցմանցն եւ համագոյ
 վկայեացէն տիքն, քանզի ի յատուկ տարջէ
 Եղիսաբէթ յամլութենէ յղացեալ եւ սուրբ
 Կոյսն Գաբրիէլի աւետաբերութենէ:
 54 Այսպէս եւ երեսնամեան մարմնացեալ
 բանն յինքեան կարապետէն յերեսնամէն⁴
 մկրտէր, զի աննման եւ ընդդէմ աստուա-
 ծային յայտնութեան երեւեցի: 55 Եւ եւս
 զի արութեան եւ քաջութեան ժամանակ ե-
 րիտասարդականն է, զոր միաւորեալ ընդ
 արարչութեան յաղթող աստուածացեալ
 մարմնովն յայտնէր ի Յորդանան, ուստի
 սկզբնաւորեալ գտէրունեան կատարէր
 սքանչելագործութիւնս եւ զաստուածա-
 ցեալ հակառակամարտն ի տիեզերապե-
 տութենէ լուծեալ արտաքս ընկենոյր⁵: 56
 Իսկ վեցերեակ ամսաւք անդրանկանալն
 Յովանուն քան գտէրունեան տիսն կարա-
 պետական ճանապարհակազմութիւն էր,
 որ ոչ տեսեամբ գիշերայնով, այլ տուըն-
 ջենականաւ բացարձակ ձայնիւ հնչեալ ա-
 սէ. «Մաքուր զաստուածային պողոտա ի
 ձեզ կազմեցէք», զի ոչ բազմաժամանակեա
 եկաւորել խոստովանէր, այլ զհուպ եւ վե-
 ցերեակ⁶ ամսովք, քանզի ի յայտնելն զիւր
 կարապետելն վեցերեակ յառաջատէր ամ-
 սովք, յորում զկարապետական կատարէր
 սպասաւորութիւն երեսնամեան⁷ տիովք
 փոխէր ի մկրտել զերեսնամեան զհասարա-
 կաց Արարիչն Յիսուս: 57 Ձայսպիսի երի-
 տասարդացեալ Աստուած հանճարափառն
 Սողոմոն յիւր իմաստնաւոր տաղսն գրեալ
 ասէ. Զուարմացիր երիտասարդ մանկա-
 կան տիովք: 58 Քանզի բնութիւն երիտա-
 սարդի եռանդնացեալ հասարակ միտք եւ
 մարմին առաքիւնոյն ի հոգեւոր նահատա-
 կութիւնս: 59 Այսպէս եւ երիտասարդացե-

1 ի-ն լուսանցում
 * Սաղմ.՝ Գ.Լ. 8
 2 Ձեռ.՝ տ (ընտ⁶)
 3 յարմար-ը լուսանցում

4 Ձեռ.՝ յերեսնամեան
 5 Ձեռ.՝ յր-ը լուսանցում
 6 Ձեռ.՝ Զ-երեակ
 7 Ձեռ.՝ Լ-ամեան
 8 Ժ.՝ Ժ.Լ. 9

լոյ Հաւր Բանին երեքտասնեան¹ տիաւք զինքն բացերեւեցուցեալ տիեզերաց աստուածապէս արութեան եւ քաջութեան ժամանակաւք, որովք զծովասոյց վիշապին զինուորութիւնս շնչահեղձոյց մեռուցանէր ի մկրտութեան ջուրս, քանզի ուրախանալ զյայտնելն ասի ի Յորդանան եւ զՀոգւոյն Սրբոյ վկայելն յերկնուստ իջիւք եւ զտիեզերական ջրոյն ընդ Յորդանանու Համաբերկրական խնդալ եւ տարերց կնքել զընդունայնութեան հնազանդիւն: 60 Եւ երիտասարդական մանկութիւն գերեսներորդումն ասէ, յորում մահուամբ զտիեզերս ազատս ի մահուանէ փրկանաւորեաց: 61 Եւ յարուցելովքն ի գերեզմանէն եւ տարահանեալ զինքն յերկին երկնի ամպեղեն կառաւք եւ նստել ընդ աջմէ Հաւր Համափառաբար նոյն մանկան տիաւք մնա ամփոփոխելի եւ տիեզերական խնդութեամբ միշտ խնդա երիտասարդապէս: 62 Վասն որոյ անճառելի եւ աստուածային յայտնութեան նախամեծար գոլով հրեշտակային բարեբանեսցուք երաժշտականութեամբ ընդ Սրբոյ Հոգւոյն միաբանեսցուք իջելոյն յերկնուստ ի Հաւրէ ընդ հաւատարիմ վկային երեւեցելոյ աղանակերպ լուսափայլ եւ ուղղափառ առնելով զմիտս հերձուածողական ազան-

դոց: 63 Յովհաննու խոստովանութեան ձայնակցեսցուք. Ահա Գառն Աստուծոյ՝ եւ տիեզերաց Բարձիչ մեղաց, զի թեպետ եւ ժամանակաւ եմք զկնի հաւատոց խոստովանութեամբ Համաժամանակաւք Կարապետին եղիցուք, տէրունեան լիցուք երանիք, թէ կնիք զոչ տեսեալ մարմնաւոր աւամբք, տեսցուք հոգեւոր բըբաւք եւ հաւատոյ ուղղափառութեամբ ընդ Յորդանանու բերկրեսցուք՝ զմկրտութիւն զուարճանալով, ընդ տիեզերական գետս ձեռամբ ծափեսցուք ընդ աւագանեցելոցն Համաշխարհապէս: 64 Եղիցուք կանխատաւակք աստուածային ուրախացեալ յայտնութեամբ, վասնզի Տէր Աստուած մեր երեւեցաւ մեզ ընդ երկրի, ցնծասցուք ընդ լուսեցելոյն զընդունայնութեան հնազանդելն, ընդ տեսանողին զիւր Արարիչն յայտնութեամբն երեւեալ Թագաւոր եւ զհակառակամարտին տէրութեան հանդերձ բազմաստուածութեամբ ընկեցեալ արտաքս: 65 Վասնորոյ Հաւրն բաւականի եւ Որդոյն Միածնի եւ մաքուր եւ ազատիչ Սուրբ Հոգւոյն երից անձնաւորութեանց եւ մին անորիչ Աստուածութեան պանծալի երկրպագութիւն եւ մշտնջենաւոր փառաբանութիւն, պատիւ եւ զաւրութիւն յաւիտեանս յաւիտենից:

1 Ձեռ. Գ-տասնեան

՝ Յովհ. Ա 29

[ԴԱՏՈՒՄՆ ՔԵՐԴԱԾԱՅ...]

1 Մամբրէ Վերծանողի Դատումն քերդածայ ասէ, որ ի կատարման աշակերտութեանն նստի ընդ կատարեալսն, եւ տայ նոցա պատասխանի հարցմանն փորձի: 2 Մասունք են բանի Ը (8). անուն, բայ, ընդունելութիւն, յաւոյ, դերանուն, նախադրութիւն, մակբայ, շաղկապ:

3 Բան է աւարտուն խորհրդոյն, եւ առաջին մասն անունն, որ զգոյացութեան սահմանն ունի, ընդ որով է մարմին եւ անմարմին:

4 Ապա դնէ եւ զբայ, որ զանունն եւ զգործն պատմէ. որպէս, այս անուն գնաց, եւ կամ զայս ինչ գործեաց:

5 Իսկ յաւոյն գմերձն եւ զհեռին ցուցանէ, զմիաւորն եւ զբազմաւորն. զսա, նա, դա, մարդս, մարդն, մարդ, մարդք:

6 Իսկ դերանուն է փոխանուն, փոխանակ անուանն. աս, ես, դու, նա, սա:

7 Նախադրութիւն, երբ ճոխացուցանես խոկաս զբանն, հեզ ինչ դասես, որպէս արտածայնեալ, ներպարունակեալ. արտ-ն եւ ներ-ն ոչ ինչ նշանակեն, բայց միայն՝ ճոխութիւն, կամ շարամանեալ. շար-ն ոչ ինչ է, մանեալն բանն է:

8 Մակբայն է վերնաբայ. երկաքանչիւր, իւրաքանչիւր, միանգամայն:

9 Շաղկապն կապէ զբանն եւ միտք նշանակէ. եւ գնաց, ցուցեր, թէ եկն ապա գնա: